

Reikminiai tyrimai švietimo srityje: tyrėjų duomenys, rekomendacijos, mokyklų patirtys. 2022

Metodinė medžiaga

Parengta pagal viešųjų konsultacijų, skirtų bendrojo ugdymo mokyklų direktorių pavaduotojams ugdymui, profesinio mokymo įstaigų gimnazijų skyrių vedėjams, švietimo įstaigų vadovams, vaizdo ir garso įrašų medžiagą

Vaizdo ir garso medžiagą transkribavo
ir leidinį parengė *Vida Kazragytė*,
Nacionalinės švietimo agentūros
Švietimo pagalbos departamento
Mokyklų veiklos plėtros skyriaus
metodininkė

Redagavo *Rūta Krasnovaitė*,
Nacionalinės švietimo agentūros
Bendrųjų reikalų departamento
Dokumentų valdymo skyriaus kalbos
redaktorė

TURINYS

Apie metodinę medžiagą. <i>Vida Kazragytė</i>	3
Patirtimi ir įžvalgomis dalijosi	4
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys apie psichosocialines rizikas mokykloje – kaip galėtume jais pasinaudoti.....	8
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl ugdymo organizavimo, mokymosi pasiekimų gerinimo krizių kontekste; reikiamo ugdymo teikimas nuo karo baisumų pabėgusių ukrainiečių vaikams	15
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl mokymuisi palankios aplinkos kūrimo. Ugdymo proceso stebėsena ir grįžtamasis ryšys.....	29
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl mokymuisi palankios aplinkos kūrimo. Mokinio galių stiprinimas.....	47
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl mokymuisi palankios aplinkos kūrimo. Nepabaigto mokymosi įveikimo algoritmas.....	68
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl įtraukios mokyklos žingsnių visų mokinių sėkmei.....	83
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl matematinio samprotavimo tobulinimo. Egzamino rezultatai, matematiniai gabumai, mokymo nuoseklumas, mokytojų kvalifikacija.....	94
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl skaitmeninių technologijų diegimo, jų panaudojimo ugdymo turiniui įgyvendinti, mokytojų mokymuisi.....	104
Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl dirbtinio intelekto ir mokymosi analitikos plėtros mokyklose.....	126

Apie metodinę medžiagą

Viešosios konsultacijos buvo skirtos mokyklų direktorių pavaduotojų ugdymui, direktorių lyderystei stiprinti, naudojant Lietuvos mokslo tarybos ir Europos Sąjungos finansuotų ir 2021 m. atliktų reikminių tyrimų švietimo srityje duomenis ir rekomendacijas. Dauguma viešosiose konsultacijose kalbėjusių mokyklų vadovų, pavaduotojų ugdymui, mokytojų buvo dalyvavę tyrėjų atliktuose tyrimuose, išbandę tyrėjų mokslines idėjas, susipažinę su gautais rezultatais ir rekomendacijomis.

Viešosiomis konsultacijomis siekta:

- didinti tyrėjų duomenų ir rekomendacijų žinomumą;
- dalytis tyrimų metu gauta edukacine nauda;
- skatinti mokslinių duomenų ir rekomendacijų pritaikymą platesnėje mokyklų praktikoje.

Iš viso 2022 m. vasario–lapkričio mėnesiais įvyko 9 viešosios konsultacijos. Jose dalyvavo 62 kalbėtojai. Savo tyrimus pristatė 13 švietimo tyrėjų mokslininkų. Patirtimi ir įžvalgomis dalijosi 14 pavaduotojų ugdymui, 19 bendrojo ugdymo mokyklų direktorių, 3 savivaldybių administracijų atstovai, 6 mokytojai. Komentarus ir rekomendacijas teikė 7 švietimo ekspertai – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos specialistai, Nacionalinės švietimo agentūros vadovai ir darbuotojai.

Viešųjų konsultacijų vaizdo ir garso įrašai buvo transkribuoti, svarbiausios kalbėtojų mintys ir skaidrės sudėtos į šį leidinį.

Viešąsias konsultacijas organizavo Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyrius.

Viešąsias konsultacijas moderavo

Albina Vilimienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus vedėja

Transliacijos platformą valdė

Giedrė Čiapienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus metodininkė

Vida Kazragytė

Viešosiose konsultacijose kalbėję tyrėjai, ekspertai

Dr. Berita Simonaitienė, Kauno technologijos universiteto docentė

Dr. Eglė Staniškienė, Kauno technologijos universiteto profesorė

Dr. Julija Melnikova, Klaipėdos universiteto vyresnioji mokslo darbuotoja

Prof. dr. Rūta Girdzijauskienė, Klaipėdos universiteto vyriausioji mokslo darbuotoja

Dr. Eglė Pranckūnienė, Klaipėdos universiteto vyresnioji mokslo darbuotoja

Dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Socialinio darbo ir socialinės gerovės katedros docentė

Dr. Sigita Girdzijauskienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Psichologijos instituto docentė

Habil. dr. Rimas Norvaiša, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto Matematinio švietimo centro profesorius

Dr. Agnė Brandišauskienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

Prof. Aušra Daugirdienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyriausioji mokslo darbuotoja

Dr. Alvyra Galkienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

Dr. Eglė Kemerytė-Ivanauskienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja docentė

Dr. Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslininkė

Alvydas Puodžiukas, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Mokyklų veiklos skyriaus vedėjas

Dr. Loreta Žadeikaitė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento vyriausioji patarėja

Rūta Krasauskienė, Nacionalinės švietimo agentūros direktorė

Dr. Asta Ranonytė, Nacionalinės švietimo agentūros direktorės pavaduotoja

Indrė Šuolienė, Nacionalinės švietimo agentūros vykdomo projekto „Skaitmeninė švietimo transformacija (EdTech) vadovė

Albina Vilimienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus vedėja

Dr. Vida Kazragytė, Nacionalinės švietimo agentūros Mokyklų veiklos plėtros skyriaus metodininkė

Viešosiose konsultacijose kalbėję mokyklų direktoriai, jų pavaduotojai ugdymui, mokytojai, savivaldybių atstovai

Edita Aukselienė, Joniškio rajono Skaistgirio gimnazijos direktorė

Sigita Pocienė, Joniškio rajono Skaistgirio gimnazijos direktorės pavaduotoja ugdymui
Linas Česnulis, Joniškio rajono Gataučių Marcės Katiliūtės pagrindinės mokyklos direktorius

Jūratė Pauliukienė, Kauno Martyno Mažvydo progimnazijos direktorė,
Auksė Pukinskienė, Kauno Martyno Mažvydo progimnazijos pavaduotoja ugdymui

Monika Grigaliūnienė, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto dėstytoja,
Vytauto Didžiojo universiteto doktorantė, Kauno nevalstybinės „Herojaus“ mokyklos matematikos mokytoja

Tomas Lagūnavičius, Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centro direktorius

Ramunė Baniulienė, Kauno Palemono gimnazijos direktorė

Dalia Lapėnienė, Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos direktorė
Daiva Micienė, Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui

Edita Jančiauskienė, Kauno technologijos universiteto gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Rima Kuktienė, Kauno r. Karmėlavos Balio Buračo gimnazijos direktorė

Jonas Petkevičius, Kauno r. savivaldybės Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjas
Jolanta Jankauskienė, Kauno r. savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjo pavaduotoja ugdymui

Aurelijus Liaudanskas, Klaipėdos Gedminų progimnazijos direktorius
Asta Jankauskienė, Klaipėdos Gedminų progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Dr. Arvydas Girdzijauskas, Klaipėdos Vydūno gimnazijos direktorius
Indrė Micienė, *Indrė Micienė*, Klaipėdos Vydūno gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Arūnas Grimalis, Klaipėdos r. Dvilų pagrindinės mokyklos direktorius

Simas Survila, Neringos gimnazijos direktorius
Vitalija Ukrainienė, Neringos gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui
Norbertas Airošius, buvęs Neringos gimnazijos informacinių technologijų mokytojas ekspertas

Danutė Janukienė, Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos direktorė
Jolanta Jonaitienė, Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos direktorės pavaduotoja ugdymui,

Vaidas Bacys, Šiaulių r. Dubysos aukštupio mokyklos direktorius,
Simona Miškinienė, Šiaulių r. Dubysos aukštupio mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Dalia Tamoševičiūtė, Šiaulių r. Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazijos direktorė, informacinių technologijų mokytoja

Dalia Šniukaitė, Šiaulių r. Meškuičių gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Rasa Paulauskienė, Šiaulių r. savivaldybės administracijos Švietimo ir sporto skyriaus vyriausioji specialistė

Ramutė Karpovičienė, Trakų r. Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos direktorė
Zbignevas Butkevičius, Trakų r. Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos socialinis pedagogas

Regina Sakalauskienė, Varėnos r. Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos direktorė,
Eglė Sabonienė, Varėnos r. Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos direktorės pavaduotoja ugdymui

Tomas Jankūnas, Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktorius
Neringa Čiukšienė, Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktorius, direktoriaus ugdymui

Antanas Apynis, Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazijos matematikos mokytojas ekspertas,
Lietuvos matematikos mokytojų asociacijos prezidentas

Jolita Marcinkevičienė, Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazijos direktorė
Laura Kvecė, Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazijos direktorės pavaduotoja ugdymui

Daina Valackienė, Vilniaus „Sietuvos“ progimnazijos direktorė
Vaida Babravičienė, Vilniaus „Sietuvos“ progimnazijos direktorės pavaduotoja ugdymui

1 viešoji konsultacija

„Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys apie psichosocialines rizikas mokykloje – kaip galėtume jais pasinaudoti?“

Dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Socialinio darbo ir socialinės gerovės katedros docentė, tyrimą atlikusios tyrėjų grupės narė

Kalbėsiu apie suvoktą vadovavimą – tai, kaip vadovavimą suvokia patys vadovai ir kaip vadovus suvokia, patiria mokytojai. Nustatėme, kad jeigu mokinių fizinė ar psichologinė, emocinė savijauta yra blogesnė, tai jų pasiekimai yra žemesni. O didele dalimi tai lėmė karantinas ir nuotolinis ugdymas.

Mokyklos administracijos savo savijautos vertinimų pasiskirstymas daugiau atspindi tėvų pasiskirstymą. O mokinių savijautos pasiskirstymą daugiau atspindi pedagogų savijautos pasiskirstymai. Labai gera savijauta buvo 58 proc. mokinių ir 59 proc. pedagogų. Prasta savijauta buvo 24 proc. pedagogų ir 23 proc. mokinių. Depresijos rizika buvo mokinių (19 proc.) ir pedagogų (16 proc.). O administracijos atstovų depresijos rizika tik 10 proc. Mokytojų savijautą atspindi mokiniai. Taip kaip jaučiasi mokytojai, panašiai jaučiasi ir mokiniai.

Pranešimo tikslas - atskleisti sąsajas tarp pedagogų savijautos ir subjektyvaus vadovų vadovavimo suvokimo.

Teorinės prielaidos:

1. mūsų elgesys su kitais žmonėmis arba reakcijos į kitų žmonių veiksmus priklauso nuo mūsų turimų vaizdinių apie tuos asmenis ir mūsų santykius su jais (Amstrong, 2005; Obholzer, 2006).
2. Jei vadovą ir jo vadovavimą suvokiame kaip palaikantį, vertinantį, ugdantį, padedantį tai esame linkę su juo bendradarbiauti, pasitikime juo, gerbiame ir palaikome, solidarizuojamės ir esame linkę jam padėti.
3. Jei vadovą ir jo vadovavimą suvokiame, kaip kontroliuojantį, baudžiantį ir persekiojantį, tai jo vengiame, esame pasyvūs, tyliai paklūstame, bet nusišaliname nuo bendrų reikalų, užslėptai arba atvirai priešinamės ir konfrontuojame (Buzaitytė-Kašalynienė, Švedaitė-Sakalauskė, Gvaldaitė, 2016)

Kaip pedagogai patiria, suvokia vadovų vadovavimą? Remsiuosi teorinėmis prielaidomis, jog mūsų elgesys su kitais žmonėmis, mūsų reakcijos į kitų žmonių veiksmus labai priklauso nuo mūsų turimų vaizdinių, t. y. nuo to, kaip mes tuos asmenis suvokiame, kaip juos įsivaizduojame. Taip pat nuo to, kokį santykį su tais žmonėmis įsivaizduojame turintys. Mūsų reakcija, santykis arba veiksmas atitinka tuos turimus vaizdinius. Ką tai galėtų reikšti, kalbant apie santykius? Jeigu vadovą ir jo vadovavimą suvokiame kaip palaikantį, vertinantį, ugdantį, padedantį, tai esame linkę su tokiu vadovu bendradarbiauti. Esame linkę juo pasitikėti. Tokį vadovą gerbiame, palaikome. Nelaimės, nesėkmės atveju su tokiais vadovais solidarizuojamės, esame linkę jiems padėti. Jeigu vadovo vadovavimą suvokiame kaip kontroliuojantį, baudžiantį, netgi persekiojantį, tai tokių vadovų vengiame, stengiamės nuo jų

pabėgti, turėti kuo mažiau susitikimų, susidūrimų. Susirinkimuose esame pasyvūs. Galime paklusti ar rodyti tylų paklusimą jų nurodymams, juos vykdome, bet esame linkę nusišalinti nuo bendrų reikalų. Tas mūsų pasipriešinimas kartais būna užslėptas, „tyliai kasame duobes“, bet kartais atvirai priešinamės, konfrontuojame.

Mokytojų apklausoje dalyvavo 566 pedagogai, tarp jų pagalbos mokiniams specialistai.

Subjektyvus vadovybės pasitikėjimo pedagogais vertinimas

- Mokyklos vadovybė domisi kaip Jūs jaučiatės.
- Mokyklos vadovybė vertina Jūsų pastangas.
- Mokyklos vadovybė patenkinta Jūsų darbu.
- Jei reikia, galite kreiptis pagalbos į savo mokyklos vadovybę.
- Mokyklos vadovybė pasitiki mano sprendimais, susijusiais su mano darbu ir pareigomis.

Šių teiginių vidinis suderinamumas: **Cronbach'o alpha - 0,838.**

Vadovų vadovavimo mokyklai vertinimas

- Mokyklos vadovybei nuoširdžiai rūpi mokyklos bendruomenė ir jos gerovė.
- Mokyklos vadovybė padeda spręsti sunkius ugdymo proceso atvejus
- Apskritai vadovavimas mokykloje yra efektyvus.
- Mano vadovas/ai stengiasi išspręsti išorinius organizacinius trukdžius, kad mes (mokytojai) galėtume kuo geriau dirbti su mokiniais

Šių teiginių vidinis suderinamumas: **Cronbach'o alpha - 0,938.**

Iš apklausos teiginių buvo sudarytos dvi rodiklių skalės: subjektyvus vadovybės pasitikėjimo pedagogais vertinimas ir vadovų vadovavimo mokyklai vertinimas.

Suvokto vadovavimo ir mokytojų savijautos sąsajos ($p=0,000$)

Kuo pedagogai labiau mano, kad vadovai jais pasitiki ir kuo geriau vertina vadovų vadovavimą, tai tuo jie geriau jaučiasi ir tuo mažiau perdegimo požymių patiria

	Vadovybės pasitikėjimo manimi suvokimas	Vadovybės darbo vertinimas	PSO gerovės indeksas	Asmeninis perdegimas	Su darbu susijęs perdegimas	Su mokiniais susijęs perdegimas
Vadovybės pasitikėjimo manimi suvokimas	1,000	,734**	,411**	-,328**	-,322**	-,325**
Vadovybės darbo vertinimas		1,000	,294**	-,268**	-,298**	-,304**

Suvokto vadovavimo ir mokytojų savijautos sąsajos skiriasi pagal psichologinės gerovės ir perdegimo rodiklius

75 mažai pasitikintys daugiau laiko dirbantys mokykloje

Grupės pagal pasitikėjimo vadovybe rodiklį	n	Proc.	Perdegimo rodiklio vidurkis
labai pasitikintys	193	35	22,67
vidutiniškai pasitikintys	298	53	18,66
mažai pasitikintys	75	12	13,33

Mums įdomiausi buvo tie mažai pasitikintys vadovais pedagogai. Jų grupė nedidelė – 75 pedagogai (12 proc.). Kuo mažiau pasitikėjimo, tuo mažesnis perdegimo rodiklio vidurkis.

Perdegimo požymių daugėja. Kokiais demografiniais požymiais pasižymi tie 75 pedagogai? Tai yra tie, kurie daugiau laiko dirba mokykloje (turi ilgesnį pedagogo stažą).

Suvokto vadovavimo ir mokytojų savijautos sąsajos

Šios grupės taip pat skiriasi pagal psichologinę gerovę ir perdegimą

45 pedagogai, prastai vertinantys vadovavimą, yra vyresni ir daugiau metų dirbantys mokykloje

Grupės pagal vadovybės darbo vertinimo rodiklį	n	proc.	Perdegimo rodiklio vidurkis
aukštai vertinantys	186	33	19
vidutiniškai vertinantys	335	51	14,89
žemai vertinantys	45	7	8,82

Žemai vertinančiųjų vadovybės darbą dalis taip pat yra nedidelė – 45 pedagogai (7 proc.). Bet perdegimo rodiklio vidurkis krinta, tai reiškia, kad tie žemai vertinantys pedagogai turi daug perdegimo požymių. Tai vyresnio amžiaus pedagogai, daugiau metų dirbantys mokykloje.

Dar keletas aspektų: pasitikėjimas vadovybe

Pasitikėjimas yra dvipusis arba abipusis:

- Jei mokytojai mano, kad mokyklos vadovybė jais pasitiki, rūpinasi, padeda, ir pan., tai jie ir patys pasitiki vadovybe.
- Kuo geriau pedagogai vertina vadovybės darbą, tuo labiau ja pasitiki.

Pasitikėjimas vadovybe taip pat yra stipriai susijęs su vadovybės darbo vertinimo aspektais (koreliacijos koeficientai kito 0,388 ir 0,563 ribose)

O taip pat ir su savijauta: geresnė savijauta, mažiau perdegimo požymių

Jei aš suprantu, kad vadovybė manimi pasitiki, tai ir aš pasitikiu vadovybe. Kokį vaizdinį turiu, kaip vadovybę patiriu, tokį santykį su ja ir kuriu. Toks santykis nusistovi mano vaizdinyje.

Dar keletas aspektų: pedagogų įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus

Kuo labiau mokytojai mano, kad vadovybė priimdama sprendimus su jais nesitaria, tuo labiau

- linkę manyti, kad vadovybė jais nesirūpina, nevertina, nepasitiki,
- vadovybės darbą linkę vertinti neigiamai: neefektyvus, nesuteikia pagalbos ir pan.
- tuo prastesne gerove jis pasižymi.
- tuo stipresnį perdegimą jis patiria.

Jei pedagogai nesijaučia vadovų įtraukiami į sprendimų priėmimo sprendimus, tai jie didesnėje rizikoje patirti perdegimą ir turėti daugiau sveikatos problemų (būti blogesnės savijautos).

Mokyklos socialinis kapitalas – bendruomenės sutelktumas – turi įtakos tos mokyklos bendruomenės narių savijautai. Kuo stipresni bendruomeniniai ryšiai, tuo mažiau perdegimo požymių, ir tuo geresnė pedagogų savijauta, tuo aukštesnis pasitikėjimas kolegomis. Be to, kuo labiau mokytojai mano, kad, priimdama sprendimus, vadovybė su jais nesitaria, neklausia jų nuomonės, tuo labiau jie yra linkę manyti, kad vadovybė jais nesirūpina, jų nevertina ir jais nepasitiki. Taip pat jie yra linkę neigiamai vertinti vadovybės darbą: jog neefektyvus, nesuteikia pagalbos ir pan. Tokiems mokytojams būdinga prastesnė savijauta, jie patiria stipresnį perdegimą, o tai gali sukelti sveikatos problemų.

Apibendrinimas

- Mokyklos bendruomenės grupių savijauta yra glaudžiai susijusi: pedagogų savijauta persiduoda mokiniams
- Pedagogų savijauta priklauso nuo jų santykio su mokyklos vadovybe
- Kuo didesnis abipusis pasitikėjimas ir pedagogų įtraukimas į sprendimų priėmimą tuo geresnė jų savijauta

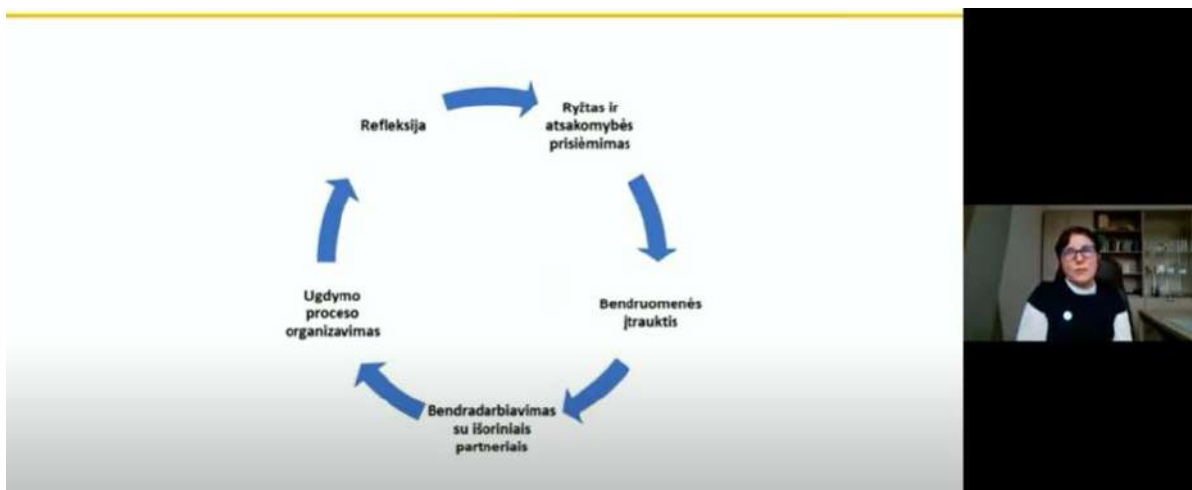
Išsinešimui:

- Gerų santykių mokykloje kūrimą pradėti nuo viršaus ir leisti iki mokinių
- Vadovai turi rūpintis pirmiausia mokytojų savijauta, įvairios galimybės gauti pagalbą psicho-higienos palaikymui
- Ypatingai pagalbos reikia ilgiau mokykloje dirbantiems ir vyresniems pedagogams. Nepamiršti, kad kuo jie labiau nuo pagalbos bėga, tuo labiau jiems jos reikia. Todėl nenuleisti rankų ir ieškoti būdų.

Iš esmės bendruomenės narių savijauta yra glaudžiai susijusi. Prasta pedagogų savijauta persiduoda mokiniams, o pedagogų savijauta priklauso nuo santykių su mokyklos vadovybe. Kuo didesnis tarpusavio pasitikėjimas tarp pedagogų ir mokyklos vadovybės, kuo didesnis pedagogų įtraukimas į sprendimų priėmimą, tuo geresnė jų savijauta.

Ramunė Baniulienė, Kauno Palemono gimnazijos direktorė

Susipažinimas su šio tyrimo rezultatais mums buvo puiki proga pasimatuoti – ar esame daugiau suteikiantys galimybes, ar daugiau linkę kontroliuoti. 2020 m. pavasarį mūsų mokykloje atlikus apklausą paaiškėjo, kad, anot mokytojų, didžiausią pagalbą jiems teikia mokyklos administracija. Mano pavaduotoja ugdymui Jūratė Davainienė yra informatikos mokytoja. Ji negailėdama laiko ir jėgų konsultavo ir mokė mokytojus. Nors bendra pedagogų savijauta nebuvo itin gera, bet šiuo požiūriu mokytojai jautėsi gerai. Mokinių rezultatai nė kiek nepablogėjo, o gal net pagerėjo. Mes, vadovai, nuolat susiduriame su iššūkiais. Išitraukėme į visos dienos mokyklos projektą. Skaitydama tyrėjų rekomendacijas, susidariau šią schemą ir norėčiau ją naudoti savo darbe.

2018 m. visos dienos mokykla buvo naujovė, o vėliau supratome, kad ji mums labai reikalinga. Pasibaigus projektui, reikėjo galvoti, ką daryti, kad tai išliktų. Taigi reflektavome ir ryžtingai ėmėmės organizuoti. Tai buvo iššūkis pradinių klasių mokytojams, nes pailgėjo jų darbo laikas. Vėl reikėjo mąstyti, kaip padaryti, kad mokytojai jaustųsi gerai ir kad padidėtų mokinių skaičius. Supratome, kad į visos dienos mokyklos darbą gali įsitraukti pagalbos specialistai, dalykų mokytojai, organizuodami edukacijas, taip pat vairuotojas – jis sutiko važiuoti papildomus reisus. Kai tai pamatė pradinių klasių mokytojai, įtampa atslūgo. Taip pat sumanėme įtraukti išorinius partnerius – neformaliojo švietimo teikėjus. Nustatėme taisyklę, kad mokinys privalo lankyti per savaitę ne mažiau kaip du būrelius. Įsitraukėme į tarptautinį jaunimo korpuso projektą. Tad jau porą metų turime du savanorius, kurie dirba kartu su mūsų pedagogais visos dienos mokykloje. Šiomet dirba savanoriai iš Ukrainos ir Ispanijos. Rezultatas – puikiai veikianti visos dienos mokykla. Mokiniai apsilanko ir pas logopedę, ir

dirba kartu su savanoriais, ir prisideda prie STEAM plėtojimo. Taigi, jei administracija galvos apie tai, kaip jaučiasi mokytojas, dės visas pastangas, kad būtų sklandus bendradarbiavimas ir geri santykiai, ieškos išečių iš kritinių situacijų, tada ir mokytojai prisidės. Nuo to bendruomenei bus tik geriau.

Tomas Lagūnavičius, Kauno suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centro direktorius

Reikia suvokti, kad žmonės skirtingai reaguoja į kritines situacijas. Vieni tampa labiau pesimistais, kiti moralistais, taktikais ir pan. Tai veikia ir tolesnį žmogaus požiūrį, kaip viskas turėtų būti. Vadovas turi kalbėtis individualiai, kad neatsirastų pasipriešinimo. Reikia aiškiai nubrėžti siekiamus tikslus. Klientai yra tėvai, vartotojai – mokiniai, užsakovai – švietimo skyrius, ministerija. Turime prie jų prisiderinti. Turime galvoti, ar mūsų darbas yra našus, ar iš tikrųjų pasiekiamo tuos tikslus, kurie yra mums svarbūs. Ar turime tam įgūdžių? Finansų? Mokykla yra „Kultūros“ iš didžiosios raidės sudėtinė dalis. Todėl joje turi būti viskas: politika, menai, verslai ir kt. Vaikai turi jausti, kad dalyvauja miesto ir net respublikos gyvenime. Reikia susitvarkyti su kasdieniais krizių prevencijos ir valdymo dalykais. Turi būti rytinis susirinkimas su įvairiomis grupėmis. Jų metu sprendžiame klausimus, motyvuojame. Reikia dirbti į priekį. Jei situaciją numatome, tada žmonės jaučiasi saugiau. Turime žinoti darbuotojų asmenines savybes. Būna nerimo, gėdos, komforto siekimo. Jei žinome žmogaus „profilį“, galime prie jo prisiderinti, kad jis pajustų pozityvų grįžtamąjį ryšį.

Vadovui nėra problemų, yra tik klausimai, kuriuos turime spręsti. Pavyzdžiui, yra ne mažiau kaip penki būdai spręsti įtraukiojo ugdymo klausimą, reikia tik pasirinkti mokyklai labiausiai tinkamą. Ką daryti mokytojų, kad jis nepradėtų nervintis pamokose? Pavyzdžiui, ateinate į klasę, mokiniai sėdi su striukėmis, žaidžia išmaniaisiais telefonais. Mokytojas turi nesusinervinti, žinoti, ką daryti, taikyti ritualus. Mokymas yra ne auklėjimas. Jei bandomė daug auklėti, mokymas nukenčia. Tada nebus pasiekti rezultatai. Tai yra krizių prevencija. Mokytojas turi žinoti, ką daryti su savimi ir ką – su klase, ką daryti jau supykus. Vadovas turi turėti veiksmų programą atskiroms grupėms, pavyzdžiui, mokiniams, ir tuos veiksmus išdėlioti laike. Taip pat mokytojams, specialistams ir administracijai. Šie veiksniai, mano manymu, yra pagrindiniai. Dar yra organizacinė kultūra. Yra klaninė kultūra ir hierarchija. Tai reikia suderinti. Jei nėra hierarchijos, o kita vertus, jei nesukuriame šiltos ir malonios aplinkos, tuomet prasideda konfliktas. Reikia galvoti ir apie inovacijas, kad būtume patrauklūs ir įdomūs rinkai, aplinkai.

Dalia Lapėnienė, Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos direktorė

Mūsų mokyklos socialinis kontekstas yra įvairus. Mums prireikia harmonizuoti mokinių buvimą mokykloje. Tam reikia suprasti, ko reikia mokiniams, kad pedagoginė bendruomenė neskirstytų jų į motyvuotus ir nemotyvuotus. To siekiame jau gerus dvidešimt metų. Pradėjome įgyvendinti socialinių emocinių kompetencijų ugdymo programą. Supratome, kad kai mokiniai nestokoja šių kompetencijų, jie jaučiasi geriau, labiau pasitiki savimi, mažiau bijo parodyti, kad klysta. Jie suvokia save kaip gebančią save valdyti asmenybę, yra socialiai atsakingi. Tai ypač svarbu tiems mokiniams, kurie neturi iš ko šių dalykų išmokti ar to paklausti, kurie savo šeimose mato daug neigiamą elgesio. Šią programą įgyvendiname pamokos forma vieną kartą per savaitę visose klasėse. Taip pat socialines emocines kompetencijas integruojame į kitų dalykų pamokas ir į auklėjamąją veiklą, šiuo požiūriu bendradarbiavome su tėvais. Žinome, kad vaikai ilgą laiką išlaiko įgytas socialines emocines kompetencijas. Tėvus įtraukėme į visas savivaldos grupes. Stengėmės išklausti tėvų nuomones ir į jas atsižvelgti. Suteikėme galimybes tėvų savanorystei. Taip pripažinome tėvų indėlį ir sudarėme jiems galimybę pažinti, kas vyksta mokykloje, taip pat ir vaiko savijautą. O nuo savijautos priklauso elgesys ir jis jau nebe taip baisiai atrodo. Taip pat daug dėmesio teikiame stebėsenai. Išsiskyrėme dvi poveikio sritis: mokytojai ir mokiniai. Mokytojų vertybės ir elgesys ypač veikia mokinius. Taigi nuo 2007 m., kai pradėjome vadovautis emocinio socialinio ugdymo programa, prasidėjo ir ūgtis šioje ir kitose srityse.

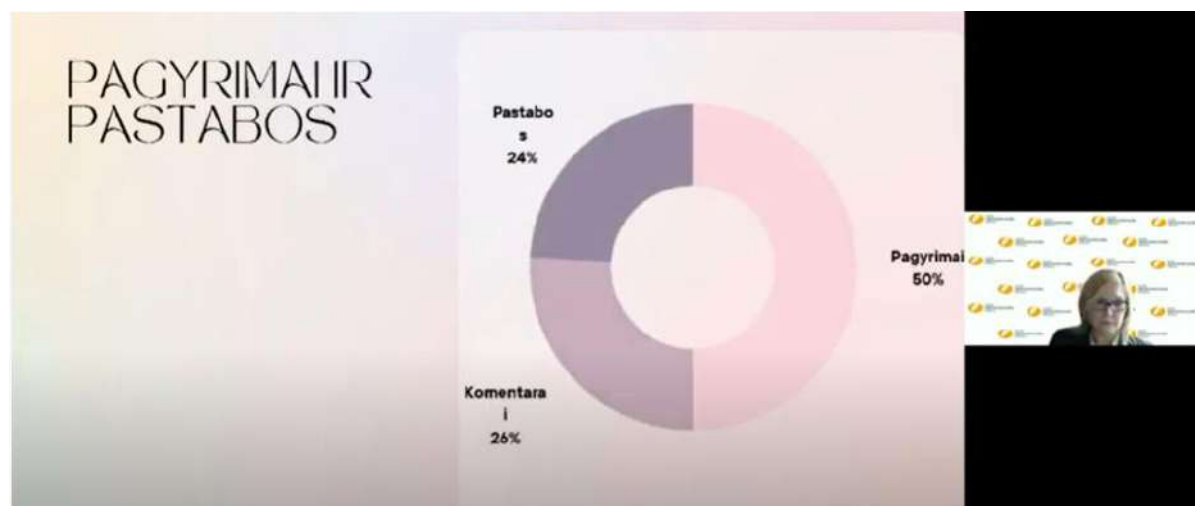
Daiva Micienė, Kauno Jono ir Petro Vileišių mokyklos direktoriaus pavaduotoja pagrindiniam ugdymui

Mąstydamą apie tai, kokios informacijos reikia tėvams apie mokinių savijautą, išskyriau skaitmenines priemones.

SKAITMENINIAI ĮRANKIAI

TAM	Office 365	CLASS DOJO
Mokyklos elektroniniame dienyne nuolat pateikiama informacija apie mokinių pasiekimus, pažangą, elgesį.	Pamokų organizavimui, bendruomenės komunikacijai (pokalbiams, vaizdo susitikimams, korespondencijai), turinio kūrimui ir dalinimuisi internetinė platforma. Integruotos taikomosios programos – OneDrive, Outlook, OneNote, Teams, Word, Excel, Powerpoint, Sway, Forms, Reflect ir kt.	Mokytojai naudodami šią programą gali skirti mokiniams taškus už gerą elgesį, parašyti pagyrimus ir pastabas, tėvai gali patikrinti savo vaiko pažangą mokykloje. Programa pateikia vaizdžias ataskaitas, viskas sinchronizuojama visuose norimuose prietaisuose!

Pastebėjau, kad vienai klasei per mėnesį yra padaroma nuo 100 iki 150 įrašų. Iš jų 50 proc. yra pagyrimai. Bet pagyrimas dažnai rašomas visai klasei už gerą darbą. Visi pagiriami vieno-

dai, bet nepastebima, ką mokinys asmeniškai padarė gero. Paklausiau mokytojų, turinčių mokyklinio amžiaus vaikų, kokios informacijos jiems trūksta. Jie atsakė, kad nori žinoti, ar mano vaikas nesityčioja, ar iš jo nesityčiojama, ar mano vaikas pakankamai išitraukia į pamoką, ar laiku atsiskaito ir gauti tokią informaciją kas savaitę. Tai didelis darbas mokytojui. Tačiau galime pasinaudoti esamomis priemonėmis, pavyzdžiui, programėle „Class Jodo“. Joje galima pažymėti kaupiamuoju pažymiu už atliktą ir neatliktą namų darbą, priemonių turėjimą ar neturėjimą, atsiskaitymą laiku ar ne laiku, siųsti žinutę tėvams ir pan. Ji parodo ir grafinę išraišką, kaip vaikui sekasi ar nesiseka. Mokytojas turi suvokti, kokius kriterijus naudos. Galima pasinaudoti ir „Office 365“ apklausomis: „Forms“ ar „Reflect“. Pastaroji leidžia

mokiniams įvardyti savo emocijas. Vaikai yra įpratę į klausimą „kaip tau sekasi?“ atsakyti „gerai“, „normaliai“ arba „blogai“. Vyresni mokiniai turėtų detaliau paaiškinti savo emocinę būseną. Tėvai džiaugiasi ir sulaukę skambučio iš švietimo pagalbos specialisto, nepaisant to, kad informacija suteikta skaitmeninėmis priemonėmis. Vieniems tėvams tinka greita skaitmenizuota informacija, o kitiems reikalingas pokalbis. Kasmet turime trišalius pokalbius apie tai, kaip sekėsi įgyvendinti pusmečio tikslus. Per tėvų dienas tėvai susitinka su dalyko mokytoju ir sužino norimą informaciją: apie vaiko pasiekimus ir savijautą. Per tėvų susirinkimus kalbame apie klasės mikroklimatą. Tėvams svarbu, kaip jų vaikas jaučiasi mokykloje.

Auksė Pukinskienė, Kauno Martyno Mažvydo progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Yra daug tyrimų apie mokytojų, tėvų, mokinių savijautą. Bet manęs kaip vadovės niekas niekada netyrė, nepaklausė, kaip jaučiuosi ir kas gali man padėti. Vakar klausėmės Eglės Budelienės seminaro ir gavome gerų patarimų. Patinka „nusinulinimo“ metodas, išmesti problemą kaip suglamžytą popierių. Man padeda filmai apie siaubą, tada galvoju, jog neturiu problemų. Ar turime tam laiko? Vakar su direktore išsiuntėme „Erasmus“ paraišką. Šiandien vedėme respublikinę konferenciją visos šalies mokiniams ir bibliotekininkams. Dabar dalyvaujame čia, o po to dalyvausime nuotoliniame susitikime su darželio bendruomene. Dar reikia „sužiūrėti“ pavadavimus, reaguoti į mokinių ir tėvų pageidavimus, bendravimas su kolegomis... Mūsų direktorė sako: „Ir tai praeis.“ Tai leidžia susidoroti su iššūkiais, ir tai yra pagalba vadovui.

Jūratė Pauliukienė, Kauno Martyno Mažvydo progimnazijos direktorė

Mokytojams organizuojame dalijimąsi patirtimi, kaip šiuo metu gyvenu, kaip jaučiuosi. Ir tuo parodau, kad ir aš esu eilinis žmogus, kad taip pat turiu problemų, nerimo. Ir tada mokytojai atsiskleidžia, atsiranda pasitikėjimas ir kartu pasiekiamas bendrumo jausmas. Bent kartą per metus svarbu su mokytoju aptarti jo darbą. Tai leidžia mokytojui pasijusti svarbiu, pasidalyti sukauptais laimėjimais ar nerimu, nusimatyti tikslus. Gerokai padeda ir ritualai. Kartą per savaitę organizuojame mokytojų mokymosi laboratorijas. Jose dalijamės patirtimi, kviečiamės lektoriais, kalbamės apie tai, kaip jaučiamės. Svarbios ir šventės. Mokytojams padeda gerai jaustis galimybė nusistatyti veiklas. Sakau, kad visiška laisvė jūsų kūrybai. Tada mokytojai atsipalaiduoja, nes jaučia, kad jais pasitikima. Mokome mokytojus ir valdyti stresą, pavyzdžiui, panaudoti antistresinį kamuoliuką, piešimą, muzikos klausymą, įsisąmonintą dėmesį, supervizijos grupes ir kt. Supervizijos grupėse analizuojama problema ir jos sprendimai, jų variantai. Su mokytojais kalbamės apie gerą laiko planavimą ir dienos režimą, prioritetines veiklas. Laiko planavimą mums visiems reikia tobulintis. Sutariame, kad vieną dieną į mokyklą atvyksime be automobilio. Susiorganizuojame išvyką dviračiais. Rekomenduojame tinkamą darbo režimą prie ekrano. Dalykų (dailės, fizinio ugdymo ir kt.) mokytojai veda tikslingus užsiėmimus. Tai ir bendradarbiavimas, ir geras laiko praleidimas, savijautos gerinimas. Ypač savijautą gerina, kai kolega, atėjęs į pamoką, priimamas kaip pagalba. Mokytojo savijauta priklauso ir nuo jo paties, ir nuo administracijos pagalbos.

Dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Socialinio darbo ir socialinės gerovės katedros docentė

Patirtyse, kuriomis dalijotės, yra daug išminties. Tai ir rekomenduojame, apie ką jūs kalbate, kad ir kitos mokyklos imtųsi įgyvendinti panašias praktikas. Eiti pirmyn mažais žingsniais.

Klausydamasi jūsų, suprantu, kodėl yra taip mažai blogai besijaučiančių mokytojų. Jų, aišku, yra, bet tyrime jų nebuvo tiek daug. Linkiu sėkmės jūsų darbuose. Visi esame „stumdomi“, kadangi gyvename tam tikrose struktūrose, ir „spaudimas“ priklauso nuo to, kas kurioje vietoje esame. Pritariu, jog reikia ieškoti iššūkio, o ne problemos, kurios neišspręsi. Iššūkis reikalauja pastangų, veda į sėkmę. To ir linkiu.

2 viešoji konsultacija

„Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl ugdymo organizavimo, mokymosi pasiekimų gerinimo krizių kontekste; reikiamo ugdymo teikimas nuo karo baisumų pabėgusių ukrainiečių vaikams“.

Dr. Sigita Girdzijauskienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Psichologijos instituto docentė

Esame naujų krizių situacijoje. Ir kyla klausimas, ar dabar metas kalbėti apie ugdymo organizavimą, mokinių pasiekimus.

Karas – Ukrainoje, krizė – Lietuvoje

- Padidėjęs jautrumas, paaštrėjusios emocijos, pyktis, bejėgystės jausmas, nervingumas;
- Kaltės jausmas, kad gyvename normalų gyvenimą;
- Kasdienybės nepaisymas;
- Nuolatinis informacijos, vaizdų iš Ukrainos sekimas.

Krizė vyksta ir mūsų pačių gyvenime. Patiriame traumą, kaip ir esantieji Ukrainoje, tik galbūt šiek tiek kitokiu režimu. Mūsų tyrimas patvirtino, kad jeigu laimingi vadovai, mokytojai, tai laimingi ir mokiniai. Turime priimti tai, kas vyksta mūsų gyvenime. Visos šios emocijos yra tinkamos, normalios, neturime jų neigti. Vaikų išgyvenamos emocijos yra visiškai kitokios. Jei mums ašaros byra, vaikams nebūtinai jos turi byrėti. Taigi jie gali atsiriboti nuo tos situacijos. Taip pat atsiranda jausmas, jog bet kokie nesklandumai tampa nebesvarbūs – kad tik karo nebūtų! Yra padidėjęs aktyvumas socialiniuose tinkluose, kiek ten laiko sugaištama! Taip norima užsitikrinti saugumą. Išėitys yra dvi – viena gera, kita bloga. Krizės palieka žaizdas, traumas ir atsiranda pažeidžiamumas, daromės nebenaudingi nei sau, nei aplinkiniams. Tačiau kartu tai ugdo atsparumą.

Dvi išeitys

Atsparumas

- Ginti savo kasdienybę, normalumą: dirbti darbą, atlikti įsipareigojimus, turėti laisvalaikį, pasirūpinti sveikata
- Nebūtina būti herojais
- Asmeninė disciplina
- Veikimas
- Socialinė parama.

Pažeidžiamumas

- Pasiduoti bejėgystei
- Nepaisyti savęs
- Atidėti gyvenimą po karo.

Vaikų darbas yra lankyti mokyklą, šiame etape tai tampa dar prasmingiau. Turime pasirūpinti savo sveikata, kad „nekabėtume“ kažkam ant galvos. Iš mūsų žodyno išnyko žodis „disciplina“: atsikelti, atlikti darbus, įsipareigojimus.

Savo tyrime, kuris atliktas kiek kitokiame kontekste, gauname analogiškus rezultatus. Krizės situacijoje žmonių reakcijos yra universalios.

Mokslinis tyrimas – projektas MOPAS

- Projektas „Mokymosi pasiekimus sąlygojantys ir psichosocialinės rizikas mažinantys mokyklos bendruomenės ir lyderystės veiksniai“, 2021 metų balandžio – gruodžio mėn.

Tyrėme mokymosi sėkmę. Mokymosi sėkmę apsibrėžėme, pasitelkdami tris elementus: subjektyvus pasiekimų vertinimas, pažymiai, motyvacija mokytis.

Tai „dvipusis eismas“: lygiai svarbu mokytojams jausti administracijos, tėvų, mokinių paramą, o administracijai – mokytojų, tėvų, mokinių. Tyrėme vaikus nuo 5 iki 12 klasės, paauglius, kai mokiniai kuria socialinius ryšius. Ir mokytojų, ir mokinių depresijos rizika yra padidėjusi. Pagal pasaulinę statistiką 28 proc. paauglių populiacijos būdinga depresijos rizika. Mūsų duomenys nuo šios statistikos nesiskiria. Pagal tai, kiek Lietuvoje yra vaikų, turinčių psichikos sveikatos sutrikimų, esame „pirmaujantys“ blogąja prasme. Ir pagal tai artėjame labiau prie Rytų bloko, o ne prie Vakarų. Be to, esama ir kitokių paūmėjimų: hiperaktyvumas, nerimas, kitos emocinės reakcijos, elgesio sutrikimai. Tačiau esama ir to, kas kuria psichologinę gerovę: miegas, fizinis aktyvumas. Išryškėjo neformaliojo ugdymo reikšmė. Tai dar vienas būdas kurti ryšius, nes jie krizinėse situacijose yra ypač svarbūs.

Rezultatų apibendrinimas

Mokinių pasiekimai (mokymosi sėkmė) geresni, jeigu:

- ✓ Turi socialinį palaikymą – gera mokyklos bendruomenė
- ✓ Gerai sutaria su mokytojais
- ✓ Turi tėvų palaikymą ir pagalbą
- ✓ Gali gauti pagalbą iš kitų mokinių ir specialistų
- ✓ Gerai jautėsi!

Mokiniai gerai jautėsi, jeigu:

- ✓ Turi socialinį palaikymą – gera mokyklos bendruomenė
- ✓ Gerai sutaria su tėvais (ar kitais artimaisiais)
- ✓ Gyvai bendrauja su bendraamžiais
- ✓ Pakankamai juda, yra aktyvūs
- ✓ Psichologiškai atsparesni – geresnės įveikos

Dalį mokinių buvo sunku „iškrapštyti“ iš už ekrano, jie ir dabar renkasi mokytis per nuotolį. Tai dažniausiai tie mokiniai, kurie patiria socialinį nerimą ir kurių šis sutrikimas intensyvėja.

Amerikiečių tyrimuose teko skaityti, jog tam, kad įveiktume pandemines spragas, reikės dvejų metų. Vadinasi, šeštokas gali turėti spragų iš 4 klasės lygmens. Reikėtų mokytojus skatinti

nepabijoti grįžti metus ar pusantrų atgal ir tiesti tiltą su tuo, ko mokomasi dabar. Galbūt nuotolinio ugdymo būdas galėtų būti naudojamas žinių spragų pildymui.

Rekomendacijos (1)

Mokymo(si) pasiekimų didinimas:

- Žinių spragų užpildymas
- Žinių tiltų tiesimas
- Pasiekimų stebėseną
- Netradicinio (nuotolinio) ugdymo refleksija

SOCIALINIS PALAIKYMAS

PSICHOLOGINĖ GEROVĖ

MOKYKLOS SOCIALINIS KAPITALAS

Neturėtume nustumti emocinės būklės į antrą planą. Svarbu išlaikyti kasdienes ritualus, nes tai suteikia stabilumo. Visos šventės turi gyvuoti. Turėtume paskatinti mokinius pilietinėmis iniciatyvomis. Itin svarbu pokalbis su vaiku bent kartą per metus.

Rekomendacijos (3)

Mokyklose svarbu nuolat investuoti į socialinį kapitalą (santykius) ir psichologinę gerovę (savijautą)

- ✓ Mokyklos vadovybės bendravimas ir bendradarbiavimas su mokyklos bendruomene
- ✓ Emociškai ir fiziškai sveikatai palanki atmosfera
- ✓ Stiprūs mokytojų ir mokinių ryšiai

Rekomendacijos (2)

SOCIALINIS PALAIKYMAS

PSICHOLOGINĖ GEROVĖ

MOKYKLOS SOCIALINIS KAPITALAS

- Emociškai saugi mokymosi aplinka;
- Socialiniai ir emociniai poreikiai (aiškus planas kartu su specialistais, nepalikti savieigai ar mokytojams, padėti mokytojams atpažinti traumą išgyvenantį mokinį)
- Psichologinių rodiklių stebėseną;
- Ritualai;
- Pilietinės iniciatyvos;
- Mokinių įgalinimas daryti sprendimus;
- Individualūs aptarimai bent 1 kartą per metus su vaiko šeima;
- Neformalus mokyklos bendruomenės pokalbiai;
- Streso valdymo technikos;
- Dalijimasis patyrimu.

Rekomendacijos (3)

Mokyklose svarbu nuolat investuoti į socialinį kapitalą (santykius) ir psichologinę gerovę (savijautą)

- ✓ Mokyklos vadovybės bendravimas ir bendradarbiavimas su mokyklos bendruomene
- ✓ Emociškai ir fiziškai sveikatai palanki atmosfera
- ✓ Stiprūs mokytojų ir mokinių ryšiai

Nuolat turime investuoti į santykius ir psichologinę gerovę. Pirmiausia turime pasirūpinti vaiko emociniais ir socialiniais poreikiais, o po to jau mąstyti apie akademinius pasiekimus. Yra Paramos vaikui centro šiuo požiūriu naudinga medžiaga. Vaikas, sutrikdytas sunkių emocinių išgyvenimų, gali pasirodyti kaip turintis emocinių sutrikimų ar autizmo spektro sutrikimą. Todėl svarbu vaiką stebėti. Trauma reiškiasi labai skirtingai. Panaudokite šį laiką mokyklos socialiniam kapitalui kurti ir stiprinti. Mokytojai dažnai dirba tyliai. Tačiau būtina dalytis tuo, ką atradote ir kas atrodo svarbu. Skatinkite mokytojus kalbėti. Nauda bus dvejopa: bus kuriamos naujos žinios ir kartu stiprės socialiniai ryšiai.

Arūnas Grimalis, Klaipėdos r. Dvilų pagrindinės mokyklos direktorius

Jau tris savaites turime septynis mokinukus iš Ukrainos. Mums pasisekė, nes dalyvavome kuriant Ugdymo organizavimo ir ugdymo pagalbos teikimo darbui su reemigrantais modelius. Kadangi turėjome tam tikrus algoritmus ir patirtį projekte, tai tą ir pritaikėme. Džiaugiamės savo pasiekimais įtraukiojo ugdymo srityje. Mokinių priėmimą pradedame nuo apsilankymo pabėgėlių šeimų centre. Vyksta savivaldybės socialinio skyriaus, mokyklos bendruomenės atstovai. Susipažįstame, atpalaiduojame stresą. Tai padeda sėkmingai adaptuotis mokykloje. Vėliau kviečiamės vaiką į mokyklą su šeima ir supažindiname su mokykla. Šie pirmieji žingsniai susiję ir su savanoryste. Parenkame mokiniui klasę pagal jo amžių. Yra bendraklasių, kurie gerai moka rusų kalbą. Mokiniui priskiriame mokytoją mentorių. Beveik visose pradinėse klasėse turime mokytojo padėjėjus. Jie taip pat koordinuoja atvykusio mokinio veiklą. Pirmąją savaitę vyksta adaptacija, įtraukimas į mokyklos veiklas. Kai kurie mokiniai ne itin gerai moka anglų kalbą. Todėl pasitelkiame naujas technologijas. Kiek įmanoma, sutvarkome visus socialinius reikalus: nemokamą maitinimą, labdarą. Pokalbio metu taikome neformalųjį vertinimą. Kartais dešimtukas padeda pasitempti. Deriname jų nuotolinį mokymą Ukrainoje ir čia, Lietuvoje. Sudarome individualius mokymo planus rusų ir anglų kalbomis. Sudarome mobilias grupes mokytis lietuvių kalbos. Taip pat juos įtraukiame į klasių kultūrinės veiklas (išvykas ir kt.). Tai paprasčiausias būdas išmokti lietuvių kalbos. Įtraukiame mokytojus – senjorus, ypač lietuvių kalbos mokytojus, kurie vadovauja lietuvių kalbos būreliams ir moka rusų kalbą. Yra ukrainiečių vaikų tėvų, kurie turi puikų išsilavinimą, bandome juos įdarbinti mokykloje. Kitas veiklas atliekame, vadovaudamiesi Bendrųjų ugdymo planų 7 skirsniu. Siekiame, kad jų socialinė emocinė būsena būtų puiki, o žinias bandysime sustiprinti birželio mėnesį. Mums labai reikėtų ukrainiečių mokytojų, kurie galėtų dirbti padėjėjais, o galbūt ir mokytojais.

Rima Kuklienė, Kauno r. Karmėlavos Balio Buračo gimnazijos direktorė

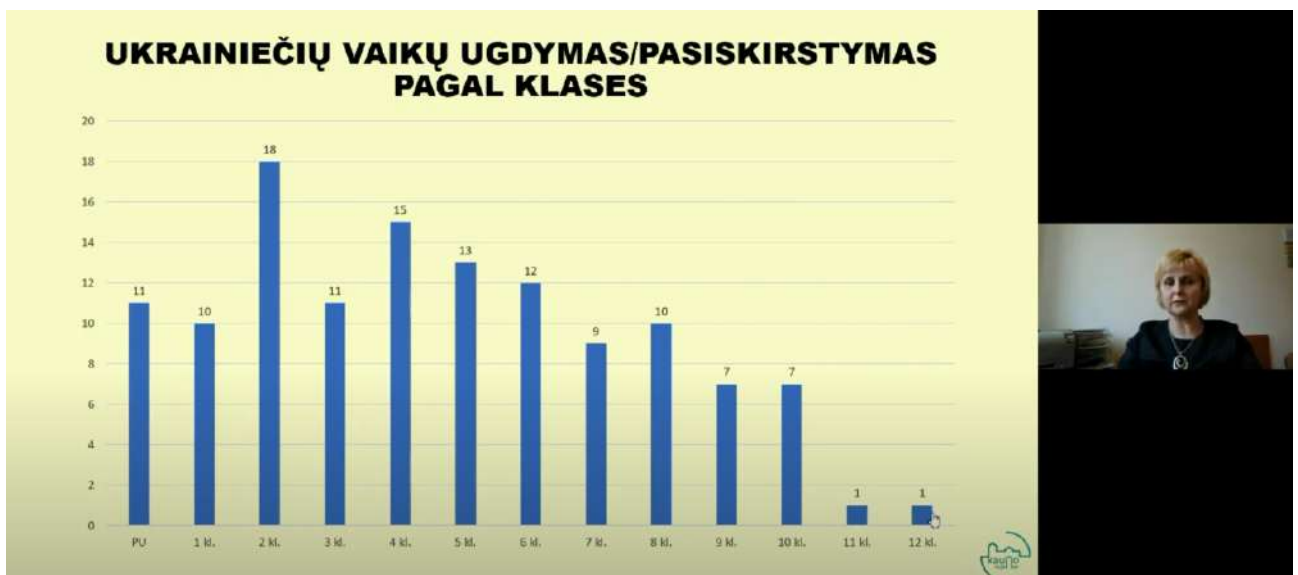
Mūsų mokykla yra mokyklų, priimančių iš užsienio sugrįžusius vaikus, tinkle. Žingsnius esame numatę prieš aštuonerius metus, dalyvavome tarptautiniame projekte. Todėl ukrainiečių atvykimas į mūsų gimnaziją nebuvo didelis iššūkis. Kokie žingsniai yra svarbūs? Kauno rajone vaikus iš Ukrainos priima savivaldybės švietimo skyriaus sudaryta komisija. Savo veiklą pradedame nuo komandos parengimo. Komandą sudaro pavaduotojai, pagalbos mokiniui specialistai ir klasių vadovai. Ji pasirengia sutikti atvykstantį mokinį. Šios komandos ir vaiko bei jo šeimos pokalbyje įsivardijamas akademinis mokinio lygis, šeimos lūkesčiai ir mokinio psichologinis emocinis lygis. Jei ukrainietis vaikas grįš laimingas iš mokyklos, jo tėvai taip pat bus laimingi. Svarbiausia ne akademiniai pasiekimai, bet susitvarkyti su vaiko emocijomis. Ir kitas žingsnis – vaiko situacijos pristatymas bendruomenei. Pristatome ir dėstantiems mokytojams, ir klasės draugams, jų tėvams. Itin stebime teikiamos pagalbos rezultatus. Aktyviai įsitraukia mokytojai savanoriai, mokinių taryba. Galime džiaugtis, kad ukrainiečiai vaikai sako, jog jie nėra turėję tokių draugiškų santykių. Todėl jiems buvo lengva integruotis ir atsiskleisti. Per 10 dienų atvyko 20 vaikų. Vyriausias yra 10 klasėje. Svarbu techniškai paruošti mokymosi aplinką. Esame turtinga gimnazija ir galime aprūpinti informacinėmis technologijomis. Suteikiame kompiuterius, organizuojame maitinimą, pavėžėjimą. Dar turime vertikaliąją klasę. Į ją surenkame visus atvykusius 5–9 klasių vaikus, reemigrantus ir ukrainiečius. Vaikai ir jų šeimos susipažįsta ir dalijasi patyrimu. Mes taip pat gauname svarbios informacijos, kaip turėtume gerinti ir gilinti šią sritį. O 1–4 klasėms kuriame mini klasę, į kurią mokiniai renkasi 1–2 kartus per savaitę. Švietimo pagalbos specialistai su jais dirba, kai tik gali. Šio amžiaus vaikai greičiau adaptuojasi, nes mažiau reikia specifinių dalykinių žinių. Jie jau prašo dailės ar technologijų dalyko mokytojo parašyti pažymį. Yra vienas berniukas antroklas, turintis kalbos ir emocinių sunkumų. Su juo bendraujama rusų kalba. Tik po to, kai pastebime kurį laiką vaiko emocinę būseną, akademinį pasiekimą, rengiame jų individualų planą. Mokiniai ir patys intensyviai mokosi lietuvių kalbos, kuriasi bazinį žodyną, dalyvaudami pamokose. Kai jau įsivardysime, jog lietuvių kalbos mokymas reikalingas, komandą turime. Kol kas lietuvių kalbos mokosi iš draugų ir dalyvaudami lietuvių kalbos pamokose. Pradinukai mokosi pagal paveikslėlius – juose yra pavadinimai lietuviškai ir ukrainietiškai. Manau, kad sugebėsime šiems vaikams padėti. Didžiausia viltis – kad tai tik trumpalaikis išbandymas, kad netrukus jie galės sugrįžti.

Jolanta Jankauskienė, Kauno r. savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjo pavaduotoja ugdymui

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos patarimu, ėmėmės šių veiksmų.

Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu buvo patvirtinta specialioji komisija. Ji ir organizavo mokinių priėmimą į mokyklas. Mokinys galėjo kreiptis tiesiai į švietimo įstaigą arba į seniūniją ar savivaldybę. Susitikimuose su seniūnais prašėme juos paskatinti vaikus eiti į mokyklą.

Kauno rajono savivaldybėje jau turime 135 mokinius iš Ukrainos. Daugiausia yra jaunesniojo amžiaus mokinių. Specialioji komisija pasirengė prašymą priimti į mokyklą ukrainiečių ir lietuvių kalbomis.

(НАСТАВНИК, ПЕДАГОГІЧКА РАЙОНУ)

Директору
Директоріві

**ЗАЯВА
ПРАШУМАН**

**ПРОСТО ЗАПРАШУВАТИЯ ДО.....КЛАСУ
DEL PRÍEMIMO |KLASE**

(дата)
(data)

Прислу Вие пріеміте до
Пріема пріеміт |)

Класу
Класу

Мою дочку (мого сина) (напримено)
мого дитя (мого сина) (напримено)

(на ім'я, прізвище, дата народження дитини)
(vardas, pavardė, gimimo data)

Я 20... р.
(або) 20... р.)

Ми пріеміте з
Анукамо й

Taip pat pasirengėme sutartį pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pavyzdį lietuvių ir ukrainiečių kalbomis. Jame įrašome švietimo įstaigą ir ugdymo programą, dėl kurios susitarėme.

MOKINIO KRAITELIS

Pastabas, pastreikus, HB
Suakvė: puikakvė
Tvirtakvė
Aplankakvė suakvė: A5 formatas
Pastreikus
Akroakvė
Dviejų suakvė: kartonas, A4
Suakvė: papirusas, dviejų
Suakvė: 12 lapų, 1 klasė, lietuvių
Suakvė: 12 lapų, 1 klasė, lietuvių
Suakvė: 12 lapų, 2 klasė, lietuvių
Suakvė: 12 lapų, 2 klasė, lietuvių
Suakvė: 12 lapų, 3-4 klasė, lietuvių
Suakvė: 12 lapų, 5-6 klasė, lietuvių
Dviejų suakvė: su kartonu
Tvirtakvė: dviejų
Lietuvė
Pastreikus: lietuvių
Klasė: PVA
Zinai
Pastreikus: lietuvių
Pastreikus: lietuvių
Trumpas rašalo lapas, mityna: lietuvių
Tvirtakvė
Pastreikus

Kauno rajono savivaldybė kiekvienam ukrainiečiui mokiniui parengė mokinio kraitelį. Tai dovana, kuri tikrai pradžiugina liūdnas mokinio akis.

NUOSEKLIOJO MOKYMO SI PAGAL BENDROJO UGDYMO PROGRAMAS TVARKOS APRAŠAS

(Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. ISAK-556)

- **10 PUNKTAS** Iš užsienio atvykęs asmuo priimamas mokytis bendra tvarka. Mokykla pagal turimą informaciją (pateiktus asmens patirtį ir pasiekimus įrodančius dokumentus, atsižvelgusi į jo amžių, pokalbius su mokiniu, jo tėvais (globėjais, rūpintojais), jei asmuo yra nepilnametis), priima asmenį mokytis į klasę, kurioje mokosi jo bendraamžiai, arba (ir) į išlyginamąją klasę (grupę).
- **11 PUNKTAS** Priimant iš užsienio atvykusi asmenį mokykla sudaro jo individualaus ugdymo planą, užtikrina mokiniui reikiamą švietimo / mokymosi pagalbą.

ŠVIETIMO PAGALBOS TEIKIMAS VAIKAMS IR ŠEIMOMS ATVYKUSIEMS IŠ UKRAINOS KARO ZONOS KAUNO RAJONO PEDAGOGINĖJE PSICHOLOGINĖJE TARNYBOJE

KONSULTACIJA TEL.: 8-37380065

Pagal teikiama ir atvykusiai šeimai.

2021–2022 IR 2022–2023 MOKSLO METŲ PRADINIO, PAGRINDINIO IR VIDURINIO UGDYMO PROGRAMŲ BENDRUOSIUS UGDYMO PLANUS

(Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. V-688)

46. Jeigu atvykęs mokinys nemoka ar menkai moka lietuvių kalbą, mokykla gali organizuoti:

46.1. lietuvių kalbos mokymąsi intensyviu būdu (išlyginamosiose klasėse, grupėse ar kitomis formomis), kartu užtikrindama, kad kitų dalykų jis mokytųsi kartu su bendraamžiais;

46.2. intensyvų vien lietuvių kalbos mokymąsi iki vieno metų (išimtiniais atvejais ir ilgiau) ar trumpiau ir pagalbos pagal mokinio poreikius teikimą kelerius (2–4) metus;

46.3. mokinio mokymąsi kartu su kitais bendraamžiais paskirtoje klasėje, teikdama reikiamą mokymosi ir kitą švietimo pagalbą;

46.4. mokymąsi kitu mokyklos siūlomu būdu, suderintu su mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais).

Žavimės Kauno rajono neformaliojo švietimo teikėjais, kurie nemokamai priima ukrainiečių vaikus. VDU Socialinių mokslų fakulteto studentai pasisiūlė bendradarbiauti tam tikromis formomis ir prakalbinti mokinius kuo greičiau lietuviškai.

7 SKIRSNIS

Sudaro mokinio individualų ugdymo planą, numato preliminarį mokinio adaptacinio laikotarpio trukmę, mokyklos teikiamos pagalbos formas ir būdus, mokyklos, mokinio ir mokinio tėvų (globėjų, rūpintojų) įsipareigojimus. Adaptaciniu laikotarpiu rekomenduojama stebėti mokinių individualią pažangą, pasiekimus. Į mokinio adaptacijos procesų valdymą turi būti įtraukta mokyklos vaiko gerovės komisija. Kiekvieno mokinio adaptacijos trukmės laikas individualus, mokykla konstatuoja adaptacijos laiko pabaigą, atsižvelgdama į tai, kaip mokiniui sekasi adaptuotis. Adaptacijos laikotarpiu taikomas tik formuojamasis vertinimas.

8 SKIRSNIS

Išlyginamosios klasės (kai kuriais atvejais – grupės) gali būti steigiamos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos, savininko (dalyvių susirinkimo) sprendimu, kuriuo nustatoma priėmimo į išlyginamąsias klases, grupes tvarka ir numatomos finansavimo galimybės.

49 punktas. Mokykla, kurioje steigiama išlyginamoji klasė ar grupė, rengia išlyginamosios klasės ar grupės ugdymo planą ir pamokų tvarkaraštį.

Šiuo metu išlyginamųjų klasių nesame įsteigę. Tačiau planuojame kreiptis į savivaldybės tarybą, nes mokinių daugėja. Išlyginamosiose klasėse galėtų būti po 15 mokinių, o mobiliosiose grupėse – ne daugiau kaip 4 lietuvių kalbos nemokantys ukrainiečių vaikai. Daug informacijos yra aktuoliuose dokumentuose.

• **UŽSIENIEČIŲ IR LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ, ATVYKUSIŲ AR GRĮŽUSIŲ GYVENTI IR DIRBTI LIETUVOS RESPUBLIKOJE, VAIKŲ IR SUAUGUSIŲJŲ UGDYMO IŠLYGINAMOSIOSE KLASĖSE IR IŠLYGINAMOSIOSE MOBILIOSIOSE GRUPĖSE TVARKOS APRAŠAS** (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2005 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. ISAK-1800)

• **DĖL UŽSIENIEČIŲ, ATVYKUSIŲ DIRBTI ARBA GYVENTI Į LIETUVOS RESPUBLIKĄ, VAIKŲ UGDYMO BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOSE ĮGYVENDINIMO** (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2003 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. ISAK-789)

MOKINIŲ KĖLIMAS Į AUKŠTESNĘ KLASĘ, UGDYMO PROGRAMOS AR JOS DALIES BAIGIMAS

NUOSEKLIJOJO MOKYMOSI PAGAL BENDROJO UGDYMO PROGRAMAS TVARKOS APRAŠAS
(Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. ISAK-556)

19.1 PAPUNKTIS patenkinamas įvertinimas – įrašai: „patenkinamas“, „pagrindinis“, „aukštesnysis“, „atleista“ („atl“), „įskaityta“ („įsk“), „padarė pažangą“ („pp“), 4–10 balų įvertinimas;

22. PUNKTAS Jei mokinys atvyko iš užsienio teisės aktų nustatyta tvarka bent vienu ugdymo laikotarpiu kai kurių dalykų nesimokė, dalyko metinis įvertinimas fiksuojamas atsižvelgus į kitais (turimais) ugdymo laikotarpiais pasiektus mokymosi pasiekimus.

30 PUNKTAS. Keliamosios (1–3, 5–9, 11 (gimnazijos I, III) klasės mokinys, turintis visų ugdymo plano dalykų patenkinamus metinius įvertinimus, keliamas į aukštesnę klasę.

36 PUNKTAS. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo baigiamosios klasės mokinys, turintis patenkinamus visų atitinkamos ugdymo programos dalykų, nurodytų ugdymo plane, mokinio individualiame ugdymo plane, metinius įvertinimus, o pagrindiniame ugdyme ir atlikęs socialinę pilietinę veiklą, į aukštesnę klasę nekeliamas, jis laikomas baigusiu atitinkamą ugdymo programą.

PAGRINDINIO IŠSILAVINIMO ĮGIJIMAS

PAGRINDINIO UGDYMO PASIEKIMŲ PATIKRINIMO ORGANIZAVIMO IR VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

(Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-2558 (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-483 redakcija))

25. Mokinys nuo pasiekimų patikrinimo taip pat gali būti atleidžiamas mokyklos vadovo įsakymu, jeigu:

25.1. laikinai mokosi ir dalyvauja tarptautinėje mokinių mobilumo (judumo) mainų programoje kitos šalies mokykloje pagal tarptautinę bendrojo ugdymo programą;

25.2. turi teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvoje ir atvyko mokytis į Lietuvą iš kitos šalies ne anksčiau kaip prieš dvejus metus."

VIDURINIO IŠSILAVINIMO ĮGIJIMAS

BRANDOS EGZAMINŲ ORGANIZAVIMO IR VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

(Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-2391 (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. V-1008 redakcija))

148 PUNKTAS. Kandidatai prašymus dėl jiems aktualių ar Apraše nenumatytų, ar neregamentuotų brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo atvejų teikia Nacionalinės švietimo agentūros direktoriui. Juos svarsto Prašymų dėl Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše nenumatytų ir neregamentuotų atvejų nagrinėjimo komisija, sudaryta iš Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Nacionalinės švietimo agentūros atstovų.

IŠ UKRAINOS ATVYKUSIŲ MOKYTOJŲ PRIĖMIMAS

Iš Ukrainos atvykę bendrojo ugdymo dalykų mokytojai, taip pat profesijos mokytojai, auklėtojai, specialieji pedagogai, logopedai, surdopedagogai, tiflopedagogai, socialiniai pedagogai, mokyklos psichologai turi galimybę įsidarbinti Lietuvos mokyklose.

Iš Ukrainos atvykusiems ir Lietuvoje ketinantiems įsidarbinti mokytojams 2 metus nereikalaujama mokėti lietuvių kalbos.

PRIEŠ ĮSIDARBINANT REIKIA ATLIKTI PEDAGOGO KVALIFIKACIJOS PRIPAŽINIMO PROCEDŪRAS

Norintis įsidarbinti mokytojas arba jo įgaliotas asmuo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai turi pateikti šiuos dokumentus:

- prašymą (nustatyta **forma** galima parsisiųsti iš ministerijos interneto svetainės);
- asmens pilietybę įrodantį dokumentą;
- pavardės ar vardo keitimo dokumentus, jeigu buvo keičiama (jeigu jie yra);
- formalios kvalifikacijos įrodymą (-us) ir priedus su išklaustyty dalykų pavadinimais ir studijų kreditų skaičiumi (jeigu jie yra);
- dokumentus, patvirtinančius pareiškėjo pedagogo profesinę patirtį ir trukmę (jeigu jie yra);
- kitus papildomus dokumentus, patvirtinančius pedagogo profesinę kvalifikaciją (jeigu tokie yra);
- įgaliojimą, jeigu prašymą teikia ne pats mokytojas, o jo įgaliotas asmuo.

Prašymą ir dokumentų kopijas galima atnešti į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos priimanąjį adresą **A. Volano g. 2, Vilnius** arba siųsti paštu adresu **smmm@smmm.lt**.

Daugiau informacijos: <https://smmm.lrv.lt/lt/informacija-dėl-karo-pabėgėlių-į-ukrainos/a-ukrainos-atvykusiems-mokytojams-dlia-vehiteliv-z-ukravini-for-teachers-from-ukraine>

Kauno rajono savivaldybėje šiuo metu yra įdarbintas vienas pedagogas, aukštosios mokyklos dėstytojas iš Ukrainos mokytojo padėjėju. Visa šia informacija dalijamės su direktorių pavaduotojais. Atvykusius mokinius būtina įregistruoti mokinių registre. Jei mokinys mokosi nuotoliniu būdu, jis taip pat turi būti įregistruotas mokinių registre, priimtas į mūsų mokyklą. Mokykla turi gauti tam tikrą patvirtinimą iš Ukrainos, kad mokinys tikrai mokosi. Mokinys gali būti priimamas ir su bet kokiais dokumentais į savo bendraamžių klasę.

Individualaus ugdymo plano formoje rašomas mokomasis dalykas, skirtas valandų skaičius per savaitę, vertinimas (įskaityta / neįskaityta), pastabos. Šis planas aptariamas vaiko gerovės komisijoje. Apie tai dar kalbėsime per kitą pavaduotojų pasitarimą, rinksime gerąsias patirtis.

Albina Vilimienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų plėtros skyriaus vedėja

Kokią paramą krizių laikotarpiu teikia Nacionalinė švietimo agentūra? Dabar svarbiausia, kad visi kartu bendradarbiautume ir būtume vieningi.

KAS SVARBIAUSIA

Bendradarbiavimas. Vieningumas.

www.nsasmm.lt

SVARBIOS NUORODOS

PATYČIŲ PREVENCIJA:
<https://www.nsa.smm.lt/2022/03/07/rekomendacijos-neliskime-isiplieksti-nesantaikai/>

AKTUALI INFORMACIJA MOKYTOJAMS DĖL SITUACIJOS UKRAINOJE
 Vaizdo pamokos, leidiniai, vadovėliai <https://www.emokykla.lt/titulinis/pradzia/aktuali-informacija-mokytojams-del-karo-situacijos-ukrainoje/46046>

ŠMSM PUSLAPYJE: <https://smsm.lrv.lt/lt/informacija-del-karo-pabegeliu-is-ukrainos/naudingos-nuorodos-lietuvos-mokykloms>

Visa informacija ukrainiečių, anglų ir lietuvių kalbomis: <https://bit.ly/3hFXayE>

www.nsa.smm.lt

Pagalbos paveduotojams, vadovams šaltinių yra daug. Juos matote skaidrėje. Informacija yra ir lietuvių, ir anglų, ir ukrainiečių kalbomis. Pagrindinis šios ir kitų testinių viešųjų konsultacijų tikslas – kad būtų naudojami naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos. Noriu pasidalyti vienu paveikslu apie efektyvios lyderystės pokyčių ar krizių laikotarpiu prielaidas. Jis yra iš tyrimo, kurio rezultatus pristatė Sigita.

Rekomendacijos mokyklos administracijai: lyderystė ir mokyklos bendruomenė

13 pav. Efektyvios lyderystės pokyčių ar krizių laikotarpiu prielaidos

www.nsa.smm.lt

Šiame paveiksle rodomi ryšiai tarp asmeninės savireguliacijos ir bendruomenės savireguliacijos. „Koriukų“ laukas yra platus, todėl mokyklos administracijai svarbūs krizių vadybos ir lyderystės gebėjimai. Noriu anonsuoti, kad kitose Mokyklų plėtros skyriaus organizuotose viešosiose konsultacijose pereisime prie tyrimo apie mokymuisi palankios aplinkos kūrimą duomenų ir rekomendacijų. Lietuvos tyrėjų atlikti tyrimai yra pagrindas, kuriuo remdamiesi galime tobulinti kiekvienos mokyklos veiklą, žinoma, atsižvelgdami į kontekstą.

Asta Ranonytė, Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus pavaduotoja

Džiaugiuosi dėl geranoriško ir jautraus balso tembro, kuris vyrauja mūsų bendruomenėse. Svarbiausia yra emocinė būsena, ir būtent mūsų pačių emocinė būsena, nes ir mums patiems

reikia savimi pasirūpinti. Ką mes nešame į klasę? Kiek mūsų tariamas žodis sutampa su vidine būseną? Puiku, kad girdime tiek daug gerų patirčių. Norime, kad jaustumė visos švietimo bendruomenės pulsą, nes visai netikėtoje vietoje gali prasiveržti emocijos. Turbūt normalu, kad ne visiems vienodu laiku „iššauka“ emocijos. Gali būti, kad ir po mėnesio kai kam karas „galvose“ prasideda. Mokytojas yra stiprybės šaltinis. Jei mokytojas randa bendrą kalbą su labai skirtingais mokiniais, jei mokiniams sugebama atsakyti į klausimus, neperšant nuomonės, tai girtina. Paauglių interpretacijos gali visiškai nesutapti su tuo, ką sako mokytojas. Turbūt niekada nesiliausime kalbėję apie tai, kaip jaustis ir kaip įsipareigoti. Buvo emocinis pakilimas, šokas. Kad save nuramintume, norėjome labai daug daryti. Bet baisybės tęsiasi, ir mūsų atjautos, stiprybės reikia ir reikės rytoj ne mažiau negu reikėjo vakar. Mokyklas informacija pasiekia skirtingais kanalais. Jei matysite, kad negaunate visų atsakymų per kurį nors kanalą, kaip veikti „čia ir dabar“, duokite mums žinoti, kokį klausimą mums reikėtų pagvildinti giliau. Tai nereiškia, kad turėsime visus atsakymus. Dar daug mokslinių straipsnių turime perskaityti, dar daug psichologijos aspektų turime kaip siūlus ištraukti – ne tik apie krizių valdymą, bet ir apie tai, kaip po to sugrįžti į kasdienybę. Kalbėdamiesi, keisdami informaciją, nusiraminsime. Labai jums ačiū, atrodo, kad kuriasi bendruomenė, kurioje, kad ir koks būtų iššūkis, turėsime, kas mus paremia.

3 viešoji konsultacija

„Pavaduotojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl mokymuisi palankios aplinkos kūrimo. Ugdymo proceso stebėseną ir grįžtamąsias ryšys“

Dr. Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslininkė

Savo tyrime orientavomės į tas įstaigas, kurios dirba su dideliu skaičiumi mokinių iš nepalankaus socialinio ir ekonominio konteksto.

 Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

 Lietuvos
mokslo
taryba

 SVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

 VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
KAUNAS

Mokymuisi palankios aplinkos kūrimas: mokyklos bendruomenę įgalinančių veiksmų paieška (GALIA)

*Projektas finansuojamas pagal apraše „Dėl Europos Sąjungos fondų lėšomis
tikslinių finansuoti veiksmų ir projektų“ numatytą veiksmą „Trumpalaikiai
(reikminiai) tyrimai (sveikatos, socialinėje ir kitose srityse), analizė ir
diagnostikos diegimas (suderinus su SAM), susiję su COVID-19“
Sutarties Nr. S-DNR-20-1*

Pranešėja doc. dr. Rasa Nedzinskaitė-Mačiūnienė

Norėčiau kalbėti apie grįžtamąjį ryšį. Ir skatinčiau pagalvoti: mes, vadovai, savo grįžtamąjį ryšį mokytojams apie mokymo ir mokymosi procesus kada teikiame? Kaip dažnai teikiame? Kokia forma?

GR – informacija apie pastangas, kurias įdedame siekiant tikslo

grįžtamasis ryšys NĖRA

- PATARIMAS
- VERTINIMAS
- SMERKIANČIS
- TEISIANČIS

Grįžtamasis ryšys mokytojui ypač svarbus, mąstant, kaip patobulinti ugdymo praktiką. Grįžtamasis ryšys mokytojui – tai informacija apie jo pastangas, kurias įdeda, siekdamas tikslo. Kokybiškas grįžtamasis ryšys nėra mūsų, vadovų, patarimas mokytojui. Tai nėra vertinimas, nėra pasakymas, ką mokytojas daro netinkamai, nėra rekomendacijų ar receptų pateikimas.

Grįžtamojo ryšio (GR) teikimo strategijos

Praktika	Apibūdinimas
Senoji (visiems žinoma, bet tikimės nebetaikoma) praktika	• stebimas ir vertinamas mokytojų darbas, klausiant apie jų ne/sutikimą dėl vertinimo • nurodoma, kuriose srityse mokytojas turėtų patobulėti
Esama praktika	• teikiami įrodymai apie mokytojų veiklą • skiriamas laikas mokytojams pateikti savo nuomonę apie gautą grįžtamąjį ryšį • kartu su mokytoju numatomos profesinio tobulėjimo kryptys
Rekomenduotina siekiamybė	• kalbamasi su mokytojais apie konkrečius pavyzdžius, kaip jų mokymo praktika veikia mokinių mokymąsi ir elgesį • keliami tikslingi klausimai, siekiant sužinoti mokytojų įžvalgas ir skatinant jų savirefleksiją • atsižvelgus į mokytojų profesinio tobulinimo planus, teikiami būtini tam ištekliai • kartu su mokytojais peržiūrimi profesinio tobulinimo planai, numatant tolimesnius žingsnius ir galimybes

Galvojant apie grįžtamojo ryšio teikimą, norisi mąstyti apie naujausias strategijas, esminius komponentus. Rekomenduotina siekiamybė – kalbėtis su mokytojais, užduodant klausimus ne pagal kokį nors sąrašą, bet tiesiog plėtoti dialogą. Svarbu kalbėtis su mokytojais, klaustis, kokios jų praktikos ir strategijos veikia mokinių elgesį pamokoje ir kaip veikia, padėti jiems atlikti savirefleksiją. Tai padės jiems iš naujo apmąstyti savo mokymą. Labai svarbu vadovui paskatinti mokytojus reflektuoti savo mokymo ir mokymosi procesą. Grįžtamasis ryšys turėtų tiesiogiai sietis su mokytojų profesiniu tobulėjimu. Kadangi vadovas pažįsta savo mokytojus, jis gali padėti mokytojams apmąstyti galimas profesinio tobulėjimo kryptis. Toks grįžtamasis ryšys ir yra mūsų norima siekiamybė.

Svarbus grįžtamojo ryšio komponentas – stebėseną. Tai yra pagrindas, kuriuo remdamiesi mes teikiame grįžtamąjį ryšį. Anksčiau buvo praktika (manau, to mokyklose jau nėra), kai turėdavome tam tikrą sąrašą būtinų dalykų, ką turime pamatyti per pamoką, ir ateiname su vertinimo nuostata, kuri yra mums neparanki.

GR teikimas duomenų pagrindu

ĮRODYMAI <i>stebėjimas</i>	NUOMONĖ <i>vertinimas</i>
• Stebima • Objektivus • Be vertybinio vertinimo • Nedviprasmiškas	• Daromos išvados • Subjektyvus • Gali apimti ir vertybinius aspektus • Galimos dviprasmybės

Norėtusi, kad mes rinktume įrodymus apie mokymo ir mokymosi procesą, stebėdami, rinkdami tam tikrus įrodymus ir faktus. Grįžtamasis ryšys mokytojams turėtų būti be išankstinių nuostatų, nedviprasmiškas, jis turi duoti peno jų pačių apmąstymams.

Rinkti duomenis arba įrodymus grįžtamajam ryšiui galime įvairiai. Daugelis iš mūsų turime pasitvirtinę Vaiko individualios pažangos stebėsenos sistemas, turime tam tikrus pasiekimų rezultatus. Bet labai daug informacijos apie mokymo ir mokymosi procesą teikia stebėseną. Norėčiau paklausti, o kas yra jūsų stebėjimo objektas, kai nusprendžiate apsilankyti pamokose? Ką mes stebime? Aplinką? Mokytoją? Mokymo techniką? Mokinius? O gal žiūrime į viską integruotai? Ar stebime visus mokinius? Ar pasirenkame tik kai kuriuos? Kai stebime mokytoją, ar žiūrime, kaip jis valdo klasę, ar kaip vertina? Ar taiko formuojamąjį vertinimą? Ar kelia mokiniui individualius mokymosi tikslus? Taigi klausimų ir stebėjimo objektų yra daug. Savo tyrimu norėtume paryškinti ir pasiūlyti mokyklų vadovams atnešti naują tradiciją (žr. skaidrę apačioje).

**Ugdymo proceso
stebėsenos nukreipimas
NUO mokytojo darbo
vertinimo į mokinių
mokymąsi**

Tokių praktikų jau yra ne viena. Tai, kas parašyta, pritaikyti praktikoje nėra taip paprasta.

**Vaikščiojimas ir
kalbėjimas vardan
mokymosi**
(angl. Learning walks and talks)

Tai technika, kurią norėčiau pasiūlyti. Ji nukreipta į mokinių proceso stebėseną.

PROCESAS

PRIEŠ

- Kokių įrodymų ieškosim?

PER

- Pamokos stebėjimas
- Mokinių įsitraukimo į pamoką nustatymas

PO

- Stebėjimo duomenų užfiksavimas
- Refleksija ir aptarimas su kitais stebėtojais

Taisyklės

- be išankstinio nusistatymo
- jokių užrašų turėjimo su savimi (neturima popieriaus, rašiklių ar užrašų)
- tik 3-5 min.
- dėmesio koncentracija 1 dalyko įrodymų paieškai
- jokio įsikišimo į pamoką (ši kartą be pasisveikinimų..)
- jokios diskusijos nei su mokytoju, nei su kitais stebėtojais
- užduokite mokiniams 5 klausimus
- po pasivaikščiojimo rašykite pastabas apie tai, „ką mačiau“, „ką girdėjau“, „kas man įdomu“

Tai trumpi (iki 5 minučių trukmės) apsilankymai pamokoje. Į klasę įeina 2–3 žmonės be jokių rašymo priemonių ir tarsi „nufotografuoja“. Klausimai užduodami tam tikriems pasirinktiems mokiniams.

Esminiai klausimai mokiniams ir mokytojams

Mokiniams

1. Ko mokaisi? Kodėl?
2. Kaip tau sekasi?
3. Iš kur tu žinai?
4. Kaip gali tobulėti?
5. Kur kreipiesi pagalbos?

Mokytojams

1. Ko mokau?
2. Kodėl tai mokau?
3. Kaip aš to išmokysiu?
4. Iš kur žinosiu ar mokiniai išmoko?
5. Kas toliau?

Klausiname mokinio, kokią užduotį atlieka ir koks turėtų būti jo pagrindinis rezultatas. Iš atsakymų į šiuos klausimus gauname medžiagos, su kuria darbuojamės po to. Sužinome, ar mokytojas aiškiai perteikia mokiniams, ko jis moko, koks yra siekiamas tikslas ir rezultatas. Stebintieji aptaria, ar vienodai pastebėjo dalykus. Ši praktika gali būti mums paranki. Stebėti visą pamoką yra prabanga, atima daug laiko, reikia daug žmogiškųjų išteklių. Ši metodika yra moksliškai įrodyta.

Šie pasivaikščiojimai yra:

- Tikslingi, planuoti
- Profesionalūs ir kolegiški
- Nukreipti į mokytojų profesinį tobulėjimą siekinat mokinių mokymosi rezultatų gerėjimo
- Susiję su mokyklos ugdymo planu
- Nukreipti į duomenų apie mokymąsi rinkimą ir diskusiją jų pagrindu

Kita metodika, kurią tikriausiai žino ne vienos mokyklos Lietuvoje administracija, yra pamokos studijos metodas.

PROCESAS

PRIEŠ

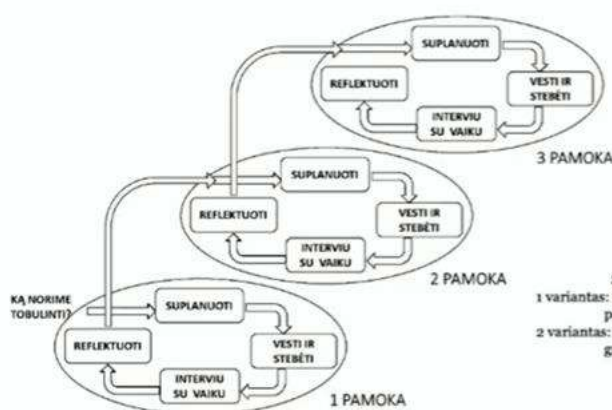
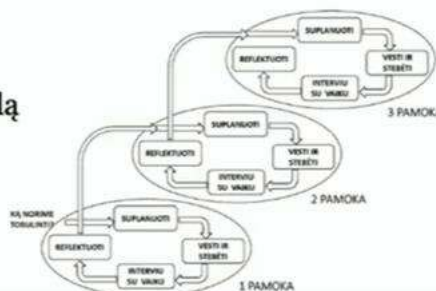
- Susiburiame į mokytojų komandą
- Išsikeliamo mokymosi tikslus
- Paruošiame pamokos planą

PER

- Vedame pamoką ir stebime
- Pakalbiname stebėtą vaiką

PO

- Analizuojame ir taisome
- Dokumentuojame ir dalinamės

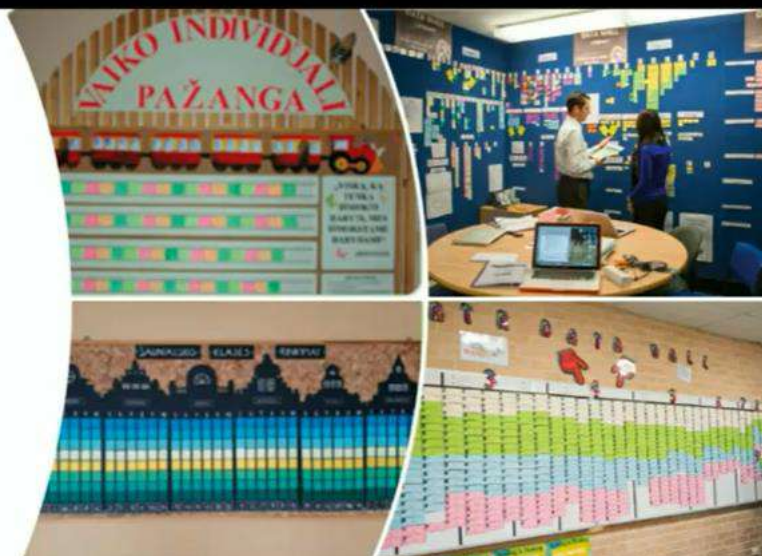

Pamokos studiją atlieka 3-6 mokytojų grupė. Mokytojai drauge sukuria pamokos planą. Tada:
1 ciklas: vienas ją veda, kiti stebi
2 ciklas: antras veda, likusieji stebi
3 ciklas: trečias veda, likusieji stebi

Suplanuota pamoka pravedama kelis kartus:
1 variantas: ta pati (pvz., matematikos) pamoka skirtingoms (pvz. penktokų) klasėms
2 variantas: skirtingos pamokos, bet tas pats metodas (pvz. darbas grupėje) skirtinguose dalykuose toje pačioje klasėje

Tai yra kelių mokytojų planavimas, kai planuojamas ir vedamas pamokų ciklas. Ir tada vieni kitus stebi tam tikru aspektu: turinio ar klasės valdymo, ar kompetencijų ugdymo ir pan. Kolegos stebi ne mokytoją, bet mokinius: kaip jie reaguoja, mokosi, o po to reflektuojama. Tada kitas mokytojas veda pamoką, o likę kolegos stebi.

Duomenų švieslentės

Duomenų švieslentės

tai lengvai įgyvendinamas metodas, tradiciškai skirtas stebėti mokinių pažangą naudojant įvairius vaizdinius/atvaizdus ant sienos. Dabartinėmis sąlygomis duomenų švieslentės gali būti patalpintos ir virtualiuose debesyse. Švieslentė gali būti viena visai mokyklai arba kiekvienai klasei, ar mokomajam dalykui. Švieslentėse duomenis galima talpinti įvairiais būdais (nuo konkretaus dalyko mokėjimo lygio iki apibendrinamųjų diagnostinių testų rezultatų, lankomumo ir kitų dalykų). Svarbu, kad duomenys būtų susiję su mokyklos ilgalaikiais ir trumpalaikiais tikslais.

Siūlome naudoti duomenų švieslentes. Tai integruotas duomenų pateikimas: duomenys yra vienoje vietoje. Jį galime taikyti kokybiškam grįžtamajam ryšiui. Visa tai yra dalis mokyklos vadovo mokymo ir mokymosi lyderystės.

Vykdomą stebėseną nukreipia nuo mokytojo darbo į mokinių mokymąsi.

Renka stebėsenos duomenis ir juos kartu su bendruomene analizuoja.

Stebėsenos pagrindu teikia kokybišką grįžtamąjį ryšį mokytojams apie mokymo ir mokymosi procesus.

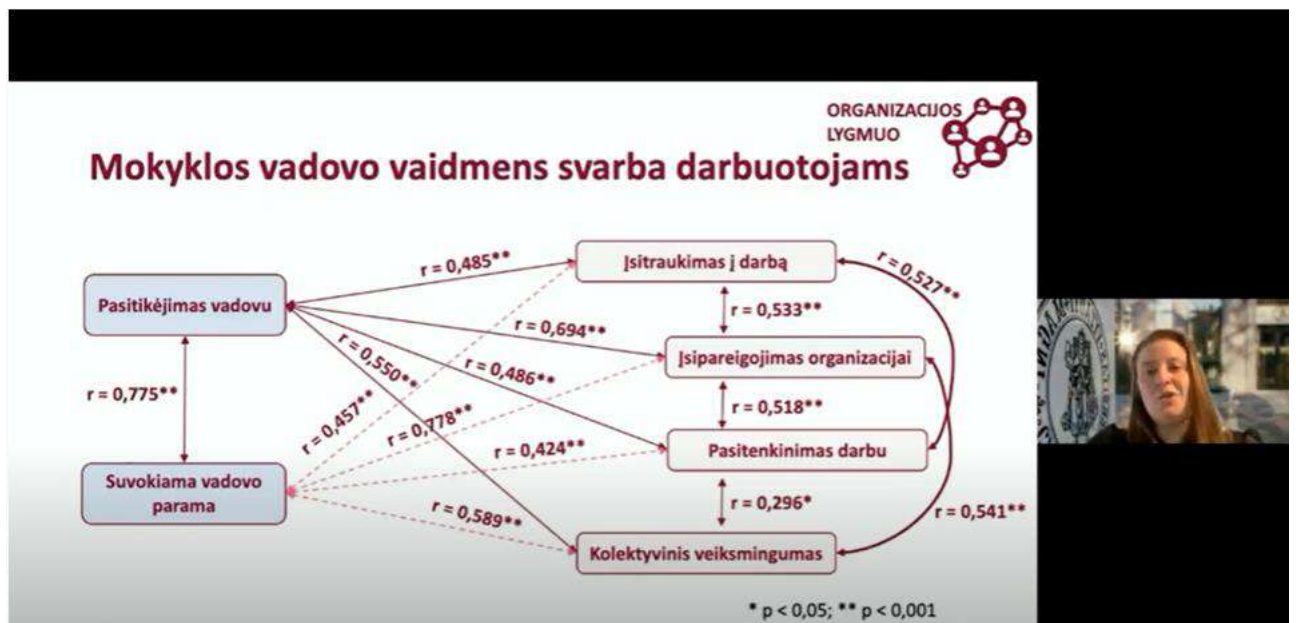
Mokyklos vadovo lyderystė mokymui ir mokymuisi

O dabar apie projektą ir tyrimą.

Projekto tikslas – nustatyti mokyklos bendruomenės veiksnius, reikšmingus kuriant mokymuisi palankią aplinką.

Tyrimo logika	Giluminis tyrimas	Platusis mokyklų tyrimas
	5 projekto mokyklų bendruomenės <i>Kiekybinis ir kokybinis tyrimas</i> 10 tikslinių grupių interviu Mokytojų (N=65) anketinė apklausa Mokinių (N=175) anketinė apklausa Vaizdo pamokų (N=55) analizė	20 bendrojo ugdymo mokyklų (Alytaus r., Biržų r., Joniškio r., Jurbarko r., Kalvarijos sav., Kazlų Rūdos sav., Šalčininkų r., Šiaulių r., Varėnos r.) <i>Kiekybinis tyrimas</i> Mokytojų (N=258) anketinė apklausa Mokinių (N=452) anketinė apklausa 57 bendrojo ugdymo mokyklos (Alytaus r., Biržų r., Joniškio r., Jurbarko r., Kazlų Rūdos sav., Kupiškio r., Šalčininkų r., Šiaulių r., Varėnos r.) <i>Didžiųjų duomenų analitika</i> Duomenų šaltinis – elektroninis dienynas

Savo tyrimu siekėme nustatyti bendruomenės galią kurti mokymuisi padedančią aplinką. Norėjome išsiaiškinti, kaip susijęs mokyklos vadovo darbas su mokytojų darbu plačiaja prasme.

Pasitikėjimas vadovu ir tai, kaip vadovas teikia man paramą, yra tiesiogiai susiję. Nuo to, kiek mokytojai pasitiki vadovais, priklauso, ar jie bus įsitraukę į darbą, ar ne, ar bus įsipareigoję savo organizacijai, ar bus patenkinti savo darbu, kiek tiki savo gebėjimais padėti mokiniams pasiekti mokymosi tikslų.

Stebėseną vykdome, susieję ją su akademiniais tikslais ir lūkesčiais. Moksliniai tyrimai rodo, kad profesinis tobulėjimas yra efektyvus tada, kai vyksta organizacijos viduje, o ne kiekvieno mokytojo pasirinktu individualiu būdu ir tema. Kad tai vyktų, labai priklauso nuo mokyklos vadovo ir pavaduotojo ugdymui.

Skaidrėje parodyta, kaip mokyklos vadovo lyderystė susijusi su kitais įvairiais dalykais. Kuo labiau vadovas pasižymi tokia lyderyste, tuo mokykloje yra labiau įsigalėjusi pasidalytoji lyderystė. Tokiu vadovu labiau pasitikima, jaučiama jo parama, mokytojai „nepabėga po pamokų“.

LYGMUO

Mokyklos vadovo lyderystė mokymui ir mokymuisi

	Min	Max	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Akademinių tikslų, lūkesčių kėlimas	1,0	5,0	4,32	0,85
Profesinis tobulėjimas mokyklos lygmeniu	1,0	5,0	4,17	0,87
Grįžtamasis ryšys apie mokymą ir mokymąsi	1,0	4,88	3,73	0,87

Tyrimas parodė, kad mokytojai iš vadovų labiausiai tikisi laiku teikiamo, dažno grįžtamojo ryšio apie jų mokymo ir mokymosi procesus.

Jei norime, kad mokytojai būtų labiau įsipareigoję organizacijai, vadovautųsi vidiniu įsipareigojimu, vadovo lyderystė dėl mokymo ir mokymosi yra svarbiausias veiksnys.

Mokyklos vadovo lyderystės mokymui ir mokymuisi algoritmas

Mokyklų vadovams rekomendacijose pateikėme tam tikrą algoritmą, kaip galima ugdytis lyderystę dėl mokymo ir mokymosi.

PASERGĖJIMAI

- Vadovas **nėra** vienintelis, kuris gali prisiimti mokymo ir mokymosi lyderio vaidmenį mokykloje;
- Lyderystė **ne** pozicija, o procesas. Tad ja turi būti **dalijamasi**;
- Mokykla **negali** būti viena... čia ypač **svarbus** švietimo skyriaus vaidmuo;
- Ir apskritai siekiant ugdymo kokybės **būtinas** tarpžinybinis **bendradarbiavimas**...

Vadovas nėra „lygu“ direktorius. Vadovo pozicija turi būti dalijamasi. Tai, kas išdėstyta rekomendacijose, gali daryti mokytojas, metodinio ratelio vadovas. Taip pat labai svarbi švietimo skyriaus pagalba. Reikalingas tarpžinybinis bendradarbiavimas.

Mokymuisi palankios aplinkos kūrimas

Rekomendacijos mokyklų vadovams ir švietimo politikams

<https://drive.google.com/file/d/1WjoirV1bgoPVd1fDROQ85V0a8N6cXKd/view>

34

Su rekomendacijomis galima susipažinti, jos buvo persiųstos.

Galima skaityti ir tyrimo ataskaitą.

Jolanta Jonaitienė, Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Susipažinus su tyrėjų rekomendacijomis, kilo mintis: kad ir kokiame regione būtų mūsų mokykla, kad ir koks socialinis ir ekonominis kontekstas būtų, mus sieja vienodas tikslas – sudaryti mokymuisi palankią aplinką. Kad žinotume, koku keliu šio tikslo siekti, būtina sisteminga stebėseną. Buvo naudinga palyginti save su tyrime dalyvavusiomis mokyklomis ir atrasti, kad tai, kas rekomenduojama, jau yra tapę mūsų gimnazijos savastimi arba bent jau yra netoli to. Mokykloje vykdoma individualios mokinio pažangos stebėseną. Visa gimnazijos bendruomenė dalyvauja tikslų kūrimo procese. Strateginis ar metinis planavimas vyksta įtraukiant mokytojus, o neretai ir mokinius bei jų tėvus. Taip mokytojai ima jausti asmeninę atsakymą už planų įgyvendinimą. Mokytojai skatinami reflektuoti kasdienę savo veiklą pasirinktu būdu. Jie patys analizuoja pamokas, kalbasi su kolegomis, vadovais, užsuka į kabinetą. Susitikimuose pasidalijame informaciją, vykdomė ugdomąjį konsultavimą. Metų pradžioje mokytojai rengia asmeninius veiklos planus. Šių planų įgyvendinimas aptariamas mokslo metų pabaigoje per individualius pokalbius. Aptariame tobulintinas mokytojų veiklos sritis, tam reikalingus išteklius. Mūsų mokytojai nuolat stebimi ir vertinami. Pastebėjus veiklos pokyčius, atitinkančius aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, veiklą įvertinama. Suteikiama daugiau galimybių dalyvauti įvairiuose konkursuose, projektuose. Taip pat mokytojai skatinami įgyti papildomą mokytojo specializaciją. Pavyzdžiui, lietuvių kalbos mokytojas gali įgyti specialiojo pedagogo ir logopedo specializaciją.

Ieškome galimybių mokytis visam kolektyvui. Pamokos stebėjimas ir vertinimas kartu suteikia galimybę vienodai matyti pamoką, pasirengėme geros pamokos standartą. Taip vyksta vidinis, neformalus kvalifikacijos tobulinimas. Jau antri metai įgyvendiname pasidalijimo patirtimi planą. Jame numatyta, kokie mokytojai dalsis patirtimi ir mokys kitus. Tai mini mokymai, praktiniai užsiėmimai, individualios ar grupinės konsultacijos, pagalba kolegai, susiplanuojant pamoką. Jau aštuoneri metai, kaip organizuojamos individualaus kolegialaus grįžamojo ryšio pamokos. Mokytojai kviečiasi vadovus ir kolegas į pamokas, o mes stebime ir ieškome atsakymų. Jei reikia gilesnio pamokos aptarimo, suderiname laiką. Kai mokytojas ateina ir papasakoja, kaip jam sekėsi taikyti patarimus, tada ir mes, vadovai, gauname

grįžtamąjį ryšį. Gimnazijoje naudojame ir tyrime minimą mentorystės metodą. Mokytojas mentorius padeda susipažinti su gimnazijos dokumentais, susitarimais, reikalavimais. Mes, vadovai, mėgstame ir naudojame trumpus vizitus į pamoką. Mokytojai gauna apibendrintą grįžtamąjį ryšį. Mokytojai sueigų metu dalijasi ir apie tą pačią klasę: vienam dirbant su ja kyla problemų, o kitas džiaugiasi, kad atrado puikų bendravimo būdą. Visos šios priemonės teikia saugumo jausmą ir mokiniams, ir mokytojams. Mokiniai mato vienodus reikalavimus visose pamokose. Stengiamės neužgesinti nė vienos iniciatyvos. Ir nepamirštame patys mokytis. Organizuojame išvykas į kitas mokyklas.

Danutė Janukienė, Raseinių r. Viduklės Simono Stanevičiaus gimnazijos direktorė

Mūsų gimnazijoje sukurta tokia bendradarbiavimo kultūros taisyklė: vadovas, kad ir kas vyktų, neturi likti nuošalyje. Vadovas žino, kad vienus reikia pakalbinti dabar, kitų paklausti, kas yra ne taip ar kas džiugina. Todėl mokytojai ir ateina pas mus. Kai ant svarstyklių padedame sugaištą laiką ir tai, ką tai duoda mūsų gimnazijos veiklos tobulinimui, tai sugaišto laiko negaila. Mokykloje vadovas nėra tik direktorius, bet ir pavaduotojai. Kaip jie suvokia pasidalytą lyderystę, taip jie organizuoja veiklas toliau. Mūsų mokytojai gal kartais pagalvoja, kad per daug grįžtamojo ryšio. Vadovas turi pasirinkti, kaip teikti grįžtamąjį ryšį. Nes, pavyzdžiui, mokytojas pasirinktą grįžtamojo ryšio formą gali suvokti kaip įžeidimą. Šiame procese labai svarbu pažinti mokytoją.

Jolita Marcinkevičienė, Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazijos direktorė

Pagrindinis švietimo tikslas yra sukurti mokymuisi palankią aplinką. Visi vertiname bendrystę, žmogišką artumą, nuoširdumą, tai, kad vieni kitus suprantame. Mūsų gimnazijoje yra apie 400 mokinių ir apie 40 mokytojų, apie 25 mokytojų padėjėjų padeda organizuoti ugdymo procesą. Tokioje nedidelėje bendruomenėje santykiai yra artimesni. Kadangi vieni apie kitus žinome gana daug, tai naudinga ir darbui, ir mokymuisi palankios aplinkos kūrimui. Mes „pataikome“ į tyrėjų imtį. Mūsų gimnazijoje mokosi nemažai mokinių iš socialiai rizikingo konteksto. Mano pačios vadovavimo patirtis yra dar tik besiformuojanti. Esu vadovė tik penktus metus. Gyvenu atradimų, nusiraminių laiką, kad taip yra „normalu“. Džiaugiuosi, kad komanda tuos atradimus padeda patvirtinti. Labai atidžiai perskaičiau tyrėjų rekomendacijas ir atradau daug naudingų dalykų, juos ateityje pritaikysiu. Atkreipiau dėmesį į 5 žingsnius, tampant vadovu, kurio lyderystė būtų nukreipta į mokymą ir mokymąsi. Pirmas žingsnis yra kartu su bendruomene formuluoti akademinius lūkesčius ir tikslus. Visa bendruomenė turi įsitraukti į planavimo procesus.

Per ketverius metus pabandžiau įdiegti tradiciją: pirmiausia įsivertiname, ką padarėme, kad turėtume atramą, kas stipru, ir tai tęsiame toliau, taip pat aptariame, kas nepasisekė ir ką reikėtų daryti kitaip. Susiskirstome į darbo grupes ir studijuojame ankstesnį planą, įvertiname jo dalis, peržiūrime visą mokyklos gyvenimą, visas jo sritis. Tai leidžia „pasikartoti“, kas ir kaip vyko mokykloje. Ir kartu mokytojai pagalvoja, kada ir kur jie tuo metu buvo. Kai kurie vadovai labai metodiškai vadovavo darbo grupėms. Tai buvo matyti iš virtualių dokumentų pildymo. O po šio proceso atsirado naujas mokyklos veiklos planas.

Antras žingsnis – skatinti mokytojų bendradarbiavimą ir profesinį tobulėjimą. Šiais metais gimnazijoje dirba 14 pradedančiųjų mokytojų, iš jų 12 vyrų. Labai daug dėmesio turime skirti pradedančiųjų mokytojų įvedimui. Labai džiaugiuosi, kad mano kolegė pavaduotoja

ugdymui Laura yra pradedančioji vadovė, todėl ji labai gerai supranta pradedančiuosius mokytojus.

Laura Kvecė, Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Pirmieji darbo metai mokykloje yra labai svarbūs mokytojams. Formuojasi jų bendravimo ir planavimo įgūdžiai, požiūris į savo emocinę sveikatą. Mokytojai, turintys daugiau patirties, tampa mentoriais. Jie teikia greitąją pagalbą: atsako į klausimus per pertrauką ir pan., perduoda patirtį, pasidalija žiniomis. Gimnazijoje turime gerų mentorių darbo pavyzdžių. Svarbu, kad mentoriumi taptų tas, kuris nori perduoti žinias kitiems. Turime pradedančiųjų mokytojų ratelį, į jį pasikvietėme kelis patyrusius. Juose bandėme išsiaiškinti problemas bei „skaudulius“. Vyksta ir pradedančiųjų mokytojų pamokų stebėjimas, jiems teikiamas grįžtamasis ryšys raštu. Nuolat vyksta individualūs neformalūs pokalbiai. Tai priklauso nuo to, kas nutinka mokytojams. Mentorai dalykų mokytojai daugiau pataria dėl ugdymo, o mes su direktore bandome patarti dėl „minkštųjų“, lanksčiųjų dalykų, emocinės pagalbos ir pan. Pradedantieji mokytojai yra labai pasitikintys savimi, jie įsivertina labai gerai. Tai džiugu. Dalis pradedančiųjų mokytojų dar studijuoja. Todėl kyla sunkumų derinant susitikimų laiką, vis dar reikia priminti apie susitarimus ir tvarką. Kartais pradedantiejiems mokytojams pritrūksta suvokimo, kad kiekviena situacija yra vis kitokia ir kad praverčia lankstumas. Džiugu, kad jie klausia, norisi palaikyti šią klausimų ir atsakymų, konsultavimosi kultūrą.

Dr. Vida Kazragytė, Nacionalinės švietimo agentūros Mokyklų veiklos plėtros skyriaus metodininkė

Mums rūpi jūsų teikiamas grįžtamasis ryšys apie tai, ką mes darome. Norėčiau mesti žvilgsnį atgal, į 2021-uosius. Pernai su kolegėmis surengėme 21 nuotolinę viešąją konsultaciją, iš jų net 10 buvo skiriama pavaduotojams. Kai matote Albiną Vilimienę, moderatorę, kai girdite Giedrę Čepienę, mūsų transliacijų vadovę, kai pamatote mane kalbančią, tai esame ta nedidelė grupelė, kuri rūpinasi konsultacijomis pavaduotojams.

2021 m. - 21 nuotolinė konsultacija

10 – pavaduotojams ugdymui.
7 – mokyklos įsivertinimo grupių atstovams.
4 – pirmus dvejus metus dirbantiems švietimo įstaigų vadovams.

NSA

www.nsa.smm.lt

Nuo pandemijos pradžios, maždaug nuo 2020 m. kovo mėnesio, išskirtinį dėmesį skyrėme pavaduotojams, nes nuotolinio ugdymo organizavimas ir techniniu, ir turinio pateikimo

požiūriu, taip pat mokinių ir mokytojų bendravimas kėlė daug iššūkių, tad pavaduotojai negalėjo nepatekti į mūsų akiratį.

Viešųjų konsultacijų pavaduotojams medžiaga – elektroniniame leidinyje

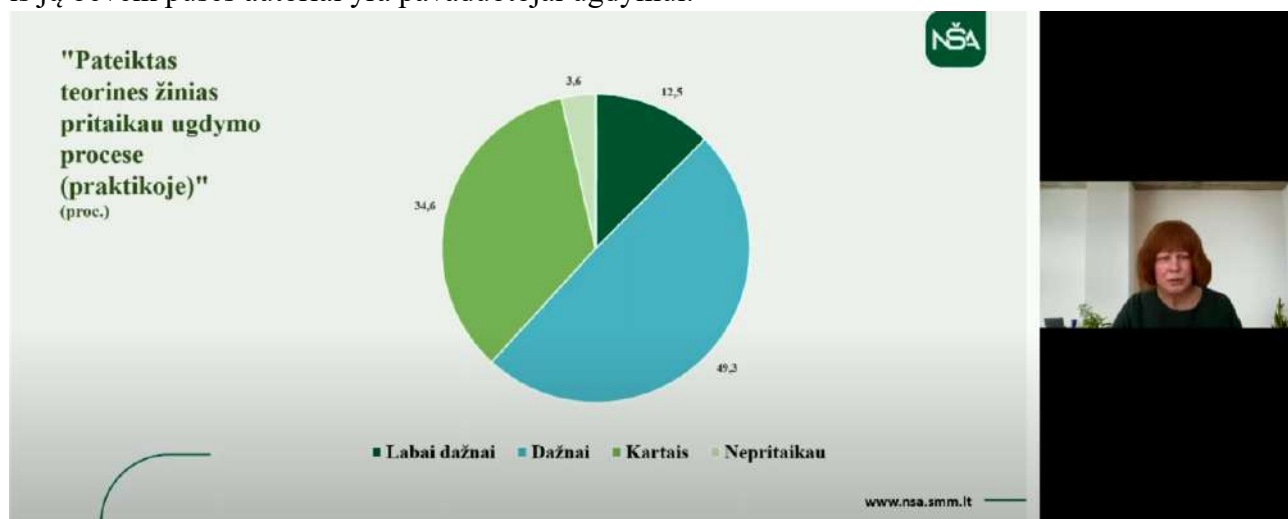
Paskelbta 43 kalbėtojų, iš jų 20 pavaduotojų ugdymui, patirtys ir įžvalgos.

UGDYMO PROCESAS NUOTOLINIU IR NENUOTOLINIU BŪDU:
iššūkiai, patirtys, atradimai. 2021

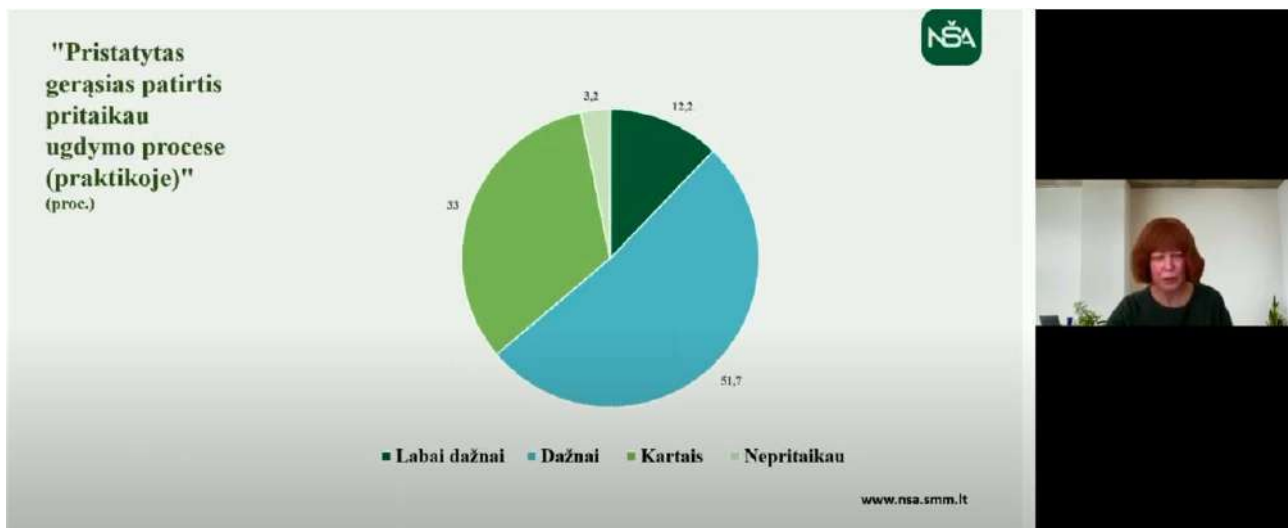
NSA

www.nsa.smm.lt

2021 m. dėmesį pavaduotojams išlaikėme. Visų jiems skirtų konsultacijų medžiagą esame transkribavę ir pernai ji buvo paskelbta elektroniniame leidinyje. Leidinys savo pavadinimu ir išvaizda labai artimas tam leidiniui, kuris buvo išleistas 2020 m. Jį galite rasti Nacionalinės švietimo agentūros interneto svetainėje (Nuoroda:Ugdymo-procesas_nuotoliniu-ir-nenuotoliniu-budu-viesinimui.pdf). Leidinyje yra 43 kalbėtojų mintys, įžvalgos, pasidalijimai, iš jų beveik pusės autoriai yra pavaduotojai ugdymui.

Gavome maždaug 700 užpildytus klausimynus ir jo rezultatai, mūsų akimis žvelgiant, yra geri. Dėkojame visiems atsakiusiems. Juos laikome tam tikra bendruomene, ištikimais mūsų konsultacijų dalyviais ir klausytojais. Atsakiusieji į klausimyną yra patikimi: didžioji jų dalis buvo dalyvavę daugiau kaip pusėje visų organizuotų konsultacijų. Taigi tai ne atsitiktiniai žmonės. Į teiginį „Ar pateiktas teorines žinias pritaikau ugdymo procese (praktikoje)“ 62 proc. respondentų, taigi gerokai daugiau negu pusė, atsakė, jog pritaiko labai dažnai ir dažnai.

Atsakydami į kitą panašų klausimą – „Ar pristatytas gerąsias patirtis pritaikau ugdymo procese (praktikoje)“ (turimos galvoje patirtys – platesnis dalykas, apimantis ir socialinius, emocinius aspektus), 64 proc. respondentų nurodė, kad pritaiko labai dažnai ir dažnai. Atsakymo į antrąjį klausimą rezultatas yra panašus į pirmojo klausimo rezultatą. Įdomu, kad dažniausiai žinias ir gerąsias patirtis pritaiko praktikoje tie, kurie dalyvavo konsultacijose, skirtose vienus ar dvejus metus dirbantiems švietimo įstaigų vadovams. Drįstame manyti, kad jauni vadovai yra „alkani“ žinių, patirčių, jie naudojami pateikta medžiaga. Bet jie yra ir reikliausi. Atsakymą „nepritaiko“ dažniausiai žymėjo būtent šių konsultacijų vadovai. Tai gražus signalas mums apie klausytojų reiklumą ir kritiškumą. Pavaduotojai ugdymui yra „sunkiausia“ mūsų auditorija. Ugdymo organizavimo klausimai, viena vertus, yra ir žinomi, ir standartizuoti, formalizuoti, fiksuoti bendruosiuose ugdymo planuose, jiems daug informacijos teikiama Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos organizuotose viešosiose konsultacijose, savivaldybių rengiamuose susitikimuose. Tad nustebinti pavaduotojus ir jiems įtikti tikrai nėra lengva. Jie mūsų nelepino ir savo grįžtamuoju ryšiu: pavaduotojai dažniausiai atsakė, jog „kartais“ pritaiko per konsultacijas teiktas žinias bei patirtis.

Šiais metais mūsų viešosiose konsultacijose yra ir keletas naujovių. Pirmiausia jos skirtos platesnei auditorijai, ne tik pavaduotojams, bet ir vadovams. Šiais metais visos pavaduotojams ir vadovams skirtos viešosios konsultacijos yra susietos su Europos Sąjungos ir Lietuvos mokslo tarybos (LMT) finansuotais ir atliktais trumpalaikiais tyrimais sveikatos ir švietimo bei ugdymo srityse. Jau turėjome dvi viešąsias konsultacijas, jose dalyvavo Vilniaus universiteto tyrėjai, atlikę tyrimą apie psichosocialines rizikas. Šiandien pradėjome konsultacijų ciklą apie mokymuisi palankios aplinkos kūrimą, bendradarbiaudami su Vytauto Didžiojo universitetu. Pirmojoje konsultacijoje daugiau kalbėjome apie vadybos lygmenį, gilinomės į rekomendacijas pavaduotojams, vadovams. Gegužės mėnesį žadame surengti konsultaciją, skirtą mokiniams, o birželio mėnesį – mokytojams. Iš viso yra atlikti septyni tyrimai, finansuoti LMT. Pradėdami nuo rugpjūčio mėnesio ir likusias konsultacijas taip pat skirsime tyrėjų rekomendacijų panaudojimui. Planuojame, kad šiais metais tokios bus devynios viešosios konsultacijos. Jomis norime parodyti platesnį kontekstą. Kreipti ne vien į atskiro įrankio ar priemonės panaudojimą arba atskirus sprendimus, bet į konceptualius dalykus, jų apmąstymą iš naujo. Kaip antai – ką mes turime stebėti, kaip stebėti, kokią grįžtamąją ryšį teikti, kaip jį derinti su visa mokyklos veikla? Džiugu naudotis Lietuvos mokslininkų rezultatais, jų sukurtomis žiniomis.

4 viešoji konsultacija

„Pavaduotojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl mokymuisi palankios aplinkos kūrimo. Mokinio galių stiprinimas“.

Dr. Eglė Kemerytė-Ivanauskienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

Norėčiau pristatyti atliktą tyrimą.

Mokinio galių stiprinimas

Dr. Eglė Kemerytė-Ivanauskienė,
Vytauto Didžiojo Universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų institutas

Projektas **Mokymuisi palankios aplinkos kūrimas: mokyklos bendruomenę įgalinančių veiksmų paieška (GALIA)** finansuojamas pagal apraše „Dėl Europos Sąjungos fondų lėšomis tikslingų finansuoti veiksmų ir projektų“ numatytą veiksmą „Trumpalaikiai (reikminiai) tyrimai (sveikatos, socialinėje ir kitose srityse), analizė ir diagnostikos diegimas (suderinus su SAM), susiję su COVID-19“. Sutarties Nr. S-DNR-20-1

Pirmiausia pakalbėkime apie atsižvelgimą į mokinių brandos ypatumus ir apie tai, ką galėtų padaryti bendruomenė, kad brendimas būtų šiek tiek lengvesnis.

Mokyklos bendruomenės žingsniai, atsižvelgiant į mokinių brandos ypatumus

- *Atsižvelgimas ugdymo procese į mokinių brandos ypatumus*
- *Pamokų tvarkaraščio planavimas, vėlinant pamokų laiką paaugliams*
- *Socialinio teisingumo visiems mokiniams užtikrinimas*
- *Mokinių augimo mąstysenos puoselėjimas*

Pradėsime nuo pirmo žingsnio.

Atsižvelgimas ugdymo procese į mokinių brandos ypatumus

Branda yra viena iš pagrindinių mokinio individualių savybių, išreiškiančių kaitą – kinta ne tik paauglio fizinis kūnas, bet ir jo bendra elgsena, motyvacija, santykiai su kitais žmonėmis ir įsitraukimas į mokymąsi.

Paauglystės laikotarpiu yra aktyvuojama simpatinė sistema, todėl paaugliams būdinga stipri emocinė reakcija. Gali sutrikti paauglių judesių koordinacija, pablogėti atmintis, suprastėti miego kokybė. Būnant autoritetu, paauglius galima greitai kuo nors galima įtikinti, patraukti į savo pusę.

Atsižvelgimas ugdymo procese į mokinių brandos ypatumus

- ✓ Mūsų tyrimo rezultatai rodo, kad 12–14 m. amžiaus vaikinams ir 11–13 m. merginoms dažniausiai būdinga III brandos stadija.
- ✓ Toje pačioje klasėje gali būti net 3-jų brandos stadijų mokiniai – ypač tai būdinga 7 ir 8 klasėms, todėl mokinių gebėjimai ir įsitraukimas į mokymosi procesą labai skiriasi, o tai, savo ruožtu, kelia iššūkių mokytojams.

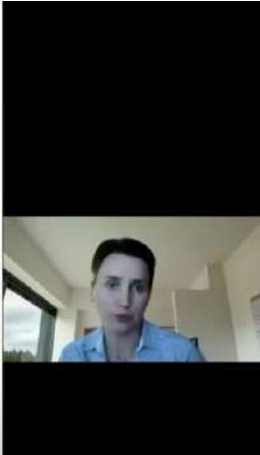

Kiekviena brandos stadija ateina ne tik su fiziologiniais pokyčiais, bet ir su skirtinga emocine nuostata, skirtingais gebėjimais. Trečiojoje brandos stadijoje esančių paauglių kognityviniai gebėjimai yra mažesni negu esančių ketvirtojoje stadijoje, todėl jie negali atlikti tam tikrų užduočių. Ankstesnės brandos vaikams būdingi geresni akademiniai gebėjimai, nes jie geba geriau susitelkti į užduotį. Bet jie dažniausiai turi problemų dėl savireguliacijos.

Atsižvelgimas ugdymo procese į mokinių brandos ypatumus

- Skaidykite užduotis mažesniais žingsniais.
- Nelyginkite mokinių tarpusavyje, nekritikuokite.
- ✓ Jei pamokos paaugliams prasideda **anksti ryte**, per jas **neskirkite atsiskaitymų ar sudėtingų užduočių**.

Užduotį skaidyti reikėtų dėl to, kad paauglystėje yra sumažėjęs „atlygio“ hormono kiekis. Jei užduotis yra sunki ir kompleksinė, mokinys nesugeba pajauti, kad dalį užduoties jau atliko, todėl jo motyvacija krenta. Kai užduotis suskaidyta į žingsnelius, mokinys suvokia, ką jau padarė, ir „atlygio“ hormonas padidina motyvaciją. Ketvirtojoje brandos stadijoje kompleksinės užduotys yra sprendžiamos daug lengviau. Smegenų vystymuisi labai kenkia ilgalaikis stresas. Pakitus kūno formoms, sumažėja savivertė. Paauglystės laikotarpiu paaugliams sunkiau save išreikšti, kalbinės ir klausos funkcijos pablogėja. Kadangi pasikeičia hormonų kiekiai, padidėja paauglių jaudinimasis, emocinis labilumas, jų reakcija gali būti sunkiai nuspėjama.

Planuojant pamokų tvarkaraščius vėlinti pamokų laiką paaugliams

		iki 11 val.	po 11 val.	Iš viso
Kaip jausdavaisi atsikėlęs darbo dienomis?	mieguistas	64,3 %	79,4 %	72,6 %
	budrus ir darbingas	35,7 %	20,6 %	27,4 %

Paaugliai visada rytą, atsibudę, jaučiasi mieguisti. Todėl jiems sunku susikaupti, ilgiau išlaikyti dėmesį. Paaugliams sutrinka miego ritmas, jie linkę eiti miegoti ir keltis vėliau.

Planuojant pamokų tvarkaraščius vėlinti pamokų laiką paaugliams

MOKINIO
LYGMUO

		Berniukai	Mergaitės	Iš viso
Kada praėjusią savaitę įprastai eidavai miegoti?	laiku (21-22 val.)	21,3 %	17 %	19 %
	per vėlai (22 val. ir vėliau)	78,7 %	83 %	81 %

Paaugliai eina miegoti vėliau. Tyrimas parodė, kad paaugliai ilgai naršo socialiniuose tinkluose, bendrauja su draugais. Tik 2 proc. iš apklaustų berniukų ir 14 proc. apklaustų mergaičių skaito.

Socialinio teisingumo visiems mokiniams užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

	Lygties koeficientai B	Standartizuoti koeficientai β	t	p
Mokinių emocinį įsitraukimą prognozuojantys veiksniai ($R^2 = 0,444$; $F = 33,989$, $p < 0,0001$)				
Konstanta	1,030		4,738	0,0001
Lytis	0,221	0,140	2,452	0,015
Mokytojo palaikymas	0,155	0,177	2,051	0,042
Mokinių savarankiškumą skatinantis mokytojo elgesys	0,203	0,373	4,796	0,0001
Socialinis teisingumas	0,177	0,197	2,552	0,012
Mokinių elgesio įsitraukimą prognozuojantys veiksniai ($R^2 = 0,343$; $F = 29,746$, $p < 0,0001$)				
Konstanta	1,832		10,042	0,0001
Lytis	0,306	0,248	3,996	0,0001
Mokinių savarankiškumą skatinantis mokytojo elgesys	0,136	0,319	4,318	0,0001
Socialinis teisingumas	0,198	0,282	3,811	0,0001

Nors paaugliai linkę vadovautis emocijomis, tačiau, sprenddami apie socialinį teisingumą, remiasi logika. Jiems moralinės normos yra aiškos, tad jie nori, kad šių normų būtų laikomasi. Jei mokytojas nori būti autoritetas, labai svarbu pačiam laikytis moralinių normų ir su visais elgtis vienodai teisingai: vertinti vienodai, pagal tuos pačius kriterijus, vienodai visus išklausyti, vienodai visiems skirti dėmesio. Socialinis teisingumas turi įtakos mokinių įsitraukimui į mokymąsi: ir emociniu, ir elgesio aspektu. Jei neužtikrinamas socialinis teisingumas, sumažėja mokytojo autoritetas.

Mokinių augimo mąstysenos puoselėjimas

MOKINIO
LYGMUO

- Vadovaukitės augimo mąstysenos nuostatomis.
- Įžvelkite mokinių pastangų prasmę ir atskleiskite tai mokiniui.
- Siekiamą mokinio mokymosi pažangą susiekite su konkrečiais trumpalaikiais tikslais.

Augimo mąstysena – tai, kaip pats mokinys supranta savo pastangas, kaip pats apie save galvoja. Jei mokinys apie save galvoja gerai, jei mokytojas apie jį galvoja gerai ir tiki jo pastangomis, tada mokinys pasižymi augimo mąstysena ir jo akademiniai rezultatai yra daug aukštesni. Mokytojas neturėtų mąstyti taip: jei tu esi iš nepalankios aplinkos, iš tavęs daugiau ir nereikalausiu. Tada ir pats mokinys pradeda savimi nebetikėti. 13–14 metų paauglių augimo mąstysena yra mažai išreikšta. Jie negalvoja apie save ir savo pasiekimus teigiamai. Tik vėliau ši mąstysena tampa išreikšta. Todėl svarbu paaugliams kelti pamatuotus tikslus, kad galėtų juos iš tikrųjų pasiekti. Taip pat svarbu, kad laikas nuo laiko jie patirtų sėkmę. Svarbu su paaugliu individualiai kalbėtis, skatinti jo tikėjimą savimi.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

- ✓ Fizinis aktyvumas vaidina **pagrindinį** vaidmenį užtikrinant mokinių fizinę ir psichinę raidą.
- ✓ Sveikos gyvensenos įpročiai formuojasi vaikystėje ir yra glaudžiai susiję su asmens identiteto formavimusi.

Mes rūpinamės, ar kūdikis laiko galvą, ar jis jau atsisėda, atsistoja. Bet vėliau, ypač išleidus į mokyklą, fizinis aktyvumas nebelaikomas tokiu svarbiu. Paauglystėje, kai sparčiai auga kaulai, fizinis aktyvumas yra be galo reikalingas. Paauglystėje kūno segmentai turi polinkį greitai adaptuotis prie netaisyklingos laikysenos.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

- Pagal Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijas mokiniai turėtų **mažiausiai 60 min. per dieną** skirti fiziškai aktyviai veiklai (Bull ir kt., 2020; Maugeri ir kt., 2020; Tremblay ir kt., 2016).
- Nepaisant visų mokslinių įrodymų apie fizinio aktyvumo naudą ir svarbą paauglių fizinei ir psichikos sveikatai, tik 10 proc. vaikų atitinka PSO fizinio aktyvumo rekomendacijas (Aubert ir kt., 2018).

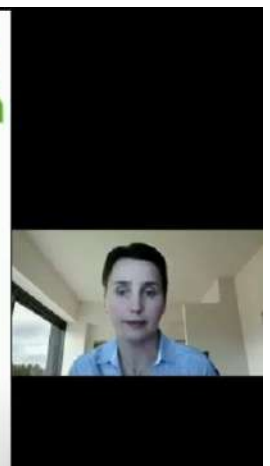

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

- PSO rekomenduoja, kad 5-17 m. vaikai / mokiniai turėtų užsiimti fizine veikla **ne rečiau negu 3 val. kasdien**.
- Be kasdieninio fizinio aktyvumo vaikai ir paaugliai turi atlikti didelio intensyvumo fizinę veiklą mažiausiai **3 kartus per savaitę**, taip pat ne rečiau negu **3 kartus per savaitę** turi atlikti kaulų ir raumenų sistemą lavinančius jėgos pratimus.

Fizinis aktyvumas turėtų būti pakankamai intensyvus, pulsas turėtų pakilti iki 160 ir daugiau.

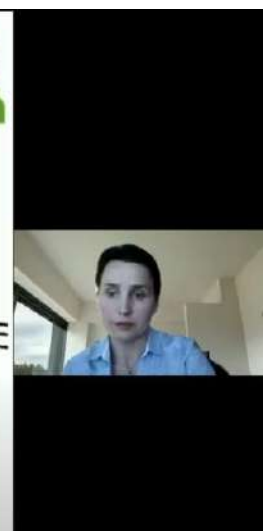
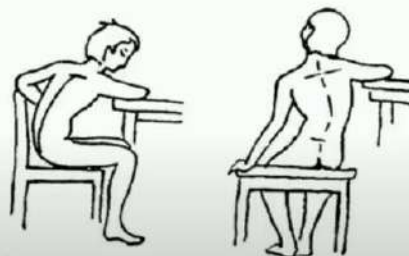
Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

Kaip fizinio aktyvumo stoka veikia mokinių organizmą?

- Nenormalus kaulų augimas
- Netaisyklinga judesio biomechanika
- Sutrikusi kvėpavimo funkcija
- Miego kokybės blogėjimas

Jeigu nėra fizinio aktyvumo, kaulai negali normaliai vystytis, pasiekti tinkamą tankį. Labiausiai tam reikalingi jėgos fiziniai krūviai. Yra daug vaikų, kurie netaisyklingai bėga ar sėdi, nes yra pasikeitusi jų judesio biomechanika. Sėdėjimas susilenkus turi įtakos kvėpavimo funkcijoms. Plaučiai, diafragma, kvėpavimo organai yra ne tokioje būsenoje, kaip turėtų būti. Ilgas sėdėjimas turi didžiausią įtaką įvairiems sutrikimams. Sumažėja

gaunamas deguonies kiekis, todėl sumažėja kognityvinės funkcijos, taip pat ir pasiekimai. Dėl fizinio aktyvumo stokos miego kokybė dar labiau suprastėja. Todėl mokiniai yra mieguisti, nervingi, jei neišsimiegoję – prastesnės atminties.

Įsitraukimo į mokymosi procesą prastėjimas

Kuo didesnis fizinis aktyvumas, tuo geresnis mokinių emocinis (ypač mokinių iš nepalankios aplinkos) ir elgesio įsitraukimas į mokymosi procesą.

	Mokiniai pagal fizinio aktyvumo lygį	Vidurkis	t-testo rezultatas	
			t	p
Mokinių emocinis įsitraukimas	mažas	3,18	-2,055	0,041
	vidutinis	3,42		
Mokinių elgesio įsitraukimas	mažas	3,30	-2,959	0,004
	vidutinis	3,57		

Kuo mažesnis mokinių fizinis aktyvumas, tuo jie prasčiau emociškai įsitraukia į mokymąsi.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

Kaip fizinio aktyvumo stoka veikia mokinių organizmą?

- Antsvoris ir nutukimas
- Imuninės sistemos silpnėjimas
- Lėtinių ligų atsiradimas (širdies, diabeto, nutukimo...)

Jei mokinsys dar sėdi ir per pertrauką, tai mokykloje jo praleistos 8–9 valandos yra gryno sėdėjimo valandos. Tyrimai rodo, kad 30 min. sėdėjimas jau turi įtakos skirtingai raumenų aktyvacijai.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

Fizinio aktyvumo kaita 7-10 klasėse

	Vidurkis	SD	ANOVA test		Partial Eta squared η^2
			F	p	
7 klasė	2,58	0,77	2,457	0,064	0,040
8 klasė	2,59	0,64			
9 klasė	2,32	0,64			
10 klasė	2,33	0,53			

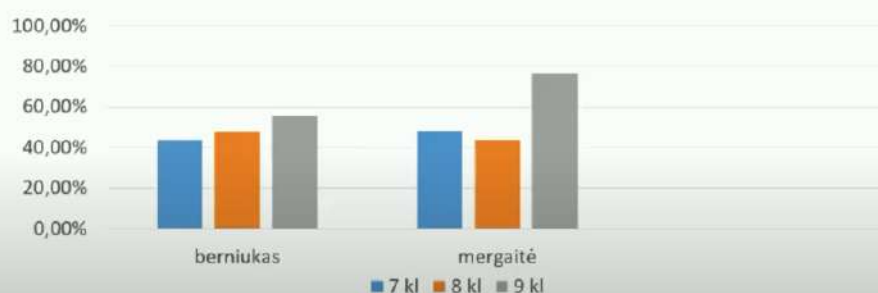
9–10 klasėse mokinių fizinis aktyvumas dar labiau mažėja.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

Žemo fizinio aktyvumo grupei priskiriamų mokinių dinamika

Berniukų fizinis aktyvumas didėja, bet mergaičių didėja labiau.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

- Kokybiškų fizinio ugdymo pamokų užtikrinimas
- 20 min. trukmės fiziškai aktyvių pertraukų organizavimas
- Trumpų fizinės veiklos intervencijų visų mokomųjų dalykų pamokose organizavimas
- Supratingas ir palankus žvilgsnis į berniukų, vaikinų didesnį poreikį judėti

Fiziškai aktyvių pertraukų nebebūna. Vaikinų fizinio aktyvumo poreikis yra didesnis negu merginų. Jeigu vaikinai šio poreikio nepatenkina, gali kilti nepageidautinas agresyvus elgesys.

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

Mokinių fizinis aktyvumas

	Berniukai		Mergaitės		Iš viso	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Fizinis aktyvumas laisvalaikiu	2,09	0,69	1,83	0,52	1,94	0,62
Fizinis aktyvumas fizinio ugdymo pamokose	3,91	1,00	3,40	1,07	3,59	1,05
Fizinis aktyvumas per pertraukas	1,43	0,78	1,33	0,68	1,38	0,73
Fizinis aktyvumas po pamokų	3,08	1,28	2,74	1,28	2,90	1,29
Fizinis aktyvumas vakarais	2,95	1,29	2,95	1,25	2,95	1,27
Fizinis aktyvumas savaitgaliais	2,98	1,23	2,99	1,15	2,98	1,18
Fizinės veiklos dažnumas per 7 d.	2,99	1,26	2,64	1,20	2,80	1,23
Fizinės veiklos dažnumas per dieną	2,82	1,05	2,90	0,96	2,86	1,00
PAQ-A (iš viso)	2,54	0,69	2,40	0,62	2,46	0,66

Didžiausias mokinių fizinis aktyvumas yra per fizinio ugdymo pamokas. Jos turėtų būti faktiškai kasdien. Per pertraukas fizinis aktyvumas yra mažo intensyvumo.

Kokybiškų fizinio ugdymo pamokų užtikrinimas

➤ Pamokos dalys
➤ Didelis ar vidutinis intensyvumas
➤ Judesio pagrindai ir judesio technika
➤ Judesių bagažas
➤ Taisyklingos pratimo padėtys
➤ Asmeninė pažanga
➤ Patirti sėkmę ir džiaugsmą

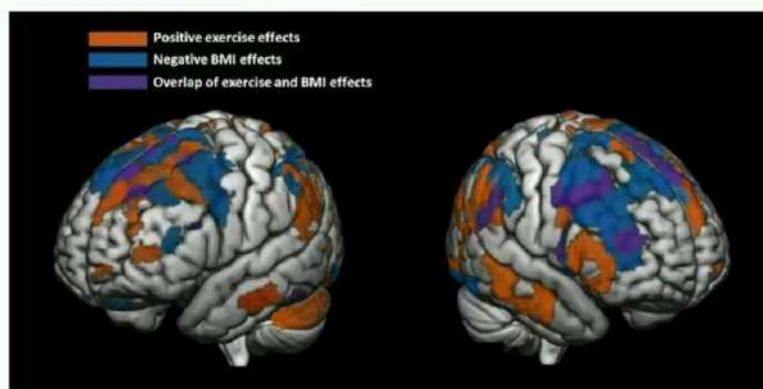
Fizinio ugdymo pamokoje bent 20 min. turi būti didelio intensyvumo. Tyrimai rodo, kad didelio ir vidutinio intensyvumo fizinis aktyvumas turi didelę įtaką kognityvinėms funkcijoms: gebėjimui susikaupti ir pan. gerai sustruktūruotoje fizinio ugdymo pamokoje turi būti „atvėsimo“ dalis, skirta nurimti, pasiruošti kitai pamokai. Jei nebus fizinio aktyvumo, klasėje turėsime daug prastesnę drausmę bei įsitraukimą. Fizinio ugdymo pamokose svarbiausia judesio pagrindai ir judesio technikos. Turime išmokyti mokinius teisingai judėti, tūptis, sėdėti ir pan. Kuo didesnis judesių bagažas, tuo labiau tikėtina, kad vaikas ateityje bus fiziškai aktyvus.

Kokybiškų fizinio ugdymo pamokų užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

- Didelis ar vidutinis intensyvumas

(Image: Skylar Brooks, Boston Children's Hospital)
Skylar J Brooks, Sean M Parks, Catherine Stamoulis, Widespread Positive Direct and Indirect Effects of Regular Physical Activity on the Developing Functional Connectome in Early Adolescence, *Cerebral Cortex*, Volume 31, Issue 10, October 2021, Pages 4840–4852, <https://doi.org/10.1093/cercor/bhab126>

60–40 min. fizinio aktyvumo turi įtakos tam tikroms smegenų zonoms, ypač toms, kurios atsakingos už mūsų mokėjimą mokytis: priimti sprendimus, atsiminti ir pan. Didelis fizinis aktyvumas sumažina antsvorio įtaką, nes antsvoris yra susijęs su tam tikromis smegenų zonomis.

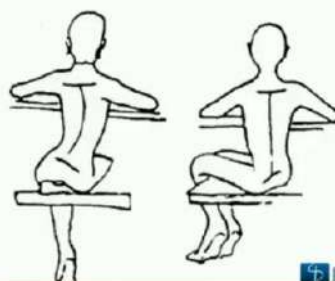
Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

Ilgalaikės statinės padėties gali sukelti:

- Laikysenos sutrikimus
- Psichinę įtampą
- Regėjimo arba klausos sutrikimus
- Nuovargį dėl raumenų įtampos

Isveikata.lt

2020 m. 34 vaikams iš 1000 apsilankiusių gyd. įstaigose
diagnozuota nenormali laikysena ar skoliozė

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

Ilgalaikės statinės padėtys

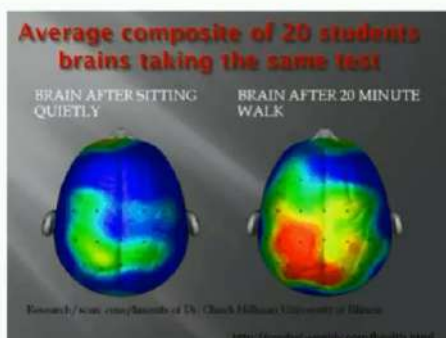
© 2011 www.erikdalton.com

Mokinių fizinio aktyvumo poreikio užtikrinimas

MOKINIO
LYGMUO

20 min. trukmės fiziškai aktyvių pertraukų organizavimas

Mokinių fizinio aktyvumo reikšmė

MOKINIO
LYGMUO

Fizinei sveikatai	Psichikos sveikatai	Mokymuisi
•stiprina širdies ir kvėpavimo sistemų darbą •didina raumenų masę •gerina kaulų struktūrą •mažina nutukimo riziką •gerina fizines ypatybes	•gerina mokinių nuotaiką •mažina įtampą, stresą •teigiamai veikia smegenų neuroplastiškumą •didina pasitikėjimą savimi •didina gebėjimą bendrauti	•didina mokinių tarpusavio bendradarbiavimą •greitina sprendimų priėmimą •didina savireguliaciją •didina motyvaciją •gerina akademinius mokinių pasiekimus
•gerina bendrą klimatą klasėje •tobulina mokinių socialinius-emocinius įgūdžius		

5 min. trukmės fizinės intervencijos dalykinėse pamokose poveikis mokinių mokymuisi

MOKINIO
LYGMUO

Sukelia neigiamas emocijas
(nerimą, pyktį, baimę), stresą,
nenorą bendradarbiauti

- PER SUNKUS
MOKYMOSI IŠŠŪKIS
- NUOVARGIS

Gali išsivystyti
konfliktinė situacija

5 min. TRUKMĖS FIZINĖS VEIKLOS INTERVENCIJA

- Aktyvuoja kraujotakos ir kvėpavimo sistemas
 - Aktyvuoja smegenų žievę (tai naudinga suvokimo procesams, įsiminimui)
 - Mažėja raumenų įtampos sukeltas nuovargis
 - Mažėja stresas ir nerimas
 - Trumpėja problemų sprendimo laikas, probleminė situacija lengviau išsprendžiama
-
- Paskatina mokinio įsitraukimą į mokymosi procesą (geresnį informacijos suvokimą ir įsisavinimą)
 - Sudaro palankesnes sąlygas mokytis (didesnė motyvacija, geresnė drausmė klasėje, geresnis bendradarbiavimas)

Pavyzdžio svarba ugdant

MOKINIO
LYGMUO

- Užtikrinti mokinių prigimtinių poreikių judėti
- Skatinti visos mokyklos bendruomenės pozityvų požiūrį į fizinę veiklą, įtraukti į mokyklos projektus ar iššūkius, didinančius fizinį aktyvumą
- Sukurti ir taikyti skatinimo sistemą fiziškai aktyviems mokiniams ir mokytojams

https://d3q33rbm-dkoxj.cloudfront.net/1589466137/45b_afzjCL.png

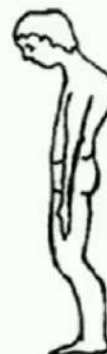
Fizinį aktyvumą turi rodyti visa bendruomenė.

Planuojant mokinių neformalias veiklas

MOKINIO
LYGMUO

- Rinktis fiziškai aktyvias veiklas ar jas integruoti į numatytą veiklą
- Išnaudoti gamtinę aplinką: žygiai, žaidimai ant smėlio, kalnuotos vietovės
- Būti patiems fiziškai aktyviems, skatinti ir motyvuoti šalia esančius mokinius

Ugdysime fiziškai aktyvų vaiką.

Paulius Andruskevičius, Joniškio rajono Gataučių Marcės Katiliūtės pagrindinės mokyklos direktorius, dailės, technologijų ir informacinių technologijų mokytojas

Dalis tyrėjos Eglės rekomendacijų mūsų mokykloje jau įgyvendinamos.

Visa bendruomenė dalyvauja fizinio aktyvumo procese. Yra įsitraukęs ir direktorius, ir mokytojai, ir mokiniai, net mažiausi darželinukai. Jei mažieji bėgimo takelyje suklumpa, tai mokytojas juos nuneša iki finišo. Kaimo mokyklos vaikams judesio svarba gal labiau suprantama. Stengiamės savo vaikams suteikti laimėjimo džiaugsmą, o po to reguliuoti ir kitus mokymo procesus. Fizinio ugdymo mokytojas turi būti pavyzdys, dalyvaudamas pamokoje. Sakome, kad jis pas mus yra savotiškas „gaisrų gesintojas“, nes sugeba padėti vienam ar kitam mokiniui, kad pasitemptų mokymasis, išsitaistytų vieną kitą dvejatį, nes tik tokiu atveju galės važiuoti į varžybas. Mūsų mokyklos didžioji mokinių dalis aktyviai sportuoja. To pasiekėme per 12 metų nuoseklaus darbo. Laiptinėje turime sieną su mokinių laimėtomis taurėmis. Kurdami šią galeriją, baiminomės, ar išstatytos taurės nenukentės. Tačiau mokiniai labai rūpinasi jomis ir saugo. Mokiniais didelė garbė galerijoje patiems pastatyti laimėtą

taurę. Per pertraukas mokiniai žaidžia stalo tenisą. Pats direktorius vadovauja stalo teniso būreliui. Patys mokiniai organizuoja stalo teniso turnyrus, mokosi būti pavyzdžiu. Turime daug tradicinių renginių, vienas iš jų – „Taikloji rankelė“. Jis netgi yra respublikinis. Jame varžomasi šaudymu lanku, oriniu pistoletu, mėtymu į krepšį ir pan. Pagal direktoriaus sprendimą pagrindinis prizas – lankas – mokykloje nelikdavo, kadangi mokykloje yra bazė treniruotis, jis iškeliaudavo į kitas mokyklas. Tuo norime skatinti ir kitose mokyklose netradicinį požiūrį į fizinio aktyvumo veiklas. Direktoriaus pavyzdžio dėka pats kaip mokytojas atradau badmintoną kaip sporto šaką. Badmintonas skatina visų įsitraukimą – ir fizikos mokytojų. Norima, kad vaikai, kurie sportuoja, dalyvauja varžybose, rastų laimės ir sėkmingumo „geną“ savyje, o po to jis būtų pareguliuotas ir nukreiptas tinkama kryptimi. Dėl to vaikai pasitempia ir moksluose. Turime mokinių, ypač merginų, parvežusių laimėjimų iš profesionalaus sporto.

Linas Česnulis, Joniškio rajono Gataučių Marcės Katiliūtės pagrindinės mokyklos direktorius

Noriu pakviesti atvykti pas mus ir pamatyti, kaip gyvename iš sportinės pusės.

Edita Aukselienė, Joniškio rajono Skaistgirio gimnazijos direktorė

Dažnai savęs klausiamo, kaip sustiprinti mokinio galias? Žinoma, nėra vienareikšmio atsakymo. Veikiame pagal Geros mokyklos koncepciją, siekiame, kad mokinio laikas, praleistas mokykloje, jam būtų įdomus ir prasmingas. Pasidalysiu keliais tyrėjų rekomendacijų pritaikymo pavyzdžiais. Taikome dviejų partneriškų mokytojų darbo modelį matematikos pamokoje. Tai mokymosi pagalba 6–8 klasių mokiniams, kurių skirtingi gebėjimai. Kai su klase dirba du pedagogai, yra galimybė ir stebėti, ir mokyti, suteikti pagalbą visiems mokiniams. 5–8 klasėse taikome integruotą dalyko ir užsienio kalbos mokymą: biologijos, geografijos, kitų dalykų mokomasi kartu su užsienio kalba, pridedama viena papildoma pamoka per savaitę. Šiuo atveju irgi dirba du mokytojai: dalykininkas ir anglistas. Taip mokiniai gauna daugiau dėmesio, dažniau paskatinami, dažniau gauna grįžtamąjį ryšį ir patiriamos sėkmės įvardijimą. Gimnazijoje labai svarbu reflektavimo kultūrą įvesti į ugdymo procesą. Naudojame sistemą „Reflectus“. Ji leidžia mokytojui nedelsiant pateikti informaciją apie pamokos rezultatus, mokomosios medžiagos įsisavinimą, mokinių įsitraukimą ir jauseną, motyvacijos lygį. Neturime skambučio, pasibaigus pamokai. Mokytojas gali užbaigti pamoką keliomis minutėmis anksčiau, jei tai atitinka susiklosčiusią situaciją, arba vėliau. Socialinį teisingumą visiems mokiniams užtikrina jų pačių dalyvavimas socialinio teisingumo užtikrinimo procese. Yra susitarimas: pamatei problemą, apie ją praneši, pasakai ir būtinai pasiūlai tos problemos sprendimą. Elektroninė patyčių dėžutė mūsų gimnazijoje nepasiteisino. Bet veikia pašto dėžutė koridoriuje – problemų, padėkų, pasiūlymų paštomatas. Efektyvūs yra mokinių aktyvo susirinkimai prie arbatos puodelio ir pan. Taip lengviau išsprendžia socialinės neteisybės ir moralinių normų pažeidimų sukeltos problemos. Reikalui esant, įtraukiami ir tėvai. Mokinių augimo mąstyseną puoselėjame per projektinę veiklą, tai yra 9–11 klasių mokinių metinius projektinius darbus. Kartu lavinami viešo kalbėjimo, dalyvavimo debatuose įgūdžiai. Mokytojai formuluoja gana aukštą siektiną rezultatą, keliami dideli lūkesčiai, nes darbai rengiami visus metus. Mokinių augimo mąstyseną ugdo mokytojų kuravimas. Kuratoriumi tampa pedagogas neatlygintinos savanorystės principu. Dar turime „Dešimtokų lentą“ mokymosi motyvacijai skatinti. Tai taip pat veikia, nes visi nori pabūti toje lentoje.

Sigita Pocienė, Joniškio rajono Skaistgirio gimnazijos direktorė ir pavaduotoja ugdymui

Manome, kad kokybiškos fizinio ugdymo pamokos yra tos, kurios vyksta lauke, gryname ore. Keičiame pamokų tvarkaraštį, kad mokiniai galėtų išvykti ir fizinio ugdymo pamoka galėtų vykti Žagarės regioniniame parke, Tyrelio pelkės pažintiniame take. Mokiniai praktikuoja spartųjį ėjimą ir įveikia 5–6 km atstumus. Kad mokiniai leistų pertraukų laiką lauke, kieme yra įrengtos erdvės, išpiešti kvadratai ir kt. Mokiniai turi galimybę pasiimti sporto priemonių – kamuolių, šokdinių ir kt., leisti laiką, žaisdami po pamokų ar laukdami, kol atvažiuos autobusas. Gimnazijos mokinių taryba vieną kartą per savaitę organizuoja fiziškai aktyvius pertraukus žiemą viduje, o kai šilta – lauke.

Gimnazijoje ugdome judėjimo kultūrą, kartu su tokia emocine socialine aplinka, kuri suteikia malonumą, pasitenkinimą. Organizuojame daug bendrų bendruomenės veiklų – iškylų, žygių, talkų, sporto švenčių ir varžybų. Jose dalyvauja mokiniai nuo pačių mažiausių iki didžiausių. Dažnai žygius ir kitas fizinio aktyvumo veiklas skiriame valstybinėms šventėms. Turime Žolinių futbolo festivalį, Solidarumo bėgimą ir kt. Labai aktyvūs mokiniai skautai. Futbolą žaidžia ir ikimokyklinukai, yra įsitraukę į „Futboliuko“ projektą. Turime ir berniukų, ir mergaičių, ir moterų futbolo komandas. Jose žaidžia mokinės, jų mamos ir mokyklos darbuotojos. Judriems neformalaus švietimo būreliams yra skiriama apie 57 proc. neformalaus ugdymo valandų, iš jų 43 proc. – sporto būreliams. Mėgstamiausi būreliai yra futbolo, atletinės gimnastikos, tinklinio, stalo teniso, bokso. Tai lemia įkvepiantys pavyzdžiai iš savo aplinkos. Mūsų mokyklos mokiniui tapus Lietuvos ir Europos, ir pasaulio štangos spaudimo čempionu, mokiniai labai susidomėjo atletine gimnastika. Sportiniais laimėjimais dalijamasi gimnazijos „Facebook“ grupėje. Paauglių klasėje, kur trūko įsitraukimo, buvo drausmės problemų, psichologė vedė emocijų valdymo pratimus. Nusprendėme šios klasės auklėtoju skirti fizinio ugdymo mokytoją. Su juo parengėme sportinio įveiklinimo programą, tad šios klasės mokinių energiją nukreipėme į sportą. Tai buvo labai veiksminga. Problematiškiausi vaikinai tapo pagrindiniais futbolo komandos žaidėjais, sportinių renginių organizatoriais. Klasėje atmosfera pagerėjo. Mokiniai pradėjo geriau įsitraukti į mokymosi procesą ir visą mokyklos gyvenimą. Siekiame, kad kiekvienas mokinys įsitikintų, jog sportinis aktyvumas suteikia daug džiaugsmo, naudos sveikatai, gerina tarpusavio santykius. Tikimės, kad įgyta gera fizinio aktyvumo patirtis taps jų gyvenimo būdu.

Dr. Vida Kazragytė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo stebėsenos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus metodininkė

Atėjo pavasaris ir pirmas žingsnis pasirengti naujiems mokslo metams yra pradėti patiems studijuoti. Pristatysiu magistrantūros programas, kurios susijusios su vadyba ir lyderyste ir pagal kurias galima studijuoti šiais metais.

Kodėl verta?

Magistro laipsnis yra vienas iš alternatyvių reikalavimų užimti švietimo įstaigos vadovo vietą.

Vadovo magistro laipsnis turėtų būti

- ugdyto mokslo;
- verslo vadybos;
- viešojo administravimo.

Kvalifikacinių reikalavimų valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovams aprašas, patvirtintas LR Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 1 d. įsakymu V-1194

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EE75CCBEC71F/asr>

www.nsa.smm.lt

Turbūt dauguma žino, o galbūt ir nežino, jog magistro laipsnis yra viena iš alternatyvių reikalavimų, norint užimti švietimo įstaigos vadovo vietą. Toliau daugiau kalbėsime apie tas programas, kurios suteikia ugdymo mokslo, tai yra edukologijos, arba verslo vadybos magistro laipsnį.

Pretendentai į švietimo vadovus yra įgiję magistro kvalifikacinį laipsnį

2021 m. sausio-birželio mėnesį – **206 (62 proc.)**
2021 m. liepos-gruodžio mėnesį **228 (77 proc.)**

<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/03/1-priedas.pdf>

Ar šis alternatyvus reikalavimas tampa realiu reikalavimu? Taip. Pagal Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Vertinimo skyriaus pateiktą informaciją galima sakyti, kad pretendentų į švietimo įstaigų vadovus turinčių magistro laipsnį skaičius didėja. Kas pretenduoja į švietimo įstaigos vadovus, tas iš anksto įgyja magistro laipsnį.

NSA

2021 m. duomenimis, **beveik 40 proc.** Lietuvos švietimo įstaigų vadovų yra įgiję magistro laipsnį.

Iš jų maždaug pusė dirba ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir gimnazijose, penktadalis – pagrindinėse mokyklose.

Švietimo politikos analizė. Švietimo įstaigų vadovai: iššūkiai ir pokyčiai. 2021 m. Kovas. Nr. 1 (191).

www.nsa.smm.lt

Yra iškalbingi tarptautinio tyrimo TALIS duomenys.

NSA

2018 m. TALIS: pagrindinių mokyklų vadovai yra įgiję magistro ar jam prilyginamą laipsnį

Lietuvoje – 61 proc., EBPO – 63 proc.

Vadovai buvo mokęsi vadybinio darbo prieš pradėdami eiti vadovo pareigas:

Lietuvoje – 28 proc.; EBPO – 54 proc.

Vadovų studijų programose buvo mokyklos administravimo ar lyderystės dalykų:

Lietuvoje – mažiau negu trečdalis, EBPO – daugiau negu pusė. Pietų Korėjos, Maltos, Singapūro, JAV – daugiau negu 75 proc.

Vadovai, pradėję eiti vadovo pareigas, studijavo formalųjį išsilavinimą teikiančiose programose, kurių turinyje buvo vadybos dalykų

Lietuvoje – 37 proc., EBPO – 33 proc.

programose, kuriose buvo švietimo lyderystės dalykų

Lietuvoje – 47 proc., EBPO – 29 proc.

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) TALIS 2018 tyrimo rezultatai.

www.nsa.smm.lt

Šie duomenys kalba ne apie visus, bet apie pagrindinių mokyklų vadovus. Pagal šiuos duomenis Lietuva, palyginti su kitomis šalimis, atrodo gražiai, kitaip tariant, perdėm nesiskiria nuo EBPO šalių vidurkio pagal magistro laipsnio įgijimą. Didžiausias atsilikimas yra vadybos ir lyderystės mokymosi srityje. Mūsų švietimo įstaigų vadovų išsilavinime trūksta dalykų, kurie būtų susiję su vadyba, administravimu, lyderyste. Tačiau teigiamas dalykas yra tas, jog mūsų pagrindinių mokyklų vadovai, jau pradėję eiti pareigas, turi didelę motyvaciją ir imasi studijų. Šiuo požiūriu Lietuvos vadovai viršija EBPO šalių vidurkių rodiklius (žr. ankstesnę skaidrę). Tad skatintina vadovus, jau dirbančius, bet neturinčius magistro laipsnio, imtis šio žingsnio ir pasiryžti studijuoti.

Studijų programa		Suteikiamas laipsnis
Edukologija	VU	Ugdymo mokslų / edukologijos magistras
Edukologija	KTU	Ugdymo mokslų / edukologijos magistras
Edukologija	VU ŠA	Ugdymo mokslų / edukologijos magistras
Edukacinių technologijų valdymas	MRU	Ugdymo mokslų / edukologijos magistras
Švietimo vadyba	VDU	Ugdymo mokslų / edukologijos magistras
Švietimo vadyba	KU	Ugdymo mokslų / edukologijos magistras
Lyderystė ir pokyčių vadyba	MRU	Verslo vadybos magistras
Žmonių išteklių vadyba	KTU	Verslo vadybos magistras
Švietimo lyderystė	ISM	Verslo vadybos magistras, švietimo kvalifikacija

NSA

www.nsa.smm.lt

Skaidrėje pateiktų magistrantūros studijų programose yra vadybos ir švietimo lyderystės dalykų. Duomenys yra iš AIKOS sistemos ir universitetų interneto svetainių. Magistrantūros programų, pagal kurias studijuojant galima mokytis vadybos ir švietimo lyderystės dalykų, tokių kaip „Švietimo sistemos vadyba“ arba „Lyderiavimas“, arba „Švietimo kokybės vadyba“, arba „Lyderiavimas mokant ir mokantis“, yra daugiau. Jos nebūtinai turi vadintis „Švietimo vadyba“ ar pan. Programos, kurios vadinasi „Edukologija“ ar „Edukacinių technologijų valdymas“, taip pat turi vadybos ir švietimo lyderystės dalykų, tik jų skaičius bei apimtis kreditais skiriasi. Kitos programos taip pat turi vadybos ir švietimo lyderystės dalykų, bet suteikia verslo vadybos kvalifikacinį magistro laipsnį.

Prašymai studijuoti teikiami 2022 m.

ISM: nuo kovo 1 d. iki birželio 20 d.

KTU: nuo gegužės 2 d. iki birželio 28 d.

KU: nuo birželio 1 d. iki birželio 30 d.

MRU: nuo birželio 7 d. iki liepos 1 d.

VDU: nuo birželio 1 d. iki birželio 28 d.

VU ir VU ŠA: nuo gegužės 20 d. iki birželio 29 d.

NSA

www.nsa.smm.lt

Ši informacija parengta, remiantis skelbimais universitetų interneto svetainėse, nes šiais metais universitetai priima prašymus studijuoti savo tvarka. Anksčiausiai prašymus priima ISM. Tai tiek trumpai apie studijų programas. Yra parengta ir platesnė informacija, maždaug 10 puslapių, apie šias programas. Ją galėsite rasti Nacionalinės švietimo agentūros interneto svetainės Mokyklų veiklos plėtros skyriaus skyrelyje [Nacionalinė švietimo agentūra - » Mokyklų direktorių pavaduotojams \(smm.lt\)](https://www.nsa.smm.lt/)

5 viešoji konsultacija

„Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl mokymuisi palankios aplinkos kūrimo. Nepabaigto mokymosi įveikimo algoritmas“.

Dr. Agnė Brandišauskienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

Norėtume pateikti pagrindinius atlikto tyrimo aspektus.

Nebaigto mokymosi įveikimo algoritmas

Doc. dr. A. Brandišauskienė, prof. dr. A. Daugirdienė

Mokymuisi palankios aplinkos kūrimas: mokyklos bendruomenę įgalinančių veiksmų paieška (GALIA). Projektas finansuotas pagal apraše „Dėl Europos Sąjungos fondų lėšomis tikslingų finansuoti veiksmų ir projektų“ numatytą veiksmą „Trumpalaikiai (reikminiai) tyrimai (sveikatos, socialinėje ir kitose srityse), analizė ir diagnostikos diegimas (suderinus su SAM), susiję su COVID-19“ Sutarties Nr. S-DNR-20-1

Per tris viešąsias konsultacijas buvo analizuoti trys šio tyrimo lygmenys.

Veiksniai, įgalinantys mokyklos bendruomenę kurti palankią mokymuisi aplinką

ORGANIZACIJOS LYGMUO	MOKYTOJO LYGMUO	MOKINIO LYGMUO
Mokytojų profesinė gerovė „3 I“ (veiksmingas darbuotojas) Vadovo lyderystė	Mokytojo meistrystė	Mokinio galių stiprinimas

2022.06.14 GALIA (NR. S-DNR-20-1) 2

Šiandien daugiau kalbėsime apie mokytojo lygmenį. Mūsų parengtose rekomendacijose mokytojo lygmeniui skiriama daug dėmesio.

NEBAIGTAS MOKYMASIS

- Mokymosi praradimai?
- Mokymosi spragos?
- O gal mokymasis nėra užbaigtas?
- **Nebaigtas mokymasis**

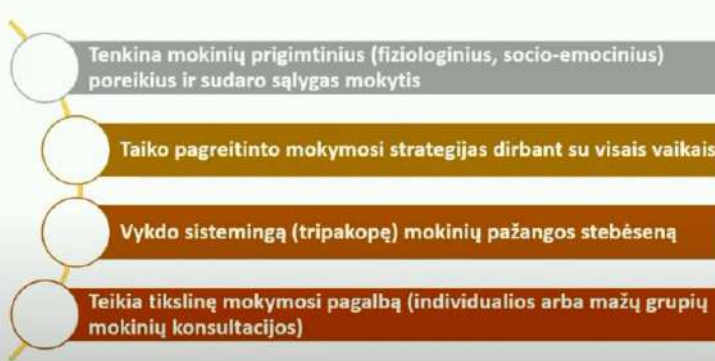
**Mokytojo
meistrystė**

2022.06.14
GALIA (NR. S-DNR-20-1)
3

Nebaigto mokymosi sąvoka atėjo su COVID pandemija. Taip pat vartojamos ir kitos sąvokos: mokymosi praradimai, mokymosi spragos. Šios sąvokos labiau vartojamos, kai kalbame apie kokį nors konkretų mokymosi praradimą, pažangos nedarymą. Jų priežastys – atostogos, persikėlimas į kitą gyvenamąją vietą, liga ar kt. Mokslininkai, naudodami nebaigto mokymosi sąvoką, pabrėžia, kad mokymasis nėra užbaigtas. Ir visada turime padėti mokiniams veiksmingai mokytis.

Nebaigto mokymosi įveikimo algoritmas

1. Tenkina mokinių prigimtinius (fiziologinius, socio-emocinius) poreikius ir sudaro sąlygas mokytis
2. Taiko pagreitinio mokymosi strategijas dirbant su visais vaikais
3. Vykdo sistemingą (tripakopę) mokinių pažangos stebėseną
4. Teikia tikslią mokymosi pagalbą (individualios arba mažų grupių mokinių konsultacijos)

**MOKYTOJO
LYGMUO**

2022.06.14
GALIA (NR. S-DNR-20-1)
4

Nebaigto mokymosi algoritmą galime naudoti visiems mokiniams, atsižvelgdami į kontekstą ir surasdami savo būdus. Pateikiame tik bendrus žingsnius, kurie gali tapti pagalba, dirbant su vaikais. Mokinių fizinių ir socialinių, emocinių poreikių patenkinimas yra pagrindinė sąlyga.

Rekomendacijos mokytojams: santykių su mokiniais kūrimas

2022.05.14
GALIA (NR. S-DNR-20-1)
5

Teikiant pagalbą mokiniams, santykiai su jais yra vienas svarbiausių dalykų. Kurti šiuos santykius siūlome per keturis žingsnius. Mokyklos, kurios dalyvavo mūsų tyrime, tenkina šiuos poreikius, jos kuria palaikančią atmosferą.

Mokytojo ir mokinio sąveikos kintamųjų raiška pagal mokinio SEK aplinką

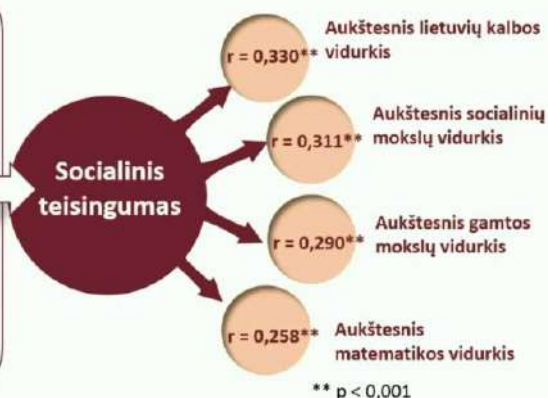
Mokytojo ir mokinio sąveikos kintamieji		Vidurkis	SN	T testas	
				t	p
Mokytojo parama	Nepalankus SEK	3,39	0,93	0,637	0,525
	Palankus SEK	3,31	0,87		
Bendradarbiavimas	Nepalankus SEK	3,45	0,81	-0,867	0,387
	Palankus SEK	3,56	0,82		
Suvokta autonominė parama	Nepalankus SEK	4,71	1,43	0,061	0,951
	Palankus SEK	4,70	1,46		
Socialinis teisingumas	Nepalankus SEK	3,78	0,87	-1,368	0,173
	Palankus SEK	3,96	0,87		
Emocinis įsitraukimas	Nepalankus SEK	3,29	0,72	-0,379	0,705
	Palankus SEK	3,33	0,82		
Elgesio įsitraukimas	Nepalankus SEK	3,35	0,61	-1,059	0,291
	Palankus SEK	3,45	0,61		

2022.05.14
GALIA (NR. S-DNR-20-1)
6

Dirbome su mokyklomis, kurių nemaža dalis mokinių yra iš žemo SEK (socialinio ir ekonominio konteksto). Rezultatai rodo, kad santykiai yra svarbūs visiems mokiniams, nepaisant to, iš kokios aplinkos jie yra. Tyrėjų požiūriu, tai labai geras rezultatas.

Socialinio teisingumo ir mokinių pasiekimų sąsajos

1. Mokytoja tiek pat dėmesio skiria mano klausimams, kiek ir kitų mokinių klausimams.
2. Mokytoja tiek pat padeda man kiek ir kitiems.
3. Aš galiu tiek pat pasakyti, kiek ir kiti mokiniai per pamokas.
4. Su manimi elgiamasi taip, kaip ir su kitais mokiniais klasėje.
5. Mokytoja mane padrąsina taip pat kaip ir kitus.
6. Aš turiu tokias pat galimybes dalyvauti diskusijose kaip ir kiti mokiniai.
7. Mano darbas pagiriamas taip pat kaip ir kitų.
8. Aš turiu tokias pačias galimybes atsakyti į klausimus kaip ir kiti mokiniai.

Kuo labiau mokinys jaučia, kad mokytojas su juo elgiasi teisingai, tuo didesnė tikimybė, kad mokinio pažymiai bus geresni. Socialinis teisingumas – tai ir tiek pat dėmesio skirti visiems mokiniams, sudaryti sąlygas visiems mokiniams pasisakyti, juos padrąsinti ir pan.

Mokinio pažangumo raiška pagal mokinio SEK aplinką

MOKYTOJO
LYGMUO

		Vidurkis	SN	T testas	
				t	p
Berniukai	Palankus SEK	7,74	1,59	5,372	0,0001
	Nepalankus SEK	5,95	1,31		
Mergaitės	Palankus SEK	7,84	1,47	2,649	0,009
	Nepalankus SEK	7	1,46		
7 klasė	Palankus SEK	7,89	1,30	4,992	0,0001
	Nepalankus SEK	5,82	0,75		
8 klasė	Palankus SEK	6,87	1,42	0,504	0,617
	Nepalankus SEK	6,65	1,42		
9 / I gimnazijos klasė	Palankus SEK	8,73	1,22	4,351	0,0001
	Nepalankus SEK	6,45	1,73		
10 / II gimnazijos klasė	Palankus SEK	7,94	1,60	2,989	0,004
	Nepalankus SEK	6,56	1,54		

2022.06.14

GALIA (NR. S-DNR-20-a)

8

Mokinių iš palankios ir nepalankios aplinkos pažymių vidurkis skiriasi, taip pat skiriasi berniukų ir mergaičių. Tik tarp 8 klasės mokinių tokio skirtumo nerasta.

Tyrimo radiniai, kurie neramina: mokinių galių ir sunkumų raiška

Galių ir sunkumų klausimyno skalės	SEK /lytis	Norma (proc.)	Riba (proc.)	Nuokrypis (proc.)	Chi kvadrato testas	
					χ	p
Socialumo skalė	Nepalankus SEK	46,4	14,5	39,1	12,997	0,002
	Palankus SEK	70,8	13,2	16,0		
Hiperaktyvumo skalė	Nepalankus SEK	75,4	13,0	11,6	8,630	0,013
	Palankus SEK	91,5	4,7	3,8		
Emocinių sunkumų skalė	Nepalankus SEK	72,5	13,0	14,5	8,803	0,012
	Palankus SEK	89,6	5,7	4,7		
Socialumo skalė	Berniukai	43,4	14,5	42,1	22,331	0,0001
	Mergaitės	74,7	13,2	12,1		
Hiperaktyvumo skalė	Berniukai	75,0	15,8	9,2	12,898	0,002
	Mergaitės	92,9	2,0	5,1		
Emocinių sunkumų skalė	Berniukai	92,2	3,9	3,9	8,089	0,018
	Mergaitės	75,8	12,1	12,1		

2022.06.14

GALIA (NR. S-DNR-20-1)

9

Pagal šį aspektą taip pat ryškėja skirtumai. Mažiau negu pusei mokinių iš žemo SEK būdingas socialaus elgesio pasireiškimas pagal normą, o kitai daliai – elgesys, kurį galime priskirti ribai arba nuokrypiui nuo normos. Ypač ryškios mergaičių emocinės problemos. Mūsų tirtose mokyklose šiems mokiniams buvo teikiama švietimo pagalbos specialistų, klasės vadovų pagalba.

Mokinių pasirengimo mokymuisi skirtumai

Remiantis Kognityvinės apkrovos teorija (Sweller, 1988) mokiniai

Pradedantieji	Ekspertai
Mokymasis remiasi darbine atmintimi	Mokymasis remiasi ilgalaikę atmintimi
Neturi būtinųjų automatizuotų procedūrinių žinių	Būtinios procedūrinės žinios yra automatizuotos
Išmoksta mažai, kai yra pateikiama nauja informacija	Išmoksta daug naujos informacijos, kuri turi sąsajas su jau turimomis žiniomis
Gali dažniau patirti kognityvinę perkrovą, nes dėmesys yra „užliejamas“ nauja informacija	Nepatiria kognityvinės perkrovos, nes dėmesys atsiremia į žinių „atramas“, esančias ilgalaikėje atmintyje
Susiduria su sunkumais, perkeldamas dėsningumus į naują kontekstą	Geba perkelti dėsningumus į tam tikras susijusias sritis

GALIA (NR. S-DNR-20-1)

10

Prof. dr. Aušra Daugirdienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyriausioji mokslo darbuotoja

Yra kognityvinės apkrovos teorija. Pradedantieji – tai penktokas arba tas, kuris tik pradeda ko nors mokytis. Trumpalaikės atminties apkrova yra gana ribota. Kai ji perkraunama, mes nebesuprantame, kas toliau sakoma ir negalime sekti. Pradedantieji neturi daug svarbių bendrųjų žinių, o ekspertai jų turi labai daug. Pradedantieji remiasi trumpalaikę atmintimi, o ekspertai – ilgalaikę. Pradedantysis mokinytis neturi vaizdinio ar šablono, kaip atlikti užduotį, o ekspertas jį turi. Pradedantieji neturi daug automatizuotų įgūdžių, jiems reikia ilgai

pagalvoti, o ekspertai tokius įgūdžius turi. Pradedantieji, gavę naujos informacijos, greitai patiria perkrovą. Pradedantiesiems labai sunku įtraukti naujas žinias į kontekstą, kuris yra siauras. Todėl pradedantiesiems mokiniams būtinas aiškus ir tikslus mokytojo vadovavimas. Moksliniai straipsniai rodo, kad minimalus mokymas yra neveiksmingas, jis nepadaeda pasiekti laukiamų rezultatų. O vadovaujantysis mokymas leidžia ir pradedantiesiems, ir ekspertams pasiekti gana gerus rezultatus. Mokinio savivaldus mokymasis yra mokytojo tikslas. Bet jį pasiekti nėra paprasta.

Mokytojo darbo ypatumai, atsižvelgiant į mokinių pasirengimo mokymuisi skirtumus

PRADEDANTIEJI

Išbandyti pavyzdžiai

- Išsamiai paaiškintas kiekvienas užduties žingsnis, vedantis prie sprendimo.
- Tuomet mokiniai gali naudoti tą pačią strategiją panašiai užduties atlikti.

PAŽENGUSIEJI

Užbaigimo uždutys

- Jiems vis dar reikia pagalbos, bet su pagalba atlieka tik dalį užduties – likusią užduties dalį jie gali atlikti patys.
- Jiems suteikiama pakankamai paramos, kad nepervargtų, bet vis tiek pakankamai skatinami praplėsti žinias.

EKSPERTAI

Savarankiškos uždutys

- Jie skatinami būti savarankiškai atliekant uždutis.
- Skatinami klausti, kai reikia pagalbos, bet tuo pačiu auga jų pasitikėjimas savimi ir savarankiškumas.

MOKYTOJO LYGMUO

GALIA (NR. S-DNR-20-1)

11

Dr. Agnė Brandišauskienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja

Pagreitintas mokymasis

Spartinimas – tai mokytojo darbo strategija, kai mokoma ir mokiniai mokosi šiuo metu jiems priklausančio ugdymo turinio, bet periodiškai sustojama, kad būtų galima papildyti pagrindines trūkstamas žinias ir suformuoti įgūdžius.

Nustato mažesnę tam tikro ugdymo turinio temų apimtį

Moko sutraukto dabartinio klasės ugdymo turinio kartu užpildo ankstesnių žinių ir įgūdžių spragas

Sistemiškai identifikuoja mokinių mokymosi (žinių ir įgūdžių) poreikius

MOKYTOJO LYGMUO

2022.05.14

GALIA (NR. S-DNR-20-1)

12

Mokant mokinius, kurie yra iš žemo SEK, būtina nuolat sustoti ir papildyti jų pagrindines bendrąsias žinias. Todėl reikia mažinti turinį ir išgryninti pagrindines žinias. Mokytojų metodinės grupės turėtų suformuoti ugdymo turinio prioritetus. Itin svarbu, kad būtų užpildytos pradedančiųjų žinių ir įgūdžių spragos. Mūsų projekto mokyklose veiksmingi

mokytojai klausinėjo visų mokinių. Per vieną pamoką pateikdavo net 60 klausimų. Mokytojai patys tuo negalėjo patikėti. Siūlome taikyti nepakeltos rankos taisyklę: kad mokytojas klausintų visų mokinių.

Kad galėtume užpildyti mokinių bazinių žinių trūkumą, reikalinga mokinių pažangos stebėseną.

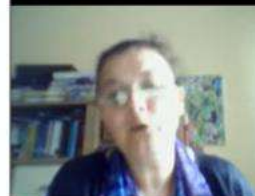
Neturėtume švaistyti laiko, siekdami užpildyti visą mokinių nežinojimą. Būtina nustatyti žinias ir gebėjimus, būtinus dabartinei pamokai. Siūlome triapakopę mokinių pažangos stebėseną. Grupės mokinių pažangos stebėseną yra tų mokinių, kurie parodė mažiausią mokymosi pažangą. Tai formuojamasis vertinimas. Tiems mokiniams, kurie susiduria su daugiausia iššūkių, taikoma stebėseną kas savaitę per pamoką. Tyrimo metu radome vieną atvejį, kai mokinė turėjo tris kartus daugiau įvertinimų negu kiti mokiniai. Dauguma jos įvertinimų buvo neigiami. Ji rodė pastangas mokytis, nes rašė laiškus mokytojams ir mokiniams. Mes siūlytume stebėti pažangą pamokoje, bet nerašyti formalaus vertinimo, o tik suteikti veiksmingą pagalbą.

Dabar apie veiksmingą konsultavimą.

Veiksmingos konsultacijos ABC

A	Konsultacijas individualizuokite , kad jos atitiktų mokinio poreikius.
B	Drauge su mokiniu suformuluokite mokymosi tikslą , susijusį su konkrečiu mokymosi rezultatu.
C	Pateikite aiškius nurodymus , ko reikia konkrečiai užduočiai atlikti ir kaip susieti su tuo, ką mokinys jau žino arba yra pasiekęs.
D	Jei mokiniui nesiseka, išskaidykite užduotį ir pateikite atlikimo pavyzdį.
E	Suteikite mokiniams galimybių praktikuotis , siekdami, kad besimokantieji pradėtų nekartoti klaidų (X-Y-Z-Y-Z-X-Z-X-Y).
F	Suteikite mokiniui grįžtamąjį ryšį ir mokykite mokinį patį įsivertinti savo darbą.

Prof. dr. Aušra Daugirdienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Edukologijos tyrimų instituto vyriausioji mokslo darbuotoja

Geriausia konsultacija yra individuali. Konsultuojama tai, ko reikia kiekvienam mokiniui. Tai itin reikalinga pradedančiajam mokiniui. Individualios konsultacijos turėtų vykti po 2–4 žmones. Tyrimo metu nustatėme, kad daugelis mokytojų formuluoja su mokiniais konsultacijos tikslą, bet pamirštama įsivertinti, kaip tas tikslas buvo pasiektas. Turi būti labai aiškūs nurodymai. Suskaidoma užduotis, nurodomas kiekvienas žingsnis, ypač pradedantiesiems, įvardijant, ką jis turi padaryti ir ką padarė. Jei mokiniui nesiseka, reikia užduotį atlikti kartu su mokiniu. Taip pat labai svarbu užduotį įprasminti, pasakyti, ką suteikia įgytos žinios ir gebėjimas gyvenime, ir kad pats mokinys tai įvardytų. Nereikia duoti užduočių nuo lengviausių iki sunkiausių, jas reikia keisti pagal sudėtingumą, nes tai ugdo vaiko pasitikėjimą savo jėgomis. Mokinys turi įsivertinti ir pats garsiai įvardyti, ką išmoko. Mokytojas turi ir pagirti, ir pasakyti, ką dar reikia stiprinti.

4 pagrindiniai mokomosios medžiagos pateikimo principai, remiantis dvigubo kodavimo teorija

GALLIA (NR. S-DNR-20-1)

15

Norint išvengti trumpalaikės atminties perkrovos, „užliejimo“, svarbu pateikti informaciją keliais kanalais: klausa ir rega.

Signalizavimas

Signalizavimas – tai svarbiausios informacijos išryškinimas, sudarantis sąlygas besimokančių dėmesį nukreipti į tam tikrus demonstruojamo turinio elementus.

- ✓ Naudokite raktinius žodžius, simbolius ekrane.
- ✓ Išryškinkite du, tris reikšminius žodžius ar terminus.
- ✓ Keiskite spalvos ar fono kontrastą.
- ✓ Svarbiausią informaciją pateikite ekrano centre.

2022.06.14

16

Segmentavimas

MOKYTOJO
LYGMUO

Segmentavimas – tai pateikiamos mokomosios informacijos suskaidymas į atskiras dalis.

- ✓ Mokydami pateikite kelis trumpus (iki 6 min.), bet ne vieną ilgą vaizdo įrašą.
- ✓ Pateikite mokiniams vaizdo įrašus, kad jie galėtų juos peržiūrėti, stabdyti, atsukti atgal bet kuriuo metu. Tai leis jiems pasiaiškinti, pasikartoti ar įtvirtinti pateiktą medžiagą.
- ✓ Stabdykite vaizdo įrašus, nutraukite savo aiškinimą ir pateikite mokiniams apgalvotus klausimus, kurie padėtų išsiaiškinti mokinių suvoktą informaciją ar ją įtvirtinti.

2022.06.14 17

Labai padeda įrašyti ir pateikti mokiniams vaizdo įrašą su pamokos esme.

Atrinkimas

MOKYTOJO
LYGMUO

Atrinkimas – tai pateikiamos informacijos suskirstymas į būtiną (svarbią) ir nebūtiną (nereikšmingą). Apgalvokite kokiais tikslais norite būtiną ir nebūtiną informaciją panaudoti ar jos nenaudoti.

- ✓ Gerai apgalvokite, kokius vaizdo įrašus, skaidres, vizualinius efektus, fonus, muzikinius efektus ir interpus naudosite.
- ✓ Išvardinti mokomosios medžiagos perteikimo elementai gali pareikalauti iš besimokančiųjų nuspręsti, ką reikėtų nukreipti dėmesį.
- ✓ Papildomi interpai, efektai mažina pradedančiųjų mokinių (mokinių, kurie turi mažai žinių ir įgūdžių) mokymosi galimybes, nes padidina kognityvinis krūvis.
- ✓ Mokiniams ekspertams (kurie turi daug žinių ir yra įgudę) papildoma foninė medžiaga, pvz., muzika, vizualiniai efektai, gali būti naudingi, nes atmintyje sukelia informacijos atgaminimą palengvinančias asociacijas.

2022.06.14 18

Dažnai mokytojas pateikia daug perteklinės informacijos, kuri yra per sunki ir nereikalinga ypač pradedantiesiems. Foninė muzika, vizualiniai efektai turi būti labai apgalvoti, kad nesusidarytų papildoma apkrova.

Informacijos modalumo su turiniu derinimas

MOKYTOJO
LYGMUO

Mokomosios informacijos modalumo su turiniu derinimas įvyksta tada, kai naujai informacijai perteikti naudojame tiek žodinį / garso kanalą, tiek vaizdinį / vaizdo kanalą, o konkrečios rūšies informaciją prideriname tinkamiausiam kanalui.

- ✓ Aiškindami naują temą, informaciją rodykite ekrane (vaizdus, animaciją) ir aiškinkite žodžiu, nes taip suteiksite besimokančiajam dvigubus ir vienas kitą papildančius informacijos šrautus, išryškindami informacijos ypatybes, kurias reikėtų apdoroti atmintyje.
- ✓ Nenaudokite vaizdo (animacijos) kartu su spausdintu tekstu, nes vaizdas ir spausdintas žodis remiasi tuo pačiu vaizdo kanalu. Tokiu būdu šis kanalas perkraunamas ir gali trukdyti įsisavinti mokomąją medžiagą. Šiuo atveju reikia labai saikingai apkrauti vieną informacijos kanalą.
- ✓ Aiškinkite informaciją trumpai. Jei mokoma „kalbančios galvos“ būdu, tai intensyviai naudojamas tik žodinis kanalas, nes stebint kalbantįjį neperduodama papildoma informacija. Šį būdą pamokoje reikėtų naudoti trumpai, kaitaliokite arba derinkite jį su vaizdo iliustracijomis.

2022.06.14

19

Neturi būti vienu metu naudojamas ir garsinis, ir vaizdinis kanalas. Taip pat negalima mokytojui per daug kalbėti, naudoti žodinį informacijos pateikimo kanalą.

2022.06.14

20

Tai mūsų parengtos rekomendacijos.

Svarbiausias radinys: 5 projekto mokyklose ...

... aiškiai atsiskleidžia Geros mokyklos koncepcijos raiška

Mūsų mokykloje man judėti pirmyn padeda mokytojai, kurie mėgaujasi mokydami kitus ir yra „žemiški“: <...> neišaukština savęs <...> turi sistemą ir nesiblaško, nes tai teikia mokiniui tvirtumo jausmą, pasitikėjimą tiek savimi, tiek pačiu mokytoju.

... bendruomeniškumo ir darnos jausmą. Kokybiškas mokymasis yra tada, kai jaučiama abipusė pagarba vieni kitiems. <...> Iš tikrųjų man pažymys nieko nereiškia, bet pažanga, kurią jaučiu, tikrai paskatina mokytis geriau.

Mokykla turi stebėti vaikus ir padėti tiems, kurie ateina iš girtuokliaujančių, nepasiturinčių šeimų. Nes dažniausiai jie yra užsidarę, tylūs, nelaimingi, bijantys. Mokytojai turėtų skirti jiems daugiau laiko, kad jie atsiskleistų, integruotųsi į bendraamžių grupes.

... tobulėti labai padeda mokytojų atsidavimas, nes jie visada randa laiko padėti. Rezultatų nebūna be darbo ir mano klasėje visi tai supranta.

2022.06.14

GALIA (NR. S-DNR-20-1)

21

Dėkojame tyrimo projekte dalyvavusioms mokykloms. Skaidrėje matote mokinių mintis.

Regina Sakalauskienė, Varėnos r. Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos direktorė

Pasidalysiu ta veikla, kuri mūsų gimnazijoje buvo prasminga ir veiksminga. Stengiamės, kad gimnazijoje mokymosi aplinka būtų psichologiškai jauki, skatinanti, palaikanti, atitinkanti kiekvieno vaiko poreikius, kad kiekvienas gautų reikiamą pagalbą. Būtina identifikuoti mokinius, kuriems ši pagalba reikalinga. Todėl skiriame daug dėmesio kiekvieno vaiko individualios pažangos stebėsenai. Visų klasių mokiniai kartą per mėnesį pildo asmeninės pažangos įsivertinimo lapus, kartu su auklėtoju seka savo pažangos pokytį, ieško problemos sprendimo būdų. Ilgainiui mokiniai supranta, kad pažanga yra ne tik akademiniai rodikliai. Ne rečiau kaip kartą per pusmetį organizuojami trišaliai pokalbiai. Juose dalyvauja mokinys, mokinio tėvai ir klasės auklėtojas. Jeigu yra poreikis, dalyvių ratas išplečiamas, įsitraukia ir pagalbos specialistai, administracijos atstovai, kitų dalykų mokytojai. Kasmet rugsėjo 2-ąją yra organizuojama netradicinio ugdymo diena – klasės auklėtojo diena. Jos metu aptariami mokinių tikslai, individualūs lūkesčiai, žingsniai, kurie padės siekti asmeninės pažangos. Kas pusmetį klasės auklėtojas su mokiniu aptaria jo asmeninės pažangos pokytį. Bent du kartus per metus vyksta klasėje dėstančių mokytojų pasitarimai, kuriuos moderuoja klasės auklėtojas. Jų metu išryškėja individualios pagalbos poreikis ir priemonės. Ieškome būdų, kaip įtraukti tėvus į vaiko sėkmių aptarimus. Tik tada, kai išvien veikia mokytojai, mokinys ir jo tėvai, galima pasiekti ženklių mokymosi pažangos rezultatų. Gimnazijoje vyrauja draugiškas ir lengvas bendravimas. Pavaduotoja Eglė yra pasakiusi, kai tyrėjos jos paklausė, kuo gimnazija yra išskirtinė, „dėmesys kiekvienam vaikui“. Net ir nuotolinio mokymosi metu nepaleidome mokinio asmeninės pažangos stebėjimo. Ir pastebėjome, kad kai kurių mokinių mokymosi rezultatai gerokai smuktelėjo. Tuomet pradėjome organizuoti mažomis grupelėmis (iki 3 mokinių) nuotolinį mokymą iš mokyklos. Buvo ir taip, kad vienas mokinys mokėsi klasėje. Tokių mokinių, kurie buvo atvežami į mokyklą, iš viso buvo 15. Taip darėme todėl, kad pastebėjome, jog mokiniai neatsikelia laiku į pamoką, neprisijungia mokymosi aplinkoje. Tai dažniausiai buvo mokiniai iš žemo SEK aplinkos. Šiems mokiniams trūko elementarios tėvų priežiūros, paraginimo. Pedagogai dirbo su mokiniiais, teikdami pagalbą prisijungiant, atliekant užduotis ir pan. Džiaugiamės rezultatu. Vienai mokinei grėsė nepatenkinamas pusmečio įvertinimas, tačiau, mokydamasi mokykloje,

ji ėmė siekti maksimalaus įvertinimo. Jei mokytojų ir mokinių santykiai yra geri, mokiniai geriau įsitraukia į veiklas ir geriau mokosi. Kai atsirado galimybė organizuoti konsultacijas, visi mūsų abiturientai pasiskiepijo, kad mokytojai galėtų jaustis saugiai. Visi mūsų abiturientai išlaikė visus pasirinktus valstybinius egzaminus, o jų vidurkis buvo vienam vaikui buvo 3,8 egzamino.

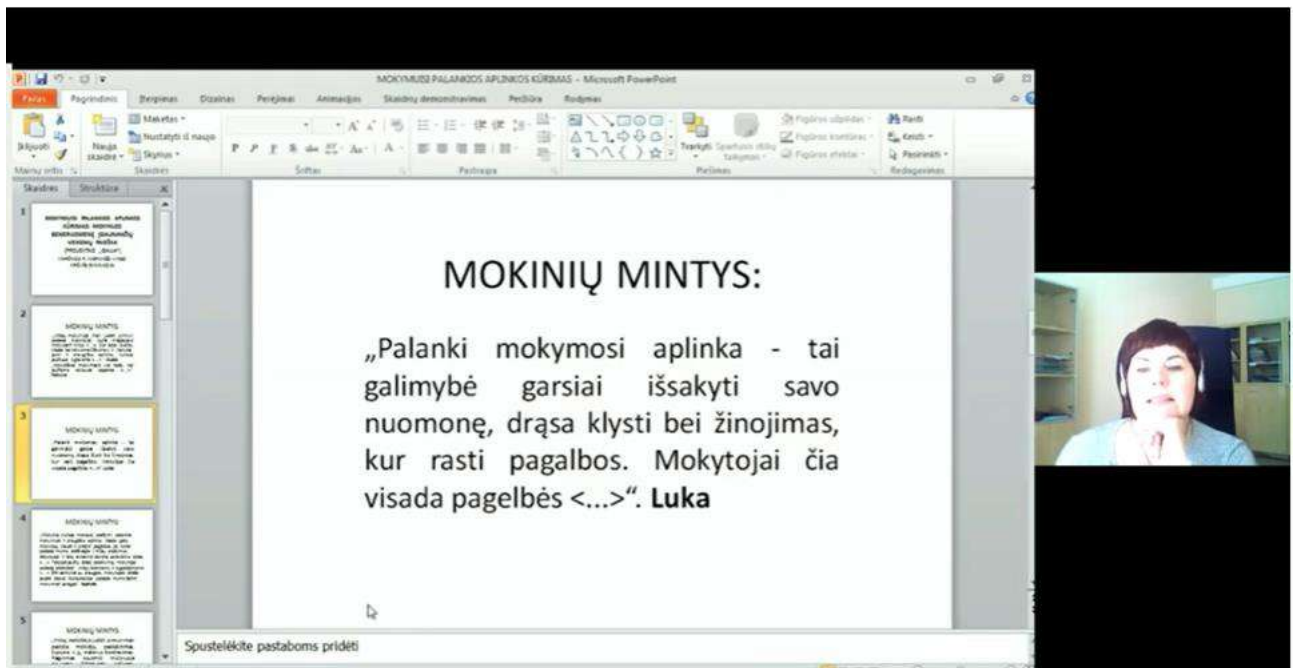
Eglė Sabonienė, Varėnos r. Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos direktorė Regina Sakalauskienė, pavaduotoja ugdymui

Prisiminiau vieno vokiečių filosofo mintį, kad išsilavinęs žmogus žino, kaip sužinoti tai, ko dar nežino. Ši mintis yra tapusi mūsų gimnazijos *motto*. Atsakymas – klausdamas, ieškodamas pagalbos. Tik efektyvi mokymosi pagalba ir veda mokinius į asmeninę pažangą. Konsultacijos mokiniams vyko gyvai. Gyvas bendravimas jiems labai padėjo. Pasitikėjome savo mokytojų profesionalumu ir tuo, kad jie geriausiai padės mokiniams įveikti mokymosi praradimus. Neieškojome pagalbininkų iš šalies. Pradinių klasių mokiniams, kurie nesutiko testuotis ir grįžti į mokyklą, teikėme individualias nuotoline konsultacijas. Rudenį, sugrįžus į kontaktinį ugdymą, pastebėjome, kad papildomo konsultavimo reikia visiems mokiniams. Organizavome visų dalykų konsultacijas visų klasių mokiniams. Individualios konsultacijos vyksta nuolat, ne tik norint įveikti pandeminius iššūkius. Jos vyksta ne pagal tvarkaraštį, bet pagal poreikį, kai išėjus temą matyti, jog mokinyš nepasiekė tam tikrų tikslų, arba mokinyš dėl ligos praleido pamokas. Jos yra apmokamos iš mokyklos bendruomenei skirtų valandų. Konsultacines valandas turi beveik visų dalykų mokytojai. Jų trukmė įvairuoja, ne visada tai būna valanda. Mokinių atsiliepimai apie konsultacijas geri. Jie sako, kad geriausia pagalba būna tuomet, kai mokytojas mokiniui asmeniškai paaiškina. Norėčiau pasidalyti mokinių atsiliepimais.

MOKINIŲ MINTYS:

„Mūsų mokykloje man judėti pirmyn padeda mokytojai, kurie mėgaujasi mokydami kitus <...>. Dar labai svarbu klasės bendruomeniškumas ir vienybė, jauki ir draugiška aplinka, kurioje jaučiuosi lygiavertė <...>“. **Gustė**

„Kokybiškas mokymasis yra tada, kai jaučiama abipusė pagarba <...>“. **Kotryna**

MOKINIŲ PALANKIOS APYKIOS KŪRIMAS - Microsoft PowerPoint

1. MOKINIŲ PALANKIOS APYKIOS KŪRIMAS

2. MOKINIŲ MINTYS

3. MOKINIŲ MINTYS

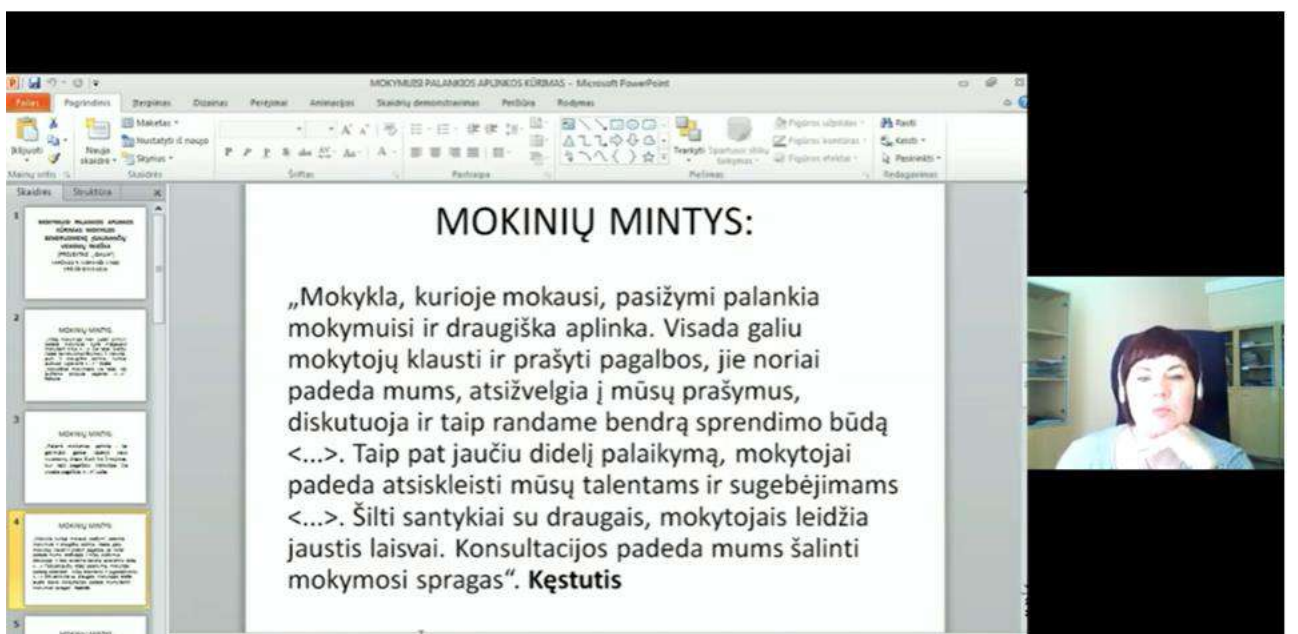
4. MOKINIŲ MINTYS

5. MOKINIŲ MINTYS

MOKINIŲ MINTYS:

„Palanki mokymosi aplinka - tai galimybė garsiai išsakyti savo nuomonę, drąsa klysti bei žinojimas, kur rasti pagalbos. Mokytojai čia visada pagelbės <...>“. **Luka**

Spustelėkite pastaboms pridėti

MOKINIŲ PALANKIOS APYKIOS KŪRIMAS - Microsoft PowerPoint

1. MOKINIŲ PALANKIOS APYKIOS KŪRIMAS

2. MOKINIŲ MINTYS

3. MOKINIŲ MINTYS

4. MOKINIŲ MINTYS

5. MOKINIŲ MINTYS

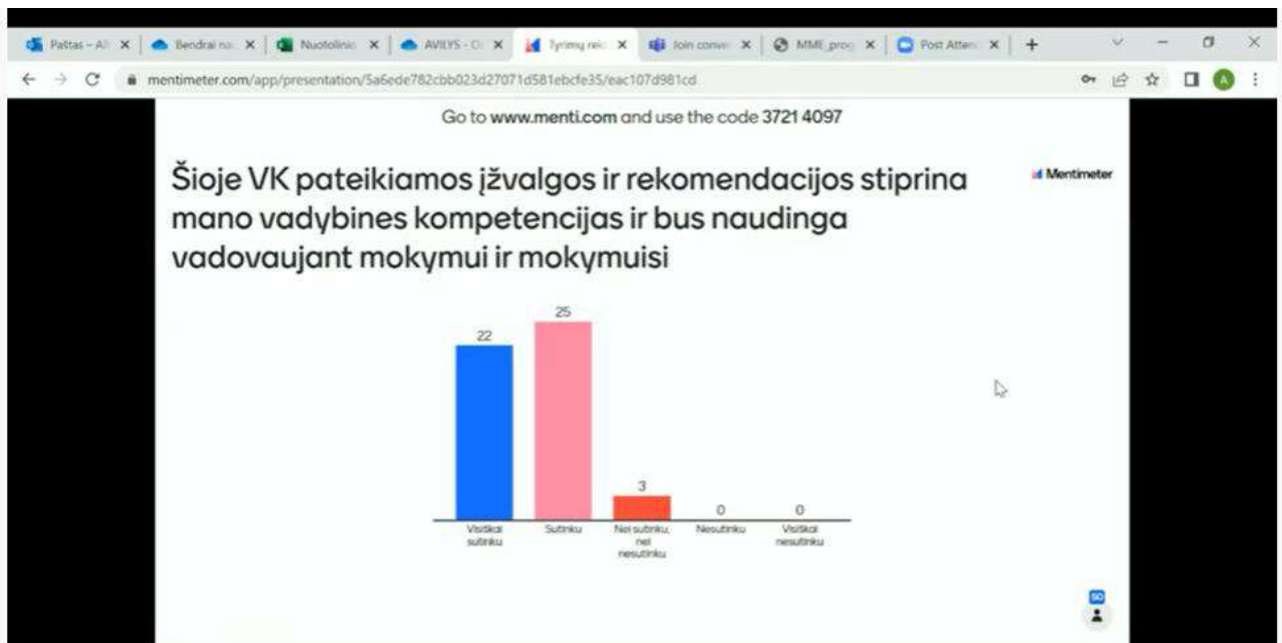
MOKINIŲ MINTYS:

„Mokykla, kurioje mokausi, pasižymi palankia mokymuisi ir draugiška aplinka. Visada galiu mokytojų klausti ir prašyti pagalbos, jie noriai padeda mums, atsižvelgia į mūsų prašymus, diskutuoja ir taip randame bendrą sprendimo būdą <...>. Taip pat jaučiu didelį palaikymą, mokytojai padeda atsiskleisti mūsų talentams ir sugebėjimams <...>. Šilti santykiai su draugais, mokytojais leidžia jaustis laisvai. Konsultacijos padeda mums šalinti mokymosi spragas“. **Kęstutis**

Daugelis mokinių sako, kad gimnazijos mokytojai yra atsidavę ir daug laiko skiria pagalbai mokiniams.

Albina Vilimienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus vedėja

Noriu pademonstruoti klausytojų atsakymus į mūsų pateiktą klausimą apie šios konsultacijos naudingumą.

Įklausimą atsakė maždaug trečdalis šios konsultacijos dalyvių.

Vida Kazragytė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veikos plėtros skyriaus metodininkė

Turime pusmečio pabaigą, o tikrąją pabaigą turėsime lapkričio mėnesį. Teko spręsti nelengvą uždavinį. Atrodo, kad universitetų tyrėjai yra sukaupę nemažą patirtį, bendradarbiaudami su mokyklomis tyrimo procese. Nė vieno nebestebina glaudus bendradarbiavimas, kai yra atliekami tyrimai. Bet kaip pasinaudoti tyrimų rekomendacijomis, kaip atlikti tokią sklaidą, kad pasiektume optimalų naudingumą, yra naujas, neįprastas ir sunkokas uždavinys. Šis pusmetis ir praėjo, ieškant geriausių kelių. Įsiklausome ir į ministerijos atstovų mintis, lūkesčius. Norėčiau pasidžiaugti tuo, ką matėte, ką surengėme, ir padėkoti Vilniaus universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto tyrėjams, lektoriams, ypač dr. Agnei Brandišauskienei, kuri prisidėjo su dideliu kūrybiniu indėliu į net trijų viešųjų konsultacijų organizavimą. Atliekame pasirengimo viešajai konsultacijai darbą, organizuojame išankstinį susitikimą. Ir mums pavyksta suteikti galimybę pasidalyti patirtimi su labai skirtingomis mokyklomis – ir tomis, kurios dalyvavo tyrime, ir tomis, kurios nedalyvavo.

Prof. Dr. Loreta Žadeikaitė, švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento vyriausioji patarėja

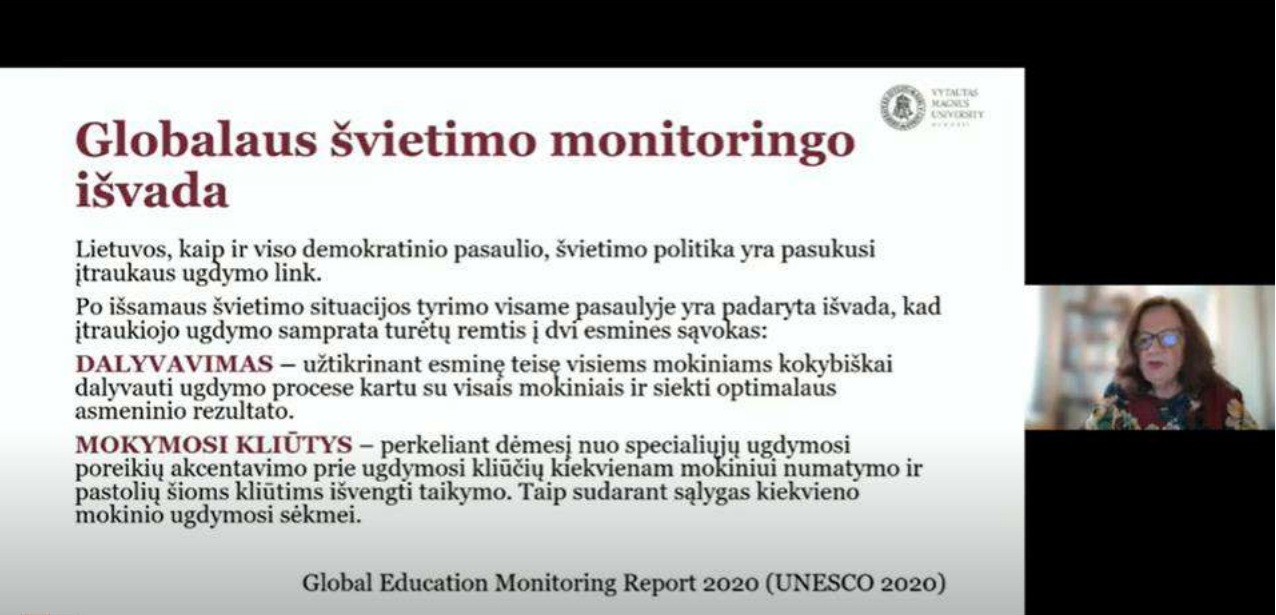
Malonu išgirsti ir tyrėjų, ir mokyklų vadovų, ir rengėjų bendrą sutarimą: remtis tyrimais, ieškant geriausių sprendimų. Manau, kad šis viešųjų konsultacijų ciklas, kurį organizavo Nacionalinės švietimo agentūros Mokyklų veikos plėtros skyrius, yra gilus, padedantis stabtelėti ties tyrimu ne vieną kartą, ieškoti, kuo mes galime pasinaudoti, yra tikrai labai gilus ir šiuolaikinis požiūris. Gražu, kad šiandien direktorė Regina paliudijo, jog mokslininkės atėjo į mokyklą ir paklausė pavaduotojos jos nuomonės, stebėjo pamokas ir pan. Šio bendradarbiavimo rezultatai tikrai yra prasmingi mokiniams. Nuoširdžiai dėkoju mokslininkų komandai. Jų įžvalgos labai aktualiai skamba, pavyzdžiui, kad mokiniai yra ekspertai ir pan. Bendrakūra tarp mokslininkų ir mokyklų labai sustiprėjo šiais metais.

Viešosios konsultacijos rengiamos jau nuo 2020 metų, ir jeigu jas visas sudėtume, turėtume visą diskusijų ir gerųjų patirčių akademiją. Džiaugiuosi, kad tyrimai įsiveiklina, įsidarbina, augina mokytojų meistrystę ir vaikus, ir kad mokslininkai atliko tyrimus per trumpą laiką. Puoselėju idėją, kad mokslininkų ir mokyklų bendradarbiavimo klasteriai ateityje turėtų stiprėti, kad kiekviena mokykla turėtų savo konsultantą mokslininką. Matau iš mentimetro duomenų, kad „visiškai sutinka“ 28 proc., o „sutinka“ 26 proc. šios konsultacijos dalyvių. Taigi tuo džiaugiuosi. Abejojančiųjų yra nedaug, bet, tikiuosi, kad ir juos pasieks naujos idėjos. Tikiuosi, kad tyrime dalyvavusios mokyklos parašys refleksiją, kuriomis idėjomis pasinaudos savo praktikoje.

6 viešoji konsultacija

„Pavaduotojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl įtraukios mokyklos žingsnių visų mokinių sėkmei“.

Dr. Alvyra Galkienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos profesorė

Globalaus švietimo monitoringo išvada

Lietuvos, kaip ir viso demokratinio pasaulio, švietimo politika yra pasukusi įtraukaus ugdymo link.

Po išsamaus švietimo situacijos tyrimo visame pasaulyje yra padaryta išvada, kad įtraukiojo ugdymo samprata turėtų remtis į dvi esmines sąvokas:

DALYVAVIMAS – užtikrinant esminę teisę visiems mokiniams kokybiškai dalyvauti ugdymo procese kartu su visais mokiniais ir siekti optimalaus asmeninio rezultato.

MOKYMOSI KLIŪTYS – perkelti dėmesį nuo specialiųjų ugdymosi poreikių akcentavimo prie ugdymosi kliūčių kiekvienam mokiniui numatymo ir pastolių šioms kliūtims išvengti taikymo. Taip sudarant sąlygas kiekvieno mokinio ugdymosi sėkmei.

Global Education Monitoring Report 2020 (UNESCO 2020)

Vienos šalys jau turi didelę patirtį įtraukiojo ugdymo srityje, kitos dar tik žengia pirmuosius žingsnius. 2020 m. buvo atliktas UNESCO pasaulinis tyrimas. Juo remiantis, buvo pabrėžiama dalyvavimo svarba ir mokymosi kliūtys. Turime imtis kurti ugdymo procesą, kuris leistų kokybiškai dalyvauti visiems mokiniams. Ir tas dalyvavimas neturi priklausyti nuo vaikų skirtumų. Tai ir būtų dalyvavimas ugdymosi procese be kliūčių. UDL (angl. Universal design of learning) pasako, kokiais principais turi būti grindžiamas ugdymo procesas, kad jis visiems mokiniams būtų prieinamas.

ĮTRAUKUS UGDYMAS GRINDŽIAMAS RAKTINIAIS UDL PRINCIPAIS

Kiekvienas mokinys turi lygias teises į sėkmę

Sėkmės riba yra ties asmeninių galimybių maksimumu

Mokytojas yra ugdymo proceso dizaineris ir konsultantas

Kiekvienas mokinys yra besimokantis ekspertas

Lankstūs tikslai, procesas ir aplinka sukuria sąlygas visų sėkmingam mokymuisi

Turime vaikams ne paaiškinti, bet taip sumodeliuoti situaciją ir duoti priemonių, kad jie patys atrastų tai, ką reikia išsiaiškinti. Mokiniai po matematikos egzamino sakė, kad turime mokytis „kitaip“, nes ir žinias bandome tikrinti „kitaip“. Barjerai yra mokymosi aplinkoje, o ne mokinio viduje, ypatumuose ar savybėse.

ĮTRAUKIOJI EKOSISTEMA

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2019. *Inclusive School Leadership: Exploring Policies Across Europe*. (E. Öskarsdóttir, V. Donnelly and M. Turner-Cmucha, eds.). Odense, Denmark

SĖKMĖ KIEKVIENAM MOKINIUI

MOKINIŲ ĮVAIROVĖ – NATŪRALUS REIŠKINYS

MOKINYS - BESIMOKANTIS EKSPERTAS

MOKYMOSI BARJERAI YRA APLINKOJE

VAIDMENŲ PASISKIRSTYMAS

UGDYMO PROCESŲ AKCENTAI

Ką atskleidė ekstremalios sąlygos?

Tyrimo „Mokinių patiriami emociniai bei edukaciniai sunkumai ir jų įveika įtraukiojo ugdymo sąlygomis: COVID-19 kontekstas“ rezultatai.

Tyrimo geografija aprėpia tarptautinį, nacionalinį, institucinį ir asmeninį lygmenį:

Kokybinis tyrimas

- 23 Lietuvos mokyklų komandų sutelktų grupių diskusija
- 8 mokyklose vykdytas veiklos tyrimas

Kiekybinis tyrimas

- 3 Baltijos šalys (Lietuva, Latvija, Estija) – 5-12 klasėse dirbančių mokytojų apklausa (1129 dalyviai)

Tyrimas atliktas pandeminiu laikotarpiu. Daug naudos davė diskusijos su mokyklų komandomis.

Mokinio emocinė ir elgsenos dinamika patiriamų sunkumų kontekste

- ☐ **Atsitraukimo fenomenas:** skausmingas procesas, lydimas vis didesnio nesusitikimo su savimi ir savo gebėjimais, žemo savęs vertinimo, savęs nepriėmimo, nerimo, jaudulio, baimės, gėdos emocijų.
- **Atsitraukimo fazės:** dalinis arba epizodiškas nusišalinimas nuo pamokos; nutilimas; nematomumas; pasimetimas, demotyvacija, apatija; socialinių ryšių praradimas; išsekimas, bejėgiškumas ir visiškas atsitraukimas.
- **Priežastys:**
 - pradinėse fazėse mokiniui trukdo techniniai barjerai, savireguliacijos gebėjimų stoka, neįtraukiantis ugdymo organizavimo procesas ...
 - gilesnėse fazėse trukdo dideli mokymosi barjerai, neįveikiamas mokymosi krūvis, išsekimas, paramos ir pagalbos stoka, galiausiai mokinys visiškai nemato asmeninės mokymosi prasmės ir pasiduoda.

Tyrimas išryškino atsitraukimo fenomeną. Atsitraukimas vyksta pamažu, jis nėra taip aiškiai pastebimas. Jis prasideda nuo nutilimo ir pasibaigia visišku pasitraukimu iš ugdymo proceso. Priežastys būna techninės ar savireguliacijos gebėjimų stoka. Vaikas nesugeba įveikti atsiradusių kliūčių. Toks vaikas tampa „nematomas“, o po to jis pats nebemato mokymosi prasmės. Nuotolinio mokymosi metu atsitraukimo fenomenas atsispindėjo nesugebėjime savarankiškai mokytis.

Ugdymo proceso permodeliavimas: vidinės atskirties, stigmatizavimo prielaidos

□ Dominuoja individuali pagalba mokiniui.

„Buvo tokių vaikų, kurie dirba pagal individualizuotas programas – tokiu atveju spec. pedagogė visiškai perėmė darbą su jais, kadangi man derinti darbą visos klasės, kur yra ir gabūs vaikai, ir kiti, ir su pritaikytomis programomis, ir dar šie – realiai nebeįmanoma... <...> kai spec. pedagogė atėjo su pagalba, tai buvo didelis sprendimas, labai geras“ (GD-13-8Mok).

□ Mokymas homogeniškoje pagalbos grupėje.

„Tačiau buvo vaikų, kurių mes nepriskvietėm. Buvo vaikai, kuriems tikrai reikėjo, bet tėvai rasdavo priežastį, kad serga, kad stresą jaučia, dar yra kokios nors priežastys“ (GD-18-4vad).

Tyrimai rodo: mokymas individualiai arba homogeniškoje grupėje skatina atskirtį. Jis būdingas tradicinio ugdymo prielai-

REKOMENDACIJOS

- Stiprinti savalaikės visuminės pagalbos ugdytiniui koordinavimą ugdymo įstaigose. **Pripažįstant, kad mokymosi barjerus gali patirti visi mokiniai,**
- pirmuoju pagalbos lygmeniu traktuoti ugdymo proceso permodeliavimą, **taikant lanksčius metodus ir priemones,** leidžiančias siekti tų pačių tikslų mokiniui palankiausias būdais;
- antruoju pagalbos lygmeniu **traktuoti specialisto dalyvavimą permodeliuojant ugdymo procesą** ir įgalinant mokinį savireguliatyviai dalyvauti bendroje mokymosi patirtyje;
- trečiuoju pagalbos lygmeniu traktuoti **individualią pagalbą, siekiant išugdyti specialius gebėjimus,** įveikti mokymosi spragas, lavinti kitus įgūdžius, būtinus dalyvavimui bendroje mokymosi patirtyje.

Kokia pagalbos organizavimo sistema dominuoja mokykloje?

Vyrauja individuali pagalba mokiniams ir mokymas homogeniškoje grupėje. Pasauliniai tyrimai rodo, kad tai kuria segregacijos patirtis, taip pat stigmatizavimo patirtis. Todėl itin svarbu ugdymo proceso lankstumas. O individuali pagalba naudinga tik laikina ir tik tada, kai reikia įveikti konkrečias kliūtis.

BEBARJERIO MOKYMOSI MODELIAVIMAS VISIEMS

Visų mokinių kognityviniai procesai ir asmeninės savybės yra skirtingos. Visi turi prielaidas mokymosi sėkmei ir nesėkmei. Nesėkmė didina nerimą ir mažina motyvaciją.

„Kai būnu pasiruošusi 100 balų, tada jaučiu, kad ir vaikams tos pamokos patinka. Tai reiškia, kad yra ir skaidrės, ir filmukai, ir mano pasakojimas, ir vaikams mažutės užduotytės – kai viskas yra pamokos mokslas“ (GD-8-mok).

Pastoliavimas. Mokiniai, tą patį informaciją analizuodami tokiu būdu koks tuo momentu jiems yra palankiausias, gali savo supratimą paremti skirtingais pojūčiais: matydami (skaidrės), girdėdami (mokytojo pasakojimas), matydami ir girdėdami (video medžiaga), praktiškai pabandydami (užduotėlės). Visavertiai suprasdami analizuojamą informaciją, jie gali jungtis į bendrą mokymosi veiklą ir aktyviai joje

REKOMENDACIJOS

- Sutelktomis mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, vadovų pastangomis skirtingais būdais **kurti gerai aprūpintą, kiekvienam mokiniui prieinamą bebarjerę mokymosi aplinką** klasėje, už klasės ir mokyklos ribų.
- **Išmokti atpažinti galimus mokinių mokymosi sunkumus ir juos išprovokuojančius ugdymo proceso organizavimo veiksnius,** apmąstyti alternatyvias bendro ugdymo proceso organizavimo galimybes, kurios eliminuotų mokinių mokymosi barjerus.
- Tai padaryti svarbu planuojant ugdymo procesą, **kad mokiniai nepatirtų nesėkmių, mažinančių įsitraukimą, dalyvavimą ir motyvaciją.**

Kokia sistema dominuoja jūsų mokykloje - pagalbos ar pastoliavimo?

Vaikai patiria sėkmę tada, kai mokytojas pateikia medžiagą pagal skirtingus supratimo modalumus. Kai vieni vaikai turi galimybę mokytis girdėdami, kiti – matydami, kai pamato vaizdo medžiagą ir iš vaizdo medžiagos gali susidėlioti akcentus tie, kurie mokosi per judesį. Mokyklų vadovai turi pagalvoti, ar mokytojai turi pakankamai priemonių tam, kad galėtų kurti tokią pamoką. Tyrimas parodė, jog labai svarbu, kad mokiniai būtų įtraukiami į lyderystės procesus. Tie mokytojai, kurie kartu su mokiniiais apmąstė, ko mes mokysimės kartu, kaip mokysimės, kokią medžiagą naudosime, pasiekė puikių rezultatų. Tai sukėlė mokytojų požiūrio lūžį. Taip pat mokytojai permąstė, kaip jie vertins mokinius, įtraukė ugdymo proceso modeliavimą kaip vertinimo kriterijų.

Mokinių lyderystė pastoliavimo praktikoje

Mokinių įgalinimas kartu spręsti mokymosi organizavimo klausimus reikalauja didesnių laiko išteklių, tačiau duoda labai didelę grąžą visų mokinių įsitraukimui ir rezultatams.

„Daug daugiau planuojame su vaikais. <-> Daug daugiau reikia aptarti pačių struktūrą, kad būtų aišku ir man, ir vaikams, tai planai, schemas ir visokie kitokie dalykai jau kasdienybė yra.“ <-> „Mes labai keitėm programą, su vaikais tarėmės, kas mums būtų įdomiau“ (GD-11-4mok)

Lankstus žinių vertinimo būdas yra reikšminga bebarjerio mokymosi modeliavimo priemonė.

„Skaitėme D. Grinkevičiūtės „Prisiminimai“. Siūlau pasirinkimus: vienas sukurs įvykių žemėlapi – kaip kas įvyko, nuo ko prasidėjo, nuo kurio taško iki kurio taško; kitiems leidau parašyti rašinėį pasirinkta tema; kitiems leidau paruošti pristatymą ir pristatyti.“ (GD-19-5vad/mok)

Mokytojo požiūrio virsmas mokinių įgalinimui.

Va, čia buvo virsmas, ką turėjau daryti kitaip, kad gauti objektyvų vertinimą. Tada jie galėjo naudotis kokiais nors šaltiniais, gauna giliau pasikapstyti apie kokį nors laikotarpį ir diagramom, lentelėm, bet kuo jie tada analizuoja. Va čia tas pokytis, kurį aš turėjau savyje rasti, padaryti ir tas užduotis jiems pateikti kitokias. Jau nebegalėjau pateikti senam pavidalė“ (GD-11-6Mok)

Tyrimai atskleidžia: mokinius įgalinantis mokytojo veikimas yra viena iš sąlygų pasiekti savivaldų mokinių mokymąsi.

REKOMENDACIJOS

- Diegti ir plėtoti pastoliavimo praktikas, kurios būtų efektyviai taikomos ne tik kontaktinio, bet ir nuotolinio ugdymo metu.
- Pastoliavimo praktikų atsiradimui ir plėtrai būtina didinti mokyklų bendruomenių (administracijos, mokytojų, mokinių ir tėvų) supratimą apie pastoliavimo strategijas, taikomas mokykloje ir namuose, jų daromą poveikį mokinių savireguliatyvaus mokymosi ir bendradarbiavimo, paremiant vieni kitus, igūdžių stiprinimui.
- Plėtojant skaitmeninio pastoliavimo praktikas, sudaryti galimybes mokytojams, specialistams ir tėvams įgyti specifinių technologinių ir didaktinių gebėjimų.

Kaip skatinama mokinių lyderystė jų pačių mokymosi procesuose?

Būtina didinti mokytojų, tėvų, mokinių supratimą apie pastoliavimo praktikas.

IT pastoliavimo praktika

Naudodami IT mokytojai randa daugiau galimybių supaprastinti ir palengvinti tradicinio ugdymo proceso organizavimą.

„... man patiko dirbti ir su EDUKA, kadangi aš iškart galiausi pasijūti rezultata, vertinimą ir vaikui galiausiai pasakyti, kad „tu tokioj užduoty padarei tiek klaidų, ieškok klaidų, jas išsitaikyk.“ (GD-17-1Mok)

Tačiau savireguliatyvaus mokymosi įgalinimui Lietuvoje kuriamos IT priemonės yra ribotos.

„Neįsivaizduoju, kad būtų galima apsieiti be tavo parengtų užduočių, be to, kaip tu matai, ką reikėtų akcentuoti. EDUKA turintys yra bendras visiems, o tu turi savo klasę ir žinai, kas tai konkrečiai klasei yra aktu.“ (GD-12-5Mok)

COVID-19 pandemijos laikotarpiu mokytojai atrado programas, kurios leidžia kurti lankstų, universalų, įtraukiantį ir visiems prieinamą procesą.

„Moodle“ testuose galimybės yra didžiulės. Galima nustatyti, kad vaikas iš karto matytų ar teisingai supratau.“ (GD-19-2mok).

„Teams'ą matau – vieną pliusą, man labai patinka, tai aš labai palvotai galiausiai brėžinius piešti, parodyti, pabraukti, parodyti kur kas yra, paryškinti spalvų kiek tiek nori. Čia yra didžiulis pliusas.“ (GD-11-5Mok).

„Aš istorijos mokymusi atradau virtualius muziejus. Istoriniuose virtualiuose muziejuose vaikams duodavai koordinatės turi atrasti tam tikrą istorinę vietą. Yra specialios programėlės daryti komiksams istorine tematika „GoogleArts“ – taip pat gera funkcija, kuri skaitmenina įvairius eksponatus, ekskursijas (galima pasivaikščioti po Luvrą). Programa „MazaWeb“ atkuria 3D formatu įvairius formatus, pvz., viduramžių miestą.“ (GD-13-7Mok)

Irodyta: IT priemonės, leidžiančios mokytojui modeliuoti turinį ir procesą, yra labai svarbi universalios ugdymo proceso organizavimo dalis

REKOMENDACIJOS

- Ugdymo proceso aprūpinimas skaitmeninėmis technologijomis negali būti atskirtas nuo didaktinių prieigų, ugdymo metodų ir būdų.
- Kurti skaitmeninius įrankius, aplikacijas ir kitus skaitmeninius išteklius, kurie leistų pačiam mokytojui organizuoti, moderuoti bei valdyti ugdymo procesą, kurti ugdymo turinį ir priemones, išvengiant nelanksčiai sumodeliuotų skaitmeninių įrankių apribojimų.

Kaip mokyklos ugdymo veiklos modeliavimo prioritetuose atsispindi sąlygų mokytojams sudarymas organizuoti universalų, visiems prieinamą procesą.

„Eduka“ ir kitos platformos nelabai leidžia modeliuoti pamoką. Bet kai kurios kitos programos tą leidžia. Vadovai turėtų pagalvoti, kokius įrankius naudojant kurti lankstų ugdymo procesą.

Ugdymo prieinamumas mokiniams, turintiems spec. ugdymosi poreikių

Mokymo turinio lankstumo stoka ir metodų taikymo inertiškumas sukuria reikšmingas kliūtis mokymosi sėkmei
„Pvz., diktantas – vaikai neišmoks rašyti, jei mes nerašysime diktanto, joks raidžių įrašymas ar testai neatstos diktanto“ (GD-9-9Mok)

Laisvės mokytojui modeliuoti turinį, standartizuoti pasiekimų vertinimo akcentai ignoruojant mokinių asmeninę pažangą, skatina segregacines patirtis
„Bendroji programa yra dokumentas... Jeigu mes išeiname į nuotolinį mokymąsi, turėtų būti „planas B“ – gal mums, patiems mokytojams, leistų susiaurinti programą. Mes, kaip mokytojai, negalime padaryti to, koks yra uksakymas iš valstybės. ... 0 patikrinimai yra labai rimti, pvz., PUPP (GD-9-9Mok).“

Kompetencijos pasinaudoti priemonėmis stoka riboja galimybę dalyvauti kartu su kitais mokiniams
„Prie TEAMS mokinių, turintys SUP, kartais nesugeba prisijungti. SUP mokiniai neutranda, kokią pamoką, kokią dieną“ (GD-14-5Mok)

Neprieinams ugdymasis verčia mokinius trauktis iš sistemos
„Spec. poreikių vaikai vengia kalbėti, nepasitiki savimi, neklausia, slepiasi, pranyksta kažkur...“ (GD-13-8Mok).

Įrodyta: Ugdymo sistema, grindžiama universalios dizaino mokymosi principais, sudaro galimybes visiems mokiniams mokytis palankiausiu būdu, pagal savo galimybes ir jaustis visaverčiu mokymosi proceso dalyviu

REKOMENDACIJOS

- Planuojant švietimo įstaigų veiklą, būtina atsižvelgti į mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, didesnį pažeidžiamumą ir užtikrinti ugdymosi prieinamumą bei mokinio poreikius atitinkančią pagalbą palankiausiu mokiniui būdu, kai mokyklos ugdymo procesas prisitaiko prie mokinio, o ne atvirkščiai.

Kokia ugdymo organizavimo lankstumo amplitudė dominuoja jūsų mokykloje?

Dažnai mokytojai nedrįsta pertvarkyti bendrosios programos taip, kad ugdymo turinys būtų visiems mokiniams prieinamas, taip pat ir specialiųjų poreikių mokiniams. Vaikai turi patirti sėkmę, nes jie negali mesti mokyklos, o tai ir yra atsakomybė mums.

Mokinių tėvai – neatsiejama kokybiško ugdymo proceso dalis

Vaikai iš socialiai nepalankios aplinkos patiria dvigubą pažeidžiamumo situacijas
„Didžiausia problema buvo tiems, kurie turi didelius sutrikimus. Prie tokių vaikų turi būti artimi padėjėjai, ar kažkoks kitas žmogus. Problema, kad namie nėra sąlygų, kad kažkas padėtų – nei tėvelis, nei mamytė, nes dažnai tie vaikai yra ir iš probleminių šeimų.“ (GD-9-6V)

Tėvai visada dalyvauja vaiko ugdyme, tačiau tokiu būdu, kokiu mes leidžiame
„Buvo dar tokia problema, kad mamos darydavo ir vyresnių vaikų, ne tik pradinukų darbus. Lauki, lauki, delsia, o paskui gauni padarytą darbą geriau nei įprastai“ (GD-19-2mok).

Mokinių, patiriančių mokymosi sunkumų, tėvai dažnai išgyvena nesėkmių patirtis kartu su savo vaikais. Mokytojui dalinantis sėkmingais vaiko pasiekimais su jo tėvais ir per juos skatinant mokinį, pozityvių išgyvenimų pagrindą į mokymosi procesus įtraukiamas ne tik vaikas, bet ir jo šeima
„Motyvuodavau pagyrimais ir supratau, kad vienas iš būdų – per tėvus. Rašyti tėvams pagyrimus ir prašyti, kad jie persakytų savo vaikams. ... Man tas dalykas padėjo juos dar paskatinti“ (GD-18-spec).

Mokytojų ir tėvų bendravimas padedant tėvams suprasti ko jų vaikai mokosi ir kaip reikėtų jiems padėti mokytis yra reikšminga prielaida tvirtam mokyklos ir šeimos ryšiui ir kokybiškai tėvų pagalbai mokiniams

REKOMENDACIJOS

- Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui mokantis namuose turėtų būti siekiama, kad vaikas neiškristų iš bendro ugdymosi proceso dėl savo skaitmeninių įgūdžių stokos ar kitų ypatybių.
- Būtina pripažinti tėvus edukacinės pagalbos teikėjais ir teikti jiems nuolatinę paramą randant būdus, kaip kokybiškai padėti mokiniui, aprūpinti mokinį namuose reikalingais mokymosi ištekliais.
- Jei tėvai nėra pajėgus suteikti mokiniui visą reikalingą pagalbą, atsižvelgiant į mokinio poreikius, skirti mokytojo padėjėjo, pedagogo arba specialisto pagalbą mokiniui namuose. Pagalbos mokantis organizavimo procesą turėtų koordinuoti dalyko mokytojas, klasės vadovas arba kitas paskirtas asmuo.

Kokios yra tėvų įgalinimo patirtys jūsų mokykloje?

Esame linkę tikėti, kad tėvai padeda savo vaikams susiorganizuoti mokymąsi ar kitaip, bet jie negali panaudoti savo dalykinių žinių. Tai klaida. Tėvai gali padėti išanalizuoti tam tikrą temą.

Bendro mokymosi patirtys visų mokinių sėkmei

Mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, turi tuos pačius socialinių ryšių ir savirealizacijos poreikius

„Kartais darai kartu su juo kokį mažąjį, technologijos darbelį, jis patiria džiaugsmą ne todėl, kad darbą padarė, bet dėl to, kad kažkas su juo būna, kažkam įdomu kaip man sekasi, kaip jis atliks tą darbą.“ (GD-18-3Soc.)

Mokymasis kartu ir vieni iš kitų leidžia visiems mokiniams siekti asmeninio rezultato ir kurti tarpasmeninius ryšius

Darbas grupelėse yra efektyvus. Jie tariasi, dalinasi, mokosi vienas iš kito ir kai sugrįžta parodyti vieni kitiems ir mokytojai, atsiskleidžia toks labai gražus bendradarbiavimas“ (GD-19-5vad/mok)

Teisingas vaidmenų paskirstymas grupėje leidžia pažinti kitą ir atskleisti save

„Įdomus atradimas buvo, kai poravau pirmūną su „bastūnu“ ir jie pasikeitė vaidmenimis. Vaikai pamatė save iš kitos pusės. Tie „outsideriai“ mokykloje, kaip blogai besimokantys, jie prisilindavo vadovavimo žaidimui patirtis ir mokė pirmūnus drąsos, pasitikėjimo, o pirmūnai pamatė tuos vaikus naujomis akimis, kad jie nėra nemokytini, tikrai jie mokosi ir dirba kitaip. Šis atradimas davė patirties pirmūnams klysti ir mokytis iš savo klaidų, o „bastūnams“ - tapti lyderiais klaseje“ (GD-21-8mok).

Įrodyta: įtraukus, universalus dizaino mokymuisi principais organizuojamas ugdymas, sukuria sąlygas kokybiškam ir visavertiam visų mokinių dalyvavimui nerizikuojant prarasti gabių mokinių potencialą.

REKOMENDACIJOS

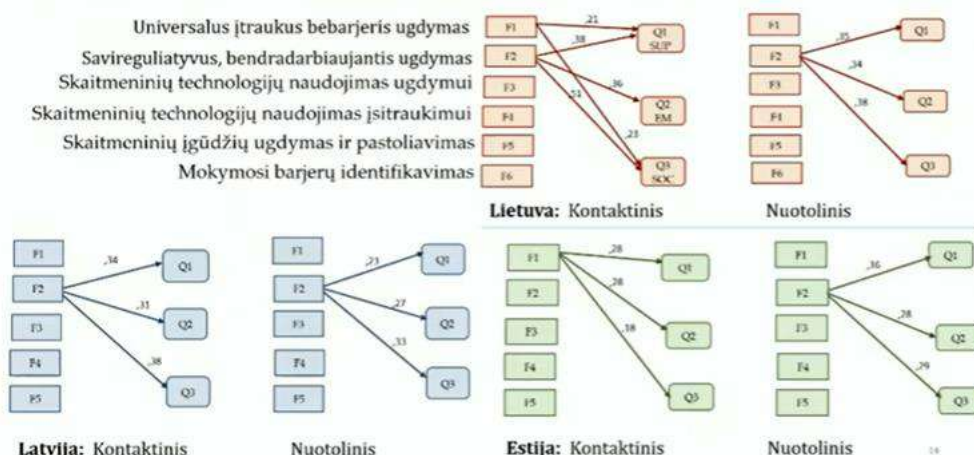
- Organizuojant mokinių, turinčių SUP ugdymą ir teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą kontaktinio mokymosi metu, siekti vaiko gerovės, pasitikėjimo savimi stiprinimo, sudarant sąlygas kurtis tarpasmeniniams ryšiams su klasės draugais, užmezgant bent vieną ar kelis artimesnius kontaktus.
- Organizuojant ugdymo procesą modeliuojant veikimo kartu situacijas, veiklas grupelėse, siekiant bendro tikslo, bendro laisvalaikio praleidimo patirtis, bendrų interesų jungiamas veiklas ir kt.
- Vengti situacijų, kai mokinyms nuolat arba dažnai ugdomas atskirai nuo bendraamžių arba veikia vienas pamokoje

Kaip mokykloje praktikuojami mokymosi kartu metodai?

Mokytojai taip dalijo vaidmenis, kad mokiniai galėtų atskleisti save iš gerosios pusės – tos, kurios nematė kiti.

Ugdymo prieiga: tvarumas mokymosi rezultatams

(Galkiene, A. et al. (2021). Sustainability. <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/3/1748>)

Ieškojome, kokie veiksniai padeda išlaikyti stabilų mokymosi procesą, kintant aplinkybėms. Sėkmė buvo patiriama tada, kai buvo naudojamas savireguliatyvus bendradarbiaujantis mokymasis. Besimokančio mokinio eksperto prieiga yra labai svarbi. Atsisakome tiesioginio mokymo ir jį, kiek įmanoma, pakeičiame paties mokinio mokymusi.

Simona Miškinienė, Šiaulių r. Dubysos aukštupio mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Mokykloje pagrindinė pagalba yra prevencinė švietimo pagalba visiems. Šiuo požiūriu vaikų nediferencijuojame. Nežiūrime į tai, ar vaikas turi specialiųjų ugdymosi poreikių, ar neturi, gabus ar mažiau gabus. Logopedai dirba su vaikais nuo dvejų metų amžiaus, kad būtų galima kuo anksčiau atsekti galimus kalbos vystymosi sutrikimus. Toliau pagalba tęsiama. Taip pat konsultuojame mokytojus apie mokinių elgesio ir socialinio emocinio vystymosi sutrikimus. Kiekvienas vaikas yra visiškai unikalus. Tikslas yra, kad

švietimo pagalbos specialistai būtų matomi ne tik mokyklos lygmeniu, bet ir platesniu. Rengiame paskaitas tėvams jiems aktualiomis temomis – kaip padėti vaikams mokytis nuotoliniu būdu ir pan. Tai tėvų švietimas apie šalia esančius kitokius vaikus. Įtraukusis ugdymas vis dar siejamas su baime. Pamažu ši baimė įveikiama. Turime bendruomenės renginius, pavyzdžiui, „Sveika vasara“, tėvų forumus, kalbame apie autizmo spektro sutrikimą turinčius vaikus, jų ugdymą. Vaikai taip pat išmoksta dirbti ir bendrauti su kitokiais vaikais. Mūsų mokykloje kvalifikacija yra keliama nuosekliai. Apie integruotą mokymąsi mokomės visa mokykla ir gana ilgą laiką. Tai leidžia visiems kalbėti viena kalba, geriau vieniems kitus suprasti. Vadybiniu požiūriu nuoseklumas yra labai svarbu. Klasės sudaromos heterogenišku principu, sudaryme dalyvauja visi mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai. Jos sudaromos pusei metų.

Ramutė Karpovičienė, Trakų r. Senujų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos direktorė

Prieš trejus metus pamačiau, jog yra daug autizmo spektro sutrikimus turinčių vaikų. Taigi reikėjo labai greitų sprendimų. Pagelbėjo literatūros studijos ir seminarai. Padėjome šiems vaikams „prisijaukinti“ suolą. Pakeitėme Vaiko gerovės komisijos darbą. Su šių vaikų tėvais kalbamės prieš mokslo metus ir sukuriame vaikų sėkmės rodiklius, ir to tikslo siekiame visi. Profesorės Alvyros Galkienės projektas mums labai padėjo. Taip pat dalyvavome projekte apie socialinę integraciją. Mokėsi visa mokyklos komanda. Kvietėmės konsultantus, jie padėjo kiekvienam mokiniui planuoti sėkmę ir augimą. Jie buvo apmokami. Konsultantai kartą per mėnesį atvyksta stebėti mūsų mokinių, ugdymo procesą ir aprašo tolesnius žingsnius. Tai vyksta visus metus. Finansuoja ir tėvai. Pasikeitė mokytojo padėjėjo ir mokinio asistento darbo supratimas. Mokinio asistentas tapo tikru mokinio draugu, kuris padeda ir mokytojui programuoti arba dėti mokinio sėkmę. Jis žino vaiko emocijas, būseną, ko nesupranta ir pan. Mums labai svarbu, kad vaikas patirtų sėkmę.

Zbignevas Butkevičius, Trakų r. Senujų Trakų Kęstučio pagrindinės mokyklos socialinis pedagogas

Sėkmės istorijų turime ne vieną. Dirbu Vaiko gerovės komisijoje. Buvo vaikas, kuris beveik nekalbėjo, galėjo pasakyti tik vieną kitą žodį, nenorėjo užteiti į klasę. Tai mus šiek tiek gąsdino. Vaikas nuolat buvo irzlus. Bet užsiėmėme pastoliavimo praktika. Iš pradžių už klasės slenksčio buvome minutę, po to jau 10 minučių. Vėliau suplanavome kartu su tėvais, kad pradėtų skaityti. Naudojome vizualines priemones, kad perskaitytų ir parodytų pirštu tą daiktą. Vėliau numatėme kitus žingsnelius. Dabar vaikas ne tik supranta klausimą ir jo nebeatkartoja, bet ir atsako į klausimą. Vaikas ateis į ketvirtą klasę. 60 proc. informacijos, kurią perskaitė, supranta. Pasako „aš noriu“ ir parodo pirštu daiktą, kurio nori. Skaičiuoja nuo 1 iki 100. Stengiamės socializuoti vaikus, kurie turi bendravimo, ryšio užmezgimo problemų. Šis vaikas jau važiuoja į ekskursijas, noriai dalyvauja vasaros stovyklose. Mums mokė ir australai partneriai. Šiam vaikui reikėjo priemonių, tai mokytojai darė jas patys. Mokykloje turime keletą erdvių, skirtų nusiraminti. Daug dirbame, lavindami vaikų sensorinius įgūdžius ir motoriką, kad jie išlaikytų rankoje parkerį ar pieštuką. Tai lavinama per fizinio ugdymo pamokas.

Tomas Jankūnas, Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktorius

Dalyvavome šiame tyrime ir tuo džiaugiamės. Mes, praktikai, dažnai taikome įvairiausius metodus, nes ir mokinių, turinčių specialiųjų ugdymo poreikių turime jau senokai. Gretimos mokyklos atsirinkinėja mokinius, todėl mes sulaukiame įvairių vaikų. Yra

užsieniečių, nekalbančių gimtąja kalba, turinčių tam tikrų poreikių. Viską darome mokydami iš klaidų. Vadybinis lūkestis – kad tai, ką darome, nebūtų bandymai, eksperimentai, o būtų mokslu pagrįsta praktika. Todėl mums buvo įdomu dalyvauti šiame projekte. Bet tai sukėlė ir įtampas. Tyrėjai pamatė procesus ir patarė, kaip keisti praktiką. Vaikai, turintys tik judėjimo negalią, yra labai gerai ir lengvai priimami. Autizmo spektro vaikai patiria didesnių sunkumų. Dar daugiau sunkumų kelia tie vaikai, kurie turi sunkumų, bet tie sunkumai nėra ištirti ir diagnozuoti. Kokius atsakymus šiame projekte gavome ir kokius palaikau kaip mokyklos vadovas? Tai – dėl vaikų neskirstymo pagal gebėjimus. Turėjome minčių padaryti gabiųjų klasę, bet to nepadarėme. Komplektuodami klases, stengiamės, kad įvairių gebėjimų vaikai būtų kartu. Klasės didelės – 24–30 vaikų, „sunkius“ vaikus paskirstyti lygiai po visas klases. Būtų smagu, kad ir šalies mastu to visi laikytųsi. Tyrėjus į klases nebuvo lengva įsileisti. Sulaukėme įvairiausių nuomonių. Bet tyrėjai niekada neišsakė jokios kritikos ar neigiamos nuostatos. Girdėdami kritiką, jie galvojo, kaip galėtų nukreipti suaugusiųjų dėmesį į vaikų mokymąsi ir sėkmę. Tyrėjų patarimai, pasiūlyti metodai, konkretūs pastebėjimai labai padėjo mokytojams. Projekte dalyvavo viena parinkta klasė. Projekto metu pakeitėme šios klasės vadovą. Mokytojo profesionalumas be galo svarbu. Ypač jo nuostata, kad kiekvienas vaikas kažką gali. Todėl situacija šioje klasėje per metus apsivertė „aukštyn kojomis“. Norėtusi glaudesnio bendradarbiavimo. Teikiame daug individualios pagalbos, bet norėtusi didesnės įtraukties. Kryptis parodyta, bet tam reikia didelio bendradarbiavimo įvairiose grandyse: tarp vaiko ir mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir tėvų. Jei kuri nors grandis šlubuoja, vaikas tą jaučia. Ir yra pasekmės šeimoje, nors tėvai ne visada tai pripažįsta. Būna, kad vaikas nenori išeiti iš mokyklos, nes žino, kad namuose patirs įtampą.

Neringa Čiukšienė, Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

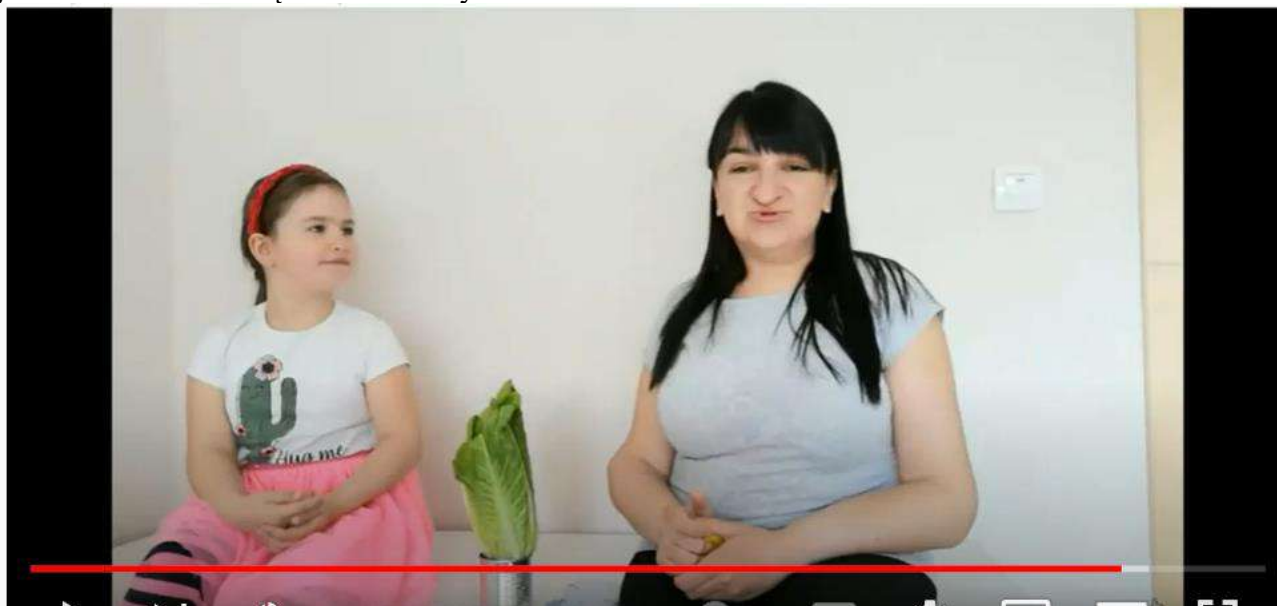
Norėčiau papildyti, kad tikrai neatleidome blogo vadovo ir nepriėmėme gero. Ieškojome asmenybės, kuri toje klasėje galėtų geriausiai atsiskleisti, dirbdama su šios klasės mokiniais. Ir patarė vaikai, ir padėjo tėvai. Mums pasisekė: šiandien turime draugišką, tvarkingą klasę, kurioje mokosi 8 specialiųjų poreikių vaikai. Mokytojo asmenybė yra labai svarbu. Taip pat labai svarbu profesorių konsultacija. Nors iš pradžių mokytojai ir buvo pasipiktinę, šiandien apie konsultacijas jie kalba kaip apie pačią geriausią dovaną. Įtraukti mokslininkus į įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą yra reikalinga „šimtu procentų“. Iki šiol kalbėdavome apie pasitikėjimą vaikais, o ši kartą tai praktiškai įgyvendiname. Mokytojų nuostatas pakeisti nėra lengva. Tai ne metų darbas. Tai priklauso ir nuo to, kiek mes kaip administracija dėsime pastangų, ir kiek kiekvienas mokytojas įdės pastangų, o tai jau sunku valdyti. Dar kartą dėkoju prof. Alvyrai už tai, kad atkreipė dėmesį į tai, kas yra įtraukiojo ugdymo specialistas. Mokytojai laukė, kad toks specialistas ateitų ir parodytų, ką daryti. Profesorė pasakė: „paklauskite, mokytojai, ir kartu su specialiąja pedagoge suraskite metodą“. Tai padarė „stebuklą“. Mokytojai priėmė, ir dabar tas pokytis yra suformuotas. Pokytis turi įvykti fizinėje aplinkoje, emocinėje aplinkoje ir santykių su tėvais aplinkoje. Šios klasės mokinių tėvai buvo nusiteikę dideliame pokyčiui, ir tai mums labai padėjo.

Dr. Vida Kazragytė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus metodininkė

Idėja apie heterogeniškas grupes mums yra labai sveika. Ji tikrai atneš geros sveikatos mums visiems. Pernai rugpjūčio pabaigoje organizavome viešąją konsultaciją ir užsiregistruojančiųjų klausėme, su koku didžiausiu sunkumu mokiniai susiduria. Apie

40 proc. nurodė, jog tai – mokymosi motyvacijos trūkumas. Manau, kad turėjome šiek tiek vienpusiškai suprantamą šūkį, – „dėmesys kiekvienam vaikui“, tačiau atrodo, kad tas dėmesys tik iš suaugusiųjų pusės. Besiregistruojantieji sakė, kad susiduriame su pačių mokinių nenoru priimti pagalbą, „mokykla duoda maksimumą, bet norinčių pasiimti – minimumas“. Taigi atstūmimo reakcija. Universalaus ugdymo pobūdis, įtraukusis ugdymas numato, kad esame tarp kitų. Ko gero, tai gali subalansuoti ir mūsų, ir vaikų požiūrį. Vaikai pamato ne save kaip vieną, ne kaip labai gabų ar tik minimumą pasiekiantį, bet tarp kitų, kitokių. Yra didelė malonė išgyventi pagalbos jausmą, kai galime teikti pagalbą kitiems ir tokią, kokios pats vaikas nori, kurią sugeba suvokti, įsivardyti. Esame kalbėję apie austrų edukologų atliktą tyrimą. Jame buvo teigiama, kad pats svarbiausias dalykas yra paties mokinio požiūris į save. Jeigu mokinys laiko save labai kompetentingu, tai visi iššūkiai – nuo organizacinių, kad ir nuotolinio mokymosi, iki turinio ar kitų – jam yra niekai, to jis nelaiko iššūkiais. Bet jei savo kompetentingumą suvokia menkai, jam viskas yra iššūkis. Tokiais atvejais vaikas daugiau linkęs atkartoti tai, ką girdi iš kito lūpų, bet nepabando ir nepasitiki, kad gali pats padaryti ir pasiekti pasiekimų. Kas gi yra „besimokantis ekspertas“? Gal tai panašu į tai, ką edukologai supranta kaip turintį gerą požiūrį į savo kompetentingumą? Kaip tą pasiekti? Žinoma, tam yra labai daug būdų. Profesorė minėjo savo skaidrėse „klajūnus“, kurie tapo ugdymo turinio permodeliavimo iniciatoriais. Pagal juos buvo pritaikytos mokymosi užduotys – tiek virtualioje, tiek natūralioje mokymosi aplinkoje.

Norėčiau prisiminti menus. Manau, kad visi integruojantys metodai turi menų elementų. Menai padeda sukurti heterogenišką mokymosi aplinką. Galiu būti stipri matematikos srityje, bet vaidindama ar kitoje veikloje juntu nepasitikėjimą, baimę ir pan. Ir atvirkščiai. Tad neišleiskime iš žiūros lauko menų. Sėkmė, žinoma, yra to paties dalyko pasiekimų lygmenimis, bet ir turinio sričių įvairovės. UNESCO ir kitų mokslininkų komentaruose mintis apie subalansuotą, visapusišką asmenybės ugdymą nėra prarasta. Zbignevas papasakojo apie mokinį, kuris apsigėrė „aukštyn kojomis“, turint galvoje jo pasiekimus. Esu vaidybos mokiusi suaugusią mokinę, kurios požiūris ir gebėjimai taip pat ryškiai pakito. Pas mane ji atėjo liūdna, prislėgta, nes ji visą laiką nuo gimimo praleidžia vežimėlyje. Bet ji sukūrė šeimą ir augina dukrytę. Po pusės metų, tikriausiai po septynių mėnesių, ji suvaidino vaidinimą kartu su dukryte.

Štai ši jauna moteris atsiuntė filmuką, kuriame vaidino pasaką su savo dukryte, bet jau ne vežimėlyje. Kas ją iškėlė iš vežimėlio ir pasodino oriai ant sofos, nežinau. Turbūt ta pati, apie kurią daugelis kalbėjo. Taigi jai buvo labai sveika. Ir man pačiai kaip pedagogei taip pat buvo

sveika. Suvokiau, kad kartais mes laužiamės pro tuos vartus, kurie yra atidaryti. Ieškome kažkokių „pasiekimų“, bet va – suteikti žmogui laimingumo, pasitikėjimo, padėti, kad galėtų vaidinti savo šeimoje, savo aplinkoje, yra bene vertingiausia. Ir tikimės, kad tą sukaupą pasitikėjimą ji perkels ir į kitas gyvenimo sritis.

Dr. Loreta Žadeikaitė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento vyriausioji patarėja

Ačiū visiems už dalijimąsi. Labai džiaugiasi širdis, kad mokslininkai ateina į pagalbą. Nuskambėjo daug gražių žodžių profesorei Alvyrai Galkienei, kuri 1991–1993 metais sukūrė pirmąją įtraukiąją „Versmės“ mokyklą. Remiantis jos disertacija, buvo patvirtintas ugdymo heterogeninėse grupėse veiksmingumas. Šie metai yra pasirengimo įtraukiamam ugdymui metai. Mokomės skaityti duomenis ir juos suprasti. Itin svarbu puoselėti pasitikėjimą mokiniu, mokytojais, tėvais. Manau, kad Mokyklų veiklos plėtros skyriaus organizuojamos viešosios konsultacijos plečia pasitikėjimo kultūrą. Svarbu, kai žmonės kalba ne išmoktomis, o išgyventomis idėjomis. Tyrimai yra „įdarbinami“, džiaugiuosi ir tikiuosi, kad tyrimų rezultatai ir rekomendacijos bus skaitomos. Ačiū visiems už tuos mažus stebuklus, kurie atneša sėkmę visai švietimo sistemai. Esame stiprūs, kai dalijamės ir padedame vieni kitiems.

Albina Vilimienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus vedėja

Trečdalis klausytojų atsakė į mūsų klausimą apie šios viešosios konsultacijos naudingumą. Kaip matome, daugiau kaip pusė atsakiusių sutinka, jog viešoji konsultacija stiprina vadybines kompetencijas ir bus naudinga, vadovaujant mokymui ir mokymuisi.

Rūta Krasauskienė, Nacionalinės švietimo agentūros direktorė

Noriu pasidžiaugti tuo, kad turime prabangą susitikti ir dalytis. Visi, kurie kritikuoja Lietuvos mokyklą, kad mokome ne to, mokome ne taip, kuriame ne tą, neįtraukiame ir pan., klausydamiesi šiandienos viešosios konsultacijos, sutiktų, jog tie žmonės senokai nesilankė Lietuvos mokyklose. O tos mokyklos, kurios šiandieną dalijosi savo patirtimi, iš tiesų yra švietimo flagmanai, švietimo lyderiai. Spaudoje skaičiau, kad vertinami tie, kurie yra stiprūs,

priima operatyvius sprendimus, kurie yra stiprios asmenybės. Tokias asmenybes šis mūsų pasikartojantis forumas ir telkia. Norėtusi tikėti, kad įsitrauks ir kitos stiprios asmenybės, ir visi kartu judėsime pirmyn. Teko kalbėti su Vilniaus „Žemynos“ gimnazijos direktore. Ji pasakė: „Geram mokytojui tinkamos visos programos.“ Tai yra požiūrio reikalas. Turinį mokykloje kuria pati mokyklos bendruomenė. Tad akivaizdu, kad ateinančios programos yra geroje rankose ir savo mokiniams gebėsime atiduoti tai, kas geriausia.

7 viešoji konsultacija

„Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl matematinio samprotavimo tobulinimo. Egzamino rezultatai, matematiniai gabumai, mokymo nuoseklumas, mokytojų kvalifikacija“.

Habil. dr. Rimas Norvaiša, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto Matematinio švietimo centro profesorius

Mūsų atlikto projekto pavadinimas „Matematinio samprotavimo mokykloje tobulinimas“.

Pristatymo planas

- Projekto tikslai ir uždaviniai
- Kas yra matematinis samprotavimas?
- Kodėl svarbus matematinis samprotavimas?
- Kaip įgyvendinamas matematinis samprotavimas klasėje?
- Mokytojo žinios - prioritetas.
- Įžvalgos ir rekomendacijos mokyklų vadovams

Projekto tikslai ir uždaviniai

Parengti tarpusavyje suderintas matematiniam samprotavimui būtinas pagalbines priemones pradiniam, pagrindiniam ir viduriniam ugdymui

1. Patikslinti sąvokas – turinio ir *matematinio samprotavimo* (MS)
2. Pritaikyti tekstinius uždavinius ugdyti MS
3. Motyvacija ir įvairios priemonės ugdyti MS
4. Suderintas su MS mokyklinės matematikos turinys mokytojams
5. Matematikos mokymo modulis – mokytojų rengimas

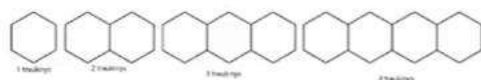
Pasiūlėme naują priedą – modulį, kuris reikalingas mokytojams rengti. Projektą vykdė 9 žmonės 6 mėnesius.

Kas yra matematinis samprotavimas?

- Mokyklinės matematikos turinio kontekste *matematinis samprotavimas* yra
 - dėsningumų paieška,
 - spėjimų formulavimas,
 - spėjimų bendrinimas ir
 - spėjimų pagrindimas arba paneigimas.
- Atrodo paprasta, bet matematinio samprotavimo diegimas reikalauja naujos matematikos mokymo politikos ir koncepcijos.

Matematinis samprotavimas yra procesas, kurį sudaro keletas dalių. Nereiškia, kad viskas tokia eilės tvarka vyksta.

Matematinio samprotavimo pavyzdys

užduotis. Paveikslėlyje pavaizduotas šešiakampių traukinių sudaryta struktūros dalis.

1. Apskaičiuoti pirmųjų keturių paveikslėlyje pavaizduotų traukinių perimetrus.
2. Nustatyti dešimtojo traukinio perimetrą jo nekonstruojant.
3. Užrašyti apibūdinimą, kurį galima panaudoti skaičiuojant bet kurio traukinio perimetrą.
4. Rasti kaip galima daugiau skirtingų būdų apskaičiuoti ir pagrįsti traukinio perimetrą.

Paveikslėlyje pavaizduotos figūros – šešiakampiai, tarsi traukiniai, antras traukinys iš dviejų šešiakampių, trečias – iš trijų ir pan. Briaunas galima pamatuoti, galima pamatuoti jų ilgį. Struktūra iš traukinių-šešiakampių tęsiasi ir toliau. 4 uždavinyje reikia pereiti iš konkretybės į abstrakciją, kadangi tų bet kurių traukinių, kurių perimetrą galimai skaičiuosime, nematome. Ši dalis – spėjimas. Ketvirtoji dalis reikalauja pagrįsti, o jei negalima pagrįsti, tada reikia iš naujo kažko ieškoti. Tai panašu į matematinį tyrimą. To ir siekiama: kad vaikai pamažu susipažintų su matematiniu mąstymu.

Kodėl svarbus matematinis samprotavimas?

- Orientacija į MS yra matematikos mokymo būdas, skirtingas tam, kurį mes pasirinkome švietimo reformos pradžioje ir tęsiame 30 metų.
- Iki šiol mokyklinė matematika yra orientuojama į faktų ir procedūrų mokymą, jų taikymą atliekant standartines užduotis. Teiginių pagrindimo pavyzdžiai parodomi tik geometrijoje. Tokios matematikos tikslas – *rasti teisingą atsakymą*.
- Šių metų VBE egzaminų ir dešimtokų PUPP rezultatai iliustruoja 30 metų trukusios orientacijos į minimalų matematinį išsilavinimą pasekmes.

Prieš 30 metų buvo pasakyta, kad sieksime minimalaus matematinio išsilavinimo. Pagrindimo matematikoje vengimas arba jo ignoravimas ir reiškia, kad mes nesiekiame vaikams atskleisti matematinio įrodymo, matematinio mąstymo esmės.

Matematika kaip mąstymo būdas

- Tuo tarpu matematinis samprotavimas grindžiama matematika atskleidžia matematinio mąstymo specifiką. Šiuo atveju matematikos mokymo tikslas – *pagrįsti atsakymą*.
- Dar daugiau. Matematinis samprotavimas yra temos pateikimo būdas išskiriant joje esmines sąvokas ir jų tarpusavio sąryšius.
- Matematinis samprotavimas atskleidžia matematikos prasmę ir motyvuoja mokytis matematikos (smalsumo išsaugojimas).
- Prasmė yra toks žinių (sąvokų, situacijų, konteksto) supratimas, kuris sieja naujas žinias su jau turimomis žiniomis.

Būtina susieti žinias ir sąvokas. Galima būtų palyginti matematiką, kurią mes turime iki šiol, su matematika, kuri grindžiama samprotavimu, pateikus tokį pavyzdį. Įsivaizduokime plytų krūvą. Plytos – tai įvairios temos ir žinios. Iš šių plytų gali būti pastatytas pastatas, naudojantis planu ir rišamąja medžiaga – cementu. Toks pastatas ir būtų matematika, grįsta matematinio samprotavimu, nes ji susieja žinias ir atskleidžia matematiką kaip struktūrą ir prasmę, kodėl vieno ar kito dalyko iš matematikos mokome.

Ko reikia matematiniam samprotavimui?

1. Kiekviena sąvoka yra tiksliai apibrežiama, o sąvokų apibrezimai yra loginių išvedimu pagrindas;
2. Kiekvienas teiginys yra tiksliai suformuluotas, visada aišku, kas yra žinoma ir kas nėra žinoma;
3. Kiekvienas teisingas teiginys gali būti pagrindžiamas logiškai taisyklingu samprotavimu;
4. Matematika yra koherentiška: tai audinys, kurį sudaro sąvokos ir gebėjimai, logiškai suausti į vieną visumą;
5. Matematikos žinios yra kuriamos tikslingai, todėl kiekviena standartinėje mokymo programoje pateikiama sąvoka ar gebėjimas turi savo konkrečią paskirtį.

Kaip įgyvendinamas MS klasėje?

Pamokos organizavimo formos.

Du kraštutiniai: žinių perteikimas (paskaita) ir žinių savarankiškas atradimas.

Tarpinis variantas: mokinių bendras darbas grupėse vadovaujant mokytojui.

Klasės dydis – mobilios grupės, laikinos grupės.

Būtų gerai, jei turėtume galimybę sugrupuoti vaikus, tarkime, po 3–4, pateikti grupelėms arba vienodas, arba skirtingas užduotis. Mokytojas turėtų nesikišdamas į vaikų bendravimą stebėti, kas vyksta kiekvienoje grupėje ir, reikalui esant, nukreipti jų mintis reikiama kryptimi. Mokytojui tai gana sudėtinga.

Prioritetas - mokytojo žinios

- Mokytojas turi būti pasirengęs pozityviai reaguoti į bet kurį mokinio teiginį ar klausimą ir ne tiek atsakyti tiesmukai, kiek paskatinti mokinį mąstyti reikiama kryptimi.
- Mokytojas turi skatinti vaikus aktyviai veiklai, padėti atsikratyti baimės klysti, pastebėti klaidas ir gebėti jas paaiškinti, nuspėti kaip mokinys mąsto ir gebėti padėti jam išeiti iš bet kokios keblios padėties.
- Toks matematikos mokymas reikalauja specialių mokyklinės matematikos žinių (tokių žinių neturi net matematikai mokslininkai).
- Tokioms specialioms žinioms įgyti reikalingos tikslinės mokytojų rengimo ir jų kvalifikacijos kėlimo programos.

Žmogaus smegenys taip surėdytos, kad geriausiai suvokiama pačiam atrandant, kai smegenys pačios sukuria neuronų tinklus. Bet tiesiogiai prieiti prie ilgosios atminties nėra įmanoma. Žvelgdami į mokinį, dažniausiai manome, kad jis galvoja taip, kaip ir mes.

Mokytojų kvalifikacijos kėlimas yra vienas svarbiausių dalykų. Vienadieniai seminarai duoda mažai naudos. Matematinis samprotavimas kaip matematikos mokymo būdas yra mokytojams naujas.

Įžvalgos ir rekomendacijos mokyklos vadovui (1)

- Pagalba mokytojui mokant matematikos.
- Mokytojų kvalifikacijos kėlimas – savaitės ar kelių savaitių trukmės seminarai, kuriuose mokytojams padedama patirti ir reflektuoti MS.
- Sudaryti sąlygas mokytojams bendradarbiauti tarpusavyje siekiant dalintis patirtimi, tobulinti klasės veiklą, nagrinėjant MS užduotis, mokinių darbus ir mokinių formuojamąjį vertinimą.
- Padėti organizuoti mokytojų bendradarbiavimą su mokslininkais darant bendrus matematikos mokymo tyrimus juos publikuojant.
- Galbūt yra būdų padėti mokytojams didesniu mastu įsitraukti į bendradarbiavimą su kitų šalių matematikos mokytojais ir mokslininkais.

Kai kuriose šalyse yra matematikos mokytojų ir matematikos tyrėjų bendros draugijos ar asociacijos.

Įžvalgos ir rekomendacijos mokyklos vadovui (2)

- Naudingos nuostatos mokant matematikos, kurių sklaidą galėtų skatinti mokyklos vadovas.
- Padėti mokiniams formuoti nuostatą, kad *kiekvienas* jų gali sėkmingai mokytis matematikos mokykloje.
- Klasės turėtų būti heterogeniškos (sudarytos iš skirtingų vaikų) įvairiais atžvilgiais.
- Organizuoti matematikos mokymą taip, kad *kiekvienas* vaikas turėtų galimybę vienaip ar kitaip mokytis bendrą visiems matematikos turinį.
- Diegti požiūrį, kad klaida yra natūralus mokymosi rezultatas ir iš jos reikia mokytis.

Bendraujant su tėvais, reikia vengti sakyti, jog jūsų vaikas negabus ir nepažengs toli matematikos srityje. Svarbu, kad mokinys tikėtų, jog gali mokytis. Tyrimai rodo, kad kiekvienas vaikas gali sėkmingai mokytis mokyklinės matematikos. Tie vaikai, kurie greičiau išmoka, jaučia malonumą, galėdami padėti silpnesniesiems, o silpnesni vaikai geriau klausosi savo kolegų negu mokytojų mokymo ir pastabų.

Matematikai skiriamų pamokų skaičius yra sumažėjęs prieš daugelį metų dėl įvairių priežasčių. Matematinis samprotavimas reikalauja laiko, todėl turėtume galvoti apie matematikos pamokų skaičiaus didinimą.

Įžvalgos ir rekomendacijos mokyklos vadovui (3)

- Pamokų skaičius – jį reikėtų didinti iš turimų resursų. MS nėra atskira tema matematikos turinyje, bet reikalauja laiko. Be to, matematikos mokymas grindžiamas MS yra reikšminga pagalba kitiems dalykams.
- Mokinių skaičius klasėje – mobilios grupės sudarytos iš 15 mokinių.
- Reikėtų siekti įgyvendinti nuoseklaus matematikos mokymosi tradiciją. Tam reikia kurti sistemą, kuri identifikuotų mokinio matematikos žinių spragas ir jas „lopytų“. Tokia sistema galėtų būti grindžiama ne pažymiais, bet išsilavinimo lygiais.

Būtų gerai mokytis matematikos lygiais. Minėjau pastatą kaip matematiką. Jei ištraukiame plytą iš pastato mūro, visas pastatas pakrypsta. O jei kelių plytų nėra, pastatas nestovi, tai tik plytų krūva. Matematikos lygiai reiškia tai, jog tam tikrų sąvokų mokėjimą formuluojame kaip tam tikrą lygį. Pagal pasiektą lygį galime mokinį įvertinti ir diagnozuoti spragas. Anksčiau planavome sukurti tokią matematikos mokykloje lygių sistemą, bet taip ir nesukūrėme.

Ačiū už dėmesį

- Išsamiai apie matematikos mokymą rašau interneto svetainėje

• www.norvaisa.lt

Jonas Petkevičius, Kauno rajono savivaldybės Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjas

Esu vadovas, turintis bazinį matematikos išsilavinimą. Kelerius metus buvau matematikos mokytoju, po to daugybę metų buvau mokyklos direktoriumi, o dabar jau keletą metų dirbu švietimo skyriaus vedėju. Šis matematikos tyrimas man paliko labai gerą įspūdį, atitinka mano pamatinį supratimą apie matematikos mokymą. Reikia keisti vaikų požiūrį į mokymąsi ir ypač į matematikos mokymąsi. Tai turi daryti mokykla, bendradarbiaudama su tėvais, plėtodama įvairias pozityvios komunikacijos formas. Kauno rajone turime projektą „Pozityvi komunikacija ugdymo(si) sėkmei“. Pozityvios komunikacijos organizavimo veiklose pasireiškia mokyklų vadovų lyderystė. Taip pat svarbu diegti motyvacines sistemas: pamatyti žmones, juos pagerbti. Matematikos mokytojų Lietuvoje amžiaus ir darbo stažo vidurkis pakankamai didelis. Jiems matematikos žinių nebereikia. Kvalifikacijos kėlimas turėtų susitelkti į didaktikos, o dar svarbiau – į vaikų matematinio samprotavimo, matematinio mąstymo ugdymo klausimus. Tai turėtų būti ilgalaikiai tęstiniai kursai. Vadovai strateginiame plane turėtų numatyti mokytojų mokymąsi pagal šiuos kursus. Būtina mokytojus materialiai aprūpinti, kad jie galėtų dalyvauti tokiuose seminaruose. Mokyklos ugdymo plane reikėtų didinti matematikos pamokų skaičių. Tam mokyklos lygmeniu galima būtų panaudoti valandas, skirtas mokinių poreikiams tenkinti, mokytojams panaudoti lėšas už darbų sudėtingumą. Mokinių mažinimas klasėje ir skirstymas į grupes – labai pozityvus dalykas. Tam vadovai taip pat turi įgyvendinimo galimybių. Manychiau, kad 5–10 klasėse matematikos pamokas turėtų vesti tas pats matematikos mokytojas. Vaikai per ilgą laiką geriau pažįsta mokytoją ir prisitaiko prie jo mokymo stiliaus, geriau įsisavina medžiagą. Reikėtų peržiūrėti matematikos programą, pamatyti naują matematikos politiką, galbūt kai ką supaprastinti. Labai svarbi yra mokymosi pagalba vaikams: konsultavimas ir kitos formos. Svarbu nusistatyti prioritetus. Jei siekiame pagerinti matematikos pasiekimus, o matome, kad šiuo metu šalyje tai yra pati sudėtingiausia sritis, tai tam ir turėtume skirti daugiau dėmesio.

Tai, kas galbūt nebuvo aptarta šiame tyrime, – kad šiuo metu vaikai daug laiko praleidžia elektroninėje erdvėje. Vaikas ją pasiekia bet kur ir bet kada. Internetas yra vaikų erdvė, įprasta žemė. Reikėtų ją panaudoti mokant matematikos. Yra *online* pamokos, būtina jas panaudoti, savivaldybei skiriant papildomai lėšų. Be to, yra nemažai išmaniųjų mokymosi sprendimų, pavyzdžiui, personalizuotos mokymosi platformos (*elicejus.lt* ir kt.). Vaikai gali bet kada grįžti prie dalyko ir jį pasikartoti. Savivaldybės gali rasti lėšų tokioms platformoms įsigyti. Reikalingas pasiruošimo brandos egzaminams organizavimas. Tai gali būti

papildomos nuotolinės konsultacijos, psichologų grupinės arba individualios konsultacijos įtampai prieš egzaminus sumažinti. Mes savo savivaldybėje tai darėme ir padėjome vaikams. Manau, kad matematikos valstybinį brandos egzaminą gali išlaikyti visi ar beveik visi vaikai. Tik svarbu, kad mokytojai stengtųsi juos kitaip mokyti, ugdyti jų matematinį samprotavimą, matematinį supratimą. Dabar didele dalimi matematikos mokymą sudaro matematikos sprendimų algoritmų mokymas. Vaikams išaiškinama, kad tokius uždavinius turite spręsti taip, o tokius – taip. Vaikai lieka nesupratę uždavinio esmės. Kai vaikai iškala tik algoritmus, jie juos arba pamiršta, arba susijaudinę netinkamai pritaiko. Egzaminai parenkami pagal vaikų lygį, tik reikia pakeisti vaikų mokymą. Šiuo požiūriu yra svarbi mokyklos vadovų lyderystė. Vadovai turėtų skirti matematikai prioritetą, skirti daugiau pamokų matematikai ir stiprinti matematinio samprotavimo tobulinimo tendencijas.

Edita Jančauskienė, Kauno technologijos universiteto gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Norėčiau pakalbėti apie tai, kas yra matematikai gabus mokinys. Gabūs mokiniai skiriasi savo požiūriu, supratimu ir mokymusi. Jie mokosi greičiau negu kiti, lengviau perpranta, jiems būdinga geresnė atmintis, jie turi specifinių žinių toje srityje, kurioje yra gabūs, turi vidinę motyvaciją. Gabus matematikai mokinys pralenkia savo bendraamžius skaičiavimo ir kitose srityse. Turi induktyvų mąstymą, t. y. geba iš konkrečių pavyzdžių padaryti bendresnes išvadas apie abstrakčius dalykus. Taip pat jiems būdingi ir geresni kalbėjimo bei vizualiniai gebėjimai, jie pasižymi lanksčiu mąstymu, geba persiorientuoti. Nemaža dalis gabių mokinių yra ir labai darbštūs. Manau, kad mūsų mokinių pasiekimai yra aukšti dėl to, kad mūsų gimnazijoje laikoma, jog ne gėda gerai mokytis, ne gėda daug dirbti. Stengiamės visiems mokiniams suteikti vienodas galimybes. Net ir tie mokiniai, kurie neturi išskirtinių gabumų matematikai, gali ir turi išlaikyti valstybinį matematikos egzaminą. Žodis „gabus“ kartais yra etiketė, žalinga ne tik tiems, kurie nepatenka į gabiųjų kategoriją, bet ir patiems gabiesiems, nes jie jaučia spaudimą „viską“ žinoti. Mūsų mokiniai mokydami bendradarbiauja ne tik su mokytojais. Olimpiadininkams papildomas konsultacijas neretai veda kiti mokiniai. Anglų kalba tai vadinama „peer couching“ arba „peer learning“. Tai tarpusavio mokymas. Mokytojas atlieka mentoriaus funkciją. Taikydami šią praktiką, didžiausios sėkmės sulaukiame gamtos mokslų srityje. Be to, aukšti dalyvavimo debatų konkursuose rezultatai yra vyresniųjų klasių mokinių, kaip „mokytojų“, nuopelnas. Mokytojai taip pat bendradarbiauja: kartu sprendžia uždavinius, aiškinasi, kaip aiškintis užduotis mokiniams, kaip gauti „gražius“ skaičius ir „gražius“ atsakymus. Siekiame pozityvumo ir noro dalytis. To reikia tikslingai siekti, tai neatsiranda savaime. Tikrai nederėtų skirstyti mokinius pagal rezultatus, kažkaip „pamatuotus“ gabumus. Anksčiau skirstydavome mokinius į grupes mokslo metų pradžioje pagal diagnostinio testo rezultatus, bet tai nepasiteisino. Vaikai tai prisimena kaip skaudulį. Todėl to atsisakėme. Turime „Moodle“ platforma grįstą el. gimnaziją. Ją taikėme tiek nuotoliniam, tiek hibridiniam mokymui. Iki šiol hibridiniu būdu organizuojame savivaldos organų posėdžius. Tai ypač naudinga, jei mokytojas turi saviizoliuotis, bet jaučiasi pakankamai gerai. Taip pat ir mokiniai, kurie turėjo saviizoliuotis, galėjo prisijungti prie pamokos per nuotolį. Tiek patyrusiems, tiek jauniems mokytojams yra būtinos didaktikos pamokos. Su nekantrumu laukiame matematikos didaktikos pamokų.

Antanas Apynis, Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazijos matematikos mokytojas ekspertas, Lietuvos matematikos mokytojų asociacijos prezidentas

Šių metų matematikos pasiekimų patikrinimų – tiek valstybinių brandos egzaminų, tiek pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo – rezultatai nedžiugina. Ne vienas mokinys sako: „Aš nemoku matematikos.“ Ir tada nebesiima darbo. Laiko save „nurašytu“. Toks požiūris ar tokia etiketė yra be galo žalinga. Turėjau devintokę, kuri neigiamąjį skaičių padauginusi iš neigiamojo, rašydavo neigiamąjį. Bet kalbantis su ja, dirbant, leidžiant klysti ir aiškinantis klaidas, ši mokinė, įdėjusi darbo, pastangų, laiko, per valstybinį egzaminą surinko 86 balus. Galima pasiekti puikių rezultatų, jei imamasi darbo ir skiriama jam laiko. Skirstymas į „gabius“ ir „negabius“, į grupes nėra gerai. Jei mokiniui pasakoma, kad jis yra gabus, jis pradeda bijoti klysti. Visi galime suklysti. Svarbiausia iš klaidų pasimokyti.

Kartais pačioje mokykloje matematika būna neteisingai suprantama, vertinama. Teko klausti penktokų, kas, jų nuomone, yra matematika. Dažnas atsakė, kad tai skaičiai ir skaičiavimas. Atrodo, kad visuomenėje vyrauja požiūris, jog matematika yra įrankis gauti atsakymą. Todėl klausama: o kam to man reikės gyvenime? Reikia drąsiai sakyti, kad dažnu atveju tų žinių nebus galima pritaikyti. Matematika nėra apie standartines procedūras, kaip jas atlikti. Be galo svarbu yra matematinis samprotavimas, mąstymas. Matematika yra apie pagrįstų, argumentuotų sprendimų priėmimą, o tai visiems svarbu. Geras, teisingas, pagrįstas minčių dėstymas yra svarbus mokantis ir lietuvių kalbos, ir istorijos.

Arčiausiai mokinio pamokos metu yra mokytojas. Jam visada reikia mokytis. Vienas iš paprasčiausių būdų tobulinti kvalifikaciją yra metodiniame būrelyje diskutuoti, aiškintis, kaip spręsti vieną ar kitą uždavinį. Gimnazijoje, kurioje dirbu, diskutuojame vos ne kiekvieną pertrauką. Net nesvarbu, ar patys suradome uždavinį, ar mokinys uždavė klausimą. Matyčiau dvi kvalifikacijos tobulinimo kryptis. Pirma, gilesnio pačios matematikos supratimo siekis. Pavyzdžiui, mokinys klausia, kaip įrodyti, jog trikampio kampų suma yra 180 laipsnių. Reikia į tai pasigilinti: kodėl vidaus priešiniai kampai tarp lygiagrečiųjų tiesių yra lygūs. Mums ankstesnės žinios yra kaip savaime priimtini faktai. Norėtusi konkretaus matematikos turinio, grindžiamo matematiniu samprotavimu, mokymo ypatybių atskleidimo. Kad ne tik mokytume standartinių operacijų bet kaip pateikti matematinį turinį, kad lavintume matematinį samprotavimą. Taigi svarbus požiūris į matematikos mokymą. Antra, pagalba mokiniui „čia ir dabar“ ir pagalba mokytojui „čia ir dabar“. Galiu viešai prisipažinti, jog buvo viena pamoka, kurioje padariau net 8 klaidas. Buvo gėda, mokiniams prisipažinau. Pažadėjau pasitaisyti, ateiti kitą pamoką susikaupęs, išgėręs „reikalingą“ puodelį kavos.

Monika Grigaliūnienė, Vytauto Didžiojo universiteto doktorantė, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto dėstytoja, Kauno nevalstybinės „Herojaus“ mokyklos matematikos mokytoja

Noriu pasidžiaugti, jog suprantame, kad problema yra kompleksinė, nebevykdoma „raganų medžioklė“, nebekaltinami mokytojai. Negalime teigti, kad mokytojai nepadarė geriausia, ką galėjo. Žinoma, galbūt jų „geriausia“ nėra pakankamai gerai. Todėl dėmesys nukrypsta daugiau į mokyklos bendruomenę, taip pat į akademinę bendruomenę. Galbūt mokytojai nežino, kur dėti akcentus, kaip išaiškinti sudėtingas temas, gal neturi laiko mokinių konsultavimui ar klasės valdymo įgūdžių. Taigi kyla klausimas, ar mūsų mokytojai turi prieigą prie kokybiško profesinio tobulėjimo. Skiriasi mokytojų bendradarbiavimas ir dalijimasis žiniomis mokyklose. Be to, gal kursus ir seminarus veda ne tie žmonės, iš kurių mokytojai galėtų geriausiai sužinoti apie tai, ką norėtų išgirsti. Ypač svarbu pačių mokytojų dalijimasis, nes mokslininkai kartais atitrūksta nuo mokytojų. O gal mokytojai neturi motyvacijos tobulėti? Kartais mokytojai yra atkalbami, kad nedarytų ko nors kitaip. Norėtusi paskatinti nuoširdų bendradarbiavimą tarp mokyklų ir akademikų. Svarbu, kad mokytojai komunikuotų, kas jiems yra svarbu, kokia jų patirtis. Galbūt jų praktikoje visai kitaip skamba tie teiginiai, kuriuos

įrodinėja teoretikai. Požiūris į matematiką buvo formuojamas daugelį metų, todėl jam pakeisti taip pat reikia ne vieno metų. Jei šiandien klausiamo, ar matematika yra visiems, akivaizdu, kad tam tikru laiku ir tam tikroje vietoje nebuvo reikiamų diskusijų. Tyrėjų nuomone, matematika visiems. Daug mokytojų nenori dalyvauti mokymuose ir tyrimuose. Todėl prašau paskatinti dalyvauti, nes tai praturtina. Mokyklos turi orientuotis į bendradarbiavimo kultūros formavimą, o ne į rungtyniavimą. Padarykime, ką galime geriausia.

Dr. Asta Ranonytė, Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus pavaduotoja

Šiandien kalbamės tartum bendraminčių rate. Manau, kad švietimo bendruomenė šį tyrimą jau žino. Norėčiau į šią diskusiją įnešti iššūkio aspektą. Teisingai profesorius minėjo, kad matematika gali būti perkeliamųjų gebėjimų ašis. Matematikai mokyti reikia tam tikrų asmenų savybių. Ir iš savo asmeninės patirties galiu pasakyti, kad valiai ugdyti matematika yra vienas geriausių dalykų. Manau, kad vienas iš iššūkių, susijusių su matematikos rezultatais, yra gebėjimas sutelkti dėmesį. Su kiekviena klase mokantis matematikos informacijos vis daugėja. Mokinys turi gebėti akumuliuoti skirtingus žinojimo aspektus, skirtingus procedūrų lygius ir to nepamesti. Šiandien turime kartą, kuriai sudėtinga sutelkti dėmesį ir galvoti nuosekliau būdu. Išorinis vertinimas rodo, jog tai bendra tendencija. Kai mokiniai turi galimybę rengti darbą iš kelių temų, jų rezultatai yra daug geresni negu išorinio vertinimo, kai jiems reikia akumuliuoti 7–8 veiklos sritis iš skirtingų temų skirtingu gyliu. Tai jiems didžiausias iššūkis. Visi vienodai sutariame, kad matematikai reikia laiko. Bet kai sakome, jog matematikai reikia daugiau pamokų, klausčiau, ar tikrai. Nes klausimas, o kur mes jas galime įdėti. Ypač per pandemiją laikotarpį buvo pridėtos konsultacinės valandos – 7–8 pamokos. Mokiniui fiziškai sunku po tokio krūvio gilintis į tai, kas jam sudėtingiausia. Turėtume kelti kitą klausimą, ko turime atsisakyti, kad matematikai būtų vietos. Mokinys ugdymo procese yra nuo 8 iki 15 val., ir jam tuo metu reikia suteikti pagalbą. Jei vaikas ateina su dideliu problemų krepšeliu, o rytoj jam kontrolinis, jis patiria didelį stresą. Gal į grupes tikslinga skirstyti ne nuolatiniam mokymuisi (pvz., 15 ir 15), bet turėti galimybę kai kurias temas mokyti mažose grupėse. Negalime paneigti, jog šiandien maždaug 80 proc. mokinių matematika yra iššūkis. Tų stipriųjų, kurie mokydami matematikos, patiria džiaugsmą, yra nedidelė dalis. Turime mokyti dirbti su mokiniu, su jo motyvacija, valia, dėmesio koncentracija. Turime gebėti „išpakuoti“ matematiką skirtingais būdais. Turime įsileisti tyrėjus į mokyklas, nes kalbėti tik išmanymo, iš literatūros analizės, nėra įtikinama. Šiandienos mokiniui reikia matematikos didaktikos. Kviečiu tyrėjus atnešti į mokyklas žinojimą, kaip mokytojams dirbti, kaip tobulinti mokinių matematinį samprotavimą. Turėtume išsiskirti prioritetus, prisiminti matematiką anksčiau, negu ateina liepos mėnuo.

Dr. Vida Kazragytė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veikos plėtros skyriaus metodininkė

Didaktika visada balansuoja tarp tokių dviejų kraštutinumų. Viena vertus, mums visada svarbu įgūdžiai ir greitas rezultatas, o tai pasiekama aktyvia mokytojo veikla, jo valia. O dabar siekiame balanso tarp mokymo ir mokymosi. Kitas kraštutinumas, kuris sunkiai pasiekiamas, pabrėžia paties mokinio mąstymą pačiomis aukščiausiomis abstrakcijomis – skaičiais, simboliais. Mes mąstome ir žodiniais simboliais, vaidyboje mąstome vaidmenimis kaip simboliais. Negalime paneigti įgūdžių reikšmės, bet jei per daug susikoncentruojame į įgūdžius, prarandame prasmės klausimą – dėl ko tie įgūdžiai?

Žinoma, pasakymas, kad matematika reikalinga tik dėl suskaičiavimo, ar man teisingai atidavė gražą, jau šiandien paneigiamas. Skaičiuoja nebe pardavėjai, o kompiuterinės technologijos. Reikia ieškoti kito pateisinimo. Taigi grįžtame prie to klasikinio požiūrio, kuris šiandien ir buvo išdėstytas. Juk tas simbolinis aukščiausio abstraktumo lygmenį pasiekęs mąstymas mums yra labai reikalingas. Prie to šiandien ir einame.

Albina Vilimienė, Nacionalinės švietimo agentūros Švietimo pagalbos departamento Mokyklų veiklos plėtros skyriaus vedėja

Dėkoju visiems klausytojams, atsakiusiems į „Mentimeter“ klausimą.

8 viešoji konsultacija

„Pavadootojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl skaitmeninių technologijų diegimo, jų panaudojimo ugdymo turiniui įgyvendinti, mokytojų mokymuisi“

Dr. Eglė Staniškienė, Kauno technologijos universiteto profesorė

PAVADUOTOJŲ, VADOVŲ LYDERYSTĖ:
naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos
dėl skaitmeninių technologijų diegimo, jų
panaudojimo ugdymo turiniui įgyvendinti, mokytojų
mokymuisi

Dirbtinio intelekto ir skaitmeninių technologijų panaudojimo sprendimai švietimo kokybei gerinti reaguojant į COVID-19
 (Nr. S-DNR-20-6, 2021-04-21)
 TRANSFORM-ED

Lietuvos mokslo taryba
 Bendrai finansuoja
 EUROPOS SĄJUNGA

1922

Tarpsritinė KTU tyrėjų komanda

Ekonominės ir verslo fakultetas.

Tvaraus valdymo mokslo grupė

Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas.

Edukacinių tyrimų mokslo grupė

Technologijų fakultetas.

VISIONARY ANALYTICS

Prof. Dr. Jolita Vasiliūnaitė

Prof. Dr. Dainius Vasiliauskas

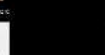
Prof. Dr. Nerijus Kasišius

Prof. Dr. Jolita Vasiliūnaitė

Prof. Dr. Dainius Vasiliauskas

Prof. Dr. Nerijus Kasišius

KTU inžinerijos licejus – specializuota inžinerinio ugdymo mokykla

BitDegree.org – globali internetinė švietimo platforma

Specializacija – suaugusiųjų skaitmeninių įgūdžių mokymas. Darbų laukas:

- Technologinio sprendimo (platformos) vystymas efektyviam asinchroniniam mokymui vykdyti.
- Ekspertinė veikla: nauji švietimo finansavimo modeliai, "blockchain" taikymas švietime, kvalifikacijos kėlimas ir masinis perkvalifikavimas
- Tyrimai: mokymosi motyvacija, mokymosi proceso fasilitavimas "online"

Privatus mokslinių tyrimų institutas.

Specializacija – švietimo, mokslo ir inovacijų politika. Darbų laukas:

Politikos analizės, studijos ir poveikio vertinimai Europos Komisijai ir jos agentūroms bei Lietuvos (ir kt. šalių) vyriausybėms.

LMF finansuoja mokslinei

Tekia pradinį, pagrindinį, vidurinį bendrąjį ugdymą ir inžinerinį ugdymą.

Skirtas mokiniams, turintiems specialiujų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių asmenų gebumų matematikai, gamtos mokslams, technologijoms ir inžinerinei kūrybai.

Vairzdas vaizds

PROJEKTO IDĒJA

Susisteminti informāciju ir **pasiūlyti sprendimus:**

- 1) bendrojo ugdymo organizavimo modelio **TRANSFORMACIJAI**
- 2) mokytojų kompetencijos ir vaidmenų **TRANSFORMACIJAI**

ktu

3

PROJEKTO TIKSLAS

- nustatyti pasiteisinusius dirbtinio intelekto, skaitmenizavimo ir technologijų integravimo į ugdymo procesą **SPRENDINIUS**, atveriančius naujas mokymosi aplinkas, didinančius mokymo(si) **prieinamumą**,
- bei **parengti/pasiūlyti mokslo žiniomis grįstus sprendinius** ugdymo sistemos modelio transformacijai.

4

PAGRINDINIAI PROJEKTO REZULTATAI

ktu

BENDROJO UGDYMO TRANSFORMACIJŲ **MODELIS**

METODINĖS PRIEMONĖS IR KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO **PROGRAMOS**
MOKYTOJŲ KOMANDOMS

SIŪLYMAI ŠVIETIMO POLITIKAMS DĖL POKYČIŲ IR INOVACIJŲ SKATINIMO
BEI INVESTICIJŲ TVARUMO UŽTIKRINIMO

Prieinami internete: <https://ktu.edu/projects/dirbtinio-intelektto-ir-skaitmeniniu-technologiju-panaudojimo-sprendimai-svietimo-kokybei-gerinti-reaguojant-i-covid-19-transform-ed>

6

- Edukacinių technologijų (EdTech) naudojimo sąsajas su ugdymo turinio įgyvendinimu
- Mokytojų mokymąsi naudoti edukacines technologijas (EdTech)
- Edukacinių technologijų (EdTech) įsigijimą mokyklos ir savivaldybės lygmeniu
- Technines edukacinių technologijų (EdTech) panaudojimo sąlygas (internetu ryšį, kt.)

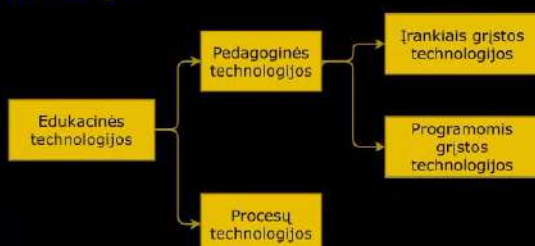

7

Pateiksime labai apibendrintas išvalgas iš visų mūsų projekto rezultatų.

Edukacinių technologijų klasifikacija

Gao, P. P., Nagel, A., & Biedermann, H. (2019). Categorization of educational technologies as related to pedagogical practices. *Pedagogy in Basic and Higher Education—Current Developments and Challenges*.

Įrankiais grįstos EdTech – reikalauja mokytojų kompetencijos kaitos

8

Dr. Berita Simonaitienė, Kauno technologijos universiteto docentė

Vaizdas vaizde

EdTech paskatos permąstyti ir atsinaujinti:

- Ugdymo tikslus
- Mokytojo funkcijas / vaidmenį

9

Kalbinome pavienius mokytojus, kurie per pandemiją patyrė sėkmę. Pamatėme, kad tie mokytojai mąsto erdviškai, jie galvoja apie įrankį ir prieš akis turi keliamus ugdymo tikslus. Jie sakė, jog tam tikrus sprendimus paliks ir sugrįžę į klases. Jie projektavo sudvigubintą procesą, susidedantį iš tiesioginių susitikimų klasėse ir virtualių testinių dalykų.

MOKYTOJO PROFILIS

Neneigiantis, neatmetantis nuotolinio mokymosi kaip tokio.
Jo kalboje atpažįstamas tikslo, siekiamo rezultato ir proceso derinys.
Ieškantis ir randantis SAVO ugdymo sprendimus.

Turintis savus kriterijus įrankio pasirinkimui. Įrankį vertinantis tik kaip įrankį, įrankis netampa turiniu.
Išsamiai išstudijuoantis įrankį ir jo galimybes. Žiūrintis youtube vaizdo įrašus apie įrankį. Pilotuojantis, vertinantis ir tik tada priimančias galutinį sprendimą;
Naudojantis stabilų ir patikrintą įrankių krepšelį.

Įtvirtinęs naujas proceso rutinas.

Įsijungęs į užsienines, anglakalbes dalyko mokytojų Facebook grupes.

10

Mokytojai neneigia ir neatmeta nuotolinio mokymosi. Viena muzikos mokytoja sėkmingai mokė mokinį groti pianinu per nuotolį. Dabar ji susikūrė studiją, kurioje moko per nuotolį. Mokytojai derino siekiamą tikslą, rezultatą ir procesą. Jie nuolat klausia savęs: „Jei mano tikslas yra toks, ar mano pasirinktas įrankis tam padės?“ Mokytojai patys kūrė procesą, konstravo ugdymo scenarijus. Jie sakė, jog grįžę į kontaktinį mokymą, nebedirbs taip, kaip anksčiau. Viena fizikos mokytoja pasakė, jog per nuotolį ji gali geriau stebėti mokinius, kaip

jie sprendžia, kurioje vietoje užstringa, ir padėti. Mokiniai tokiu atveju atviriau pasako, ko nemoka ar nežino. Tai padėjo mokiniams atlikti namų darbus, o mokytojai – suteikti konsultaciją. Mokytojai ėmė konstruoti pamokas lygiagrečiai klasei ir nuotolinei aplinkai. Darbas nuotolinėje aplinkoje nebevyko po pamokų, o vyko pamokoje. Mokytojai išsamiai studijavo įrankių naudojimo galimybes savarankiškai. Įrankio įvaldymas reikalauja nemažų laiko sąnaudų. Mokytojai tyrė, kiek laiko reikia įvaldyti įrankį. Mokytojų teigimu, reikia įrankių krepšelio, bet ne per didelio. Ekspertai pastebėjo, jog mūsų mokytojai nemoka dalytis patirtimi apie įrankį, nes neturi žodyno. Mokytojai nesugeba surinkti išsamios informacijos ir jos pateikti apie įrankį.

ktu
1922

PATARIMAI * REKOMENDACIJOS * „AŠ GALIU“

- Kaip pasirinkti EdTech ĮRANKĮ?
- Kaip susiformuoti savo ĮRANKIŲ krepšelį?
- Kaip atnaujinti pamokų scenarijus, klasės rutinas, komunikacijos sprendimus?

11

Kaip galime atnaujinti skaitmenines mokytojų kompetencijas? Pirmiausia mokytojus reikia mokyti pasirinkti įrankius, susiformuoti jų krepšelį ir atnaujinti pamokų scenarijus.

PARAMA MOKYTOJAMS

support IR scaffolding

Investicijos į giluminį mokytojų skaitmeninį raštingumą
mokytojų e-kambarys
pagalba mokytojui pamokoje įvaldant edtech sprendimus

MOKYTOJŲ GEROVĖS stiprinimas yra pripažįstamas vienu iš kertinių įgalinančių veiksnių, įveikiant iššūkius, su kuriais susiduria visa švietimo sistema bei kiekvienas iš mokytojų.

12

Mokytojams reikalinga pagalba. Juos taip pat reikia paskatinti: „Tu gali“ ir pan. Tai užtikrina jų emocinę gerovę, nenusivylimą.

Dr. Eglė Staniškienė, Kauno technologijos universiteto profesorė

- Programomis grįstos EdTech (su DI sprendimais) – reikalauja, kad kiti švietimo dalyviai pamatytų vertę
- EdTech sprendimų įsigijimas (tik po testavimų /apmokymų / diskusijų /dalyvaujant mokyklų komandoms)

13

Reikia ir mokytojams leisti mokytis savo tempu, tada, kai jiems reikia. Geriau pirkti paslaugas, o ne produktus. Bet pirkti sprendimai gali greitai pasenti. Gamintojas produktą perleidžia tam, kuris jį įsigijo. O pirkdami paslaugą esame garantuoti dėl laiku teikiamo atnaujinimo ir kokybės.

Edukacinių technologijų (EdTech) įsigijimas

Paslaugos vs. Produktai. Kodėl svarbu pirkti PASLAUGĄ?

ĮSIGIJIMUI IR ĮVEIKLINIMUI REIKALINGOS KOMPETENCIJOS

- SĖKMĖS PRIELAIDA - specialistai su tinkamomis kompetencijomis, gebantys valdyti skaitmeninės transformacijos procesus, taikyti ir kurti skaitmeninius sprendimus
- Skaitmeninių kompetencijų stiprinimas per **SUTELKIMĄ** (nuo švietimo technologijų tinklo iki EdTech centralizuoto techninės pagalbos centro)
- Savivaldybėse suburti aukštą skaitmeninę kompetenciją turinčius specialistus (angl. EdTech Chief Technology Officer) ar jų komandas
- Kompetencija viešųjų pirkimų konkurso sąlygų parengimui
- Kokybės kriterijai paslaugai/produktui ir tiekėjui

Mokyklose turi dirbti specialistai, kad jos galėtų įsigyti tinkamus įrankius ir paslaugas, arba sukurti į šį tikslą sutelktą išmanančių žmonių centrą savivaldybėje.

Edukacinių technologijų (EdTech) įsigijimas

- Parama socialiai pažeidžiamoms šeimoms, kad KIEKVIENAS mokinys namuose turėtų kokybiškų mokymuisi reikalingų įrenginių.

ktu

16

Edukacinių technologijų (EdTech) įsigijimas

- Savivaldos lygmeniu organizuojama pagalba mokykloms dėl EdTech sprendimų įsigijimo.
- Institucionalizuotas procesas EdTech inovacijoms išbandyti ir kurti turėtų būti įgyvendinamas kaip **NUOLATINĖ DIALOGO PLATFORMA**, įtraukianti visus ekosistemos veikėjus (ugdytojus, EdTech kūrėjus, savivaldybių ir kitų valstybės institucijų atstovus, mokyklų administracijų, tėvų ir mokinių atstovus).

ktu

17

Priemonių geriau įsigyti centralizuotai savivaldybės lygmeniu.

Edukacinių technologijų (EdTech) įsigijimas

- Prieš įsigyjant EdTech, reikia **TURIMĄ ĮRANGĄ AUDITUOTI** (svarbi dėmė turimos su naujai įsigijama)
- Svarbu skaičiuoti ne bendrą turimos infrastruktūros lygį, bet jos prieinamumą kiekvienam vaikui
- Stambesnės kokybiškos įrangos investicijos
- Nepamirštant, kad investavus į technologijas reikia dešimt kartų didesnių investicijų į žmonių kompetenciją

18

Būtina daugiau dėmesio teikti stambesnėms investicijoms. Tačiau svarbu nepamiršti, jog daug daugiau investicijų reikia žmonių skaitmeninėms kompetencijoms ugdyti.

Techninės edukacinių technologijų (EdTech) panaudojimo sąlygos (interneto ryšys, kt.)

- **BŪTINA SĄLYGA** - ugdymo įstaigų ir mokinių aprūpinimas reikalinga **INFRASTRUKTŪRA** (interneto prieiga, kompiuteriai, kameros, mišriam mokymuisi pritaikytos klasės, mokymo valdymo sistemos, licencijos) ir skaitmeninės priemonės
- EdTech sprendimams taikyti palanki mokymosi aplinka ("tai pavirto iš *nice to have* dalyko į infrastruktūrą")

19

Įrangą būtina nuolat atnaujinti.

Techninės edukacinių technologijų (EdTech) panaudojimo sąlygos (interneto ryšys, kt.)

- STANDARTAI mokykloms dėl bazinės skaitmenizacijai reikalingos infrastruktūros įsigijimo (interneto prieiga, kompiuteriai, kameros, mišriam mokymuisi pritaikytos klasės, mokymo valdymo sistemos ir licencijos), kurie užtikrintų vienodą visų mokyklų pasirengimą
- Nuolatinis atnaujinimas
- Infrastruktūros mobilumas

▶ ⏮ 🔊 34:49 / 1:46:21 ⏸ 📄 ⚙️ 🖥️ 🖨️

Įsivertinant infrastruktūrą, svarbu jos mobilumas, lankstumas. Svarbu, kad tie, kurie teikia „EdTech“ paslaugas, būtų patikimi ir kad būtų saugomi asmens duomenys. Taip pat svarbi vieninga prisijungimo sistema.

Simas Survila, Neringos gimnazijos direktorius

SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ DIEGIMAS, JŲ PANAUDOJIMAS UGDYMO TURINIUI ĮGYVENDINTI, MOKYTOJŲ MOKYMUISI NERINGOS GIMNAZIJUJE

NERINGOS GIMNAZIJOS DIREKTORIUS SIMAS SURVILA,
PAVADUOTOJA UGDYMUĮ VITALIJA UKRINIENE,
IT MOKYTOJAS EKSPERTAS NORBERTAS AIROŠIUS

Atvira inovatyviam ugdymui(s), tarptautiniam bendradarbiavimui, gerosios patirties sklaidai, neabejinga tradicijų puoselėjimui, gamtosaugai, aktyviai ir sveikai gyvensenai.

NERINGOS GIMNAZIJA

ĮVAIRIAPUSIŠKA, DAUGIALYPĖ UGDYMO IR UGDYMOŠI KALVĖ:

- *Tarpkultūrinis bendradarbiavimas – pedagogas atviresnis preofesiniam tobulėjimui, asmeninių kompetencijų stiprinimui.
- *Vidinės motyvacijos sužadimas – IT raštingumo bei užsienio kalbos mokymosi įgūdžių gerinimas.
- *Naujų ugdymo metodų taikymas – siekis sužadinti mokinių motyvaciją pažinti, išmokyti ir kurti pačiam.

14 metų įgyvendiname „Erasmus“ projektus. Ir šiuo metu vykdomė du projektus, kuriuose dalyvauja šešios valstybės. Tam praverčia edukacinės technologijos. Turime nemažai mokinių iš Ukrainos, taip pat iš Karaliaučiaus. Nesame nusivylę nuotoliniu mokymu, bet jis, žinoma, neturi vykkti 100 procentų.

Mokinių skaičius 2022 m. rugsėjo 1 d.

Juodkrantės pradinio ir ikimokyklinio ugdymo skyrius	22 (2 iš Ukrainos)
Pradinis ugdymas (1-4 klasės)	57 (14 iš Ukrainos)
Pagrindinis ugdymas (5-8 klasės)	59 (14 iš Ukrainos)
Pagrindinis ugdymas (I-II gimnazijos klasės)	27 (7 iš Ukrainos)
Vidurinis ugdymas (IV gimnazijos klase)	16

Prie gimnazijos turime priešmokyklinį ugdymą. Maksimaliai išnaudojome edukacines technologijas nuotoliniam ugdymui.

MOKYTOJAI

- Neringos gimnazijoje dirba 5 administracijos darbuotojai ir 33 pedagogai, iš jų:
- 2 mokytojai-ekspertai,
- 12 – mokytojų metodininkų,
- 9 – vyr. mokytojai.
- Švietimo pagalbą mokiniams teikia psichologas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, logopedas.
- Dirba 4 mokytojo padėjėjai.

GIMNAZIJOS APRŪPINIMAS SKAITMENINĖS PRIEMONĖS

- WiFi ryšys – visoje gimnazijoje
 - 3D klase
 - 3D spausdintuvai
- Lazerinės staklės technologijoms
- 90 proc. kabinetų – išmaniosios lentos
 - 15 planšetinių kompiuterių
 - 30 stacionarių kompiuterių
 - 20 nešiojamų kompiuterių
- Kabinetas, pritaikytas nuotolinėms konferencijoms organizuoti

Visoje mokykloje išplėtojome WiFi ryšį, bet tik tam tikram laikotarpiui. Kitu laiku mokiniams jis prieinamas už mokestį. Mokiniai spausdina mokyklos logotipus lazeriniu spausdintuvu. Mokytojai intensyviai naudoja išmaniąsias lentas.

Vitalija Ukrainienė, Neringos gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

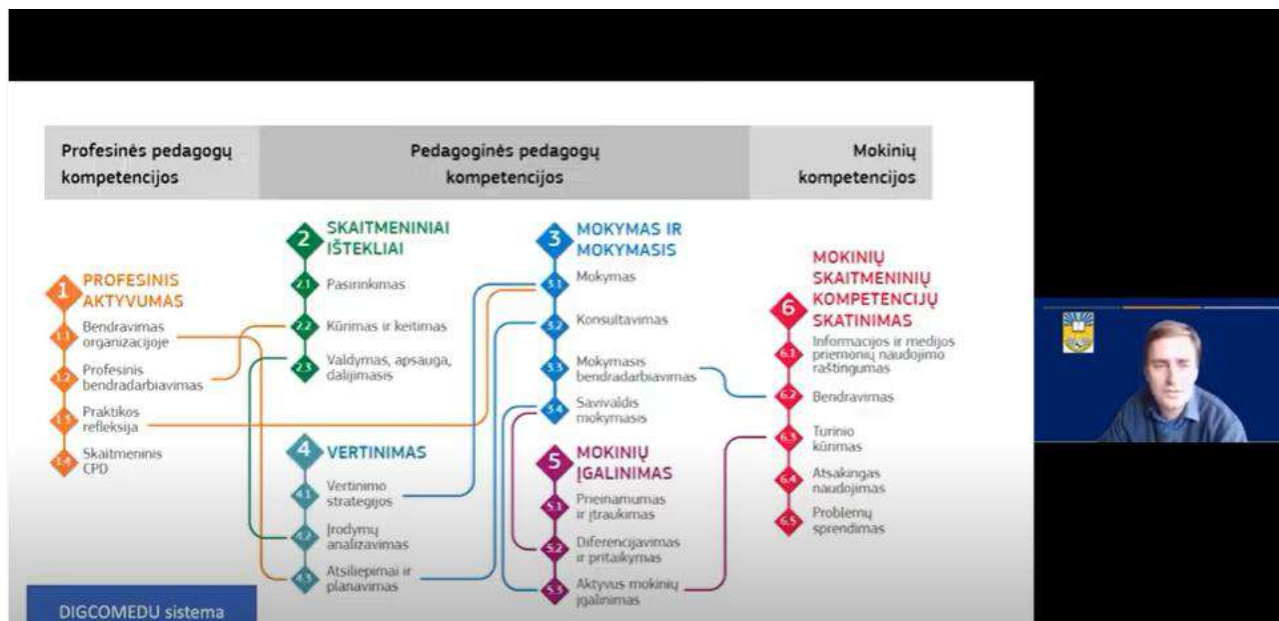
Darome didelę investiciją į mokytojų skaitmeninio raštingumo tobulinimą. 2021 m. pradėjome dirbti su dirbtinio intelekto platformomis. Turime iniciatyvių mokytojų, kurie tuo itin domėjosi ir mokėsi. Viena mokytoja tuo požiūriu stažavosi Norvegijoje ir perdavė žinias kolegoms. Plėtojame integruotas pamokas ir netradicinę veiklą, kai dirbame ne pagal

tvarlaraštį, o pagal veiklaraštį. Kūrėme knyguės ir kitus dirbtinio intelekto produktus. Nuo 2020 m. turime integruotą matematikos ir informacinių technologijų pamoką 5, 6 ir 7 klasių mokiniams. Mokytoja taiko dirbtinio intelekto platformas ir daugiau dėmesio skiria specialiųjų poreikių mokiniams. Vaikai šią pamoką mėgsta. Mokytojai, naudodamiesi dirbtinio intelekto platformomis, dirba su kolegomis, kartais net trise. Mokytojai tose platformose atliko tyrėjų vaidmenį, sudarė mokinių mokymosi profilius ir pagal tai planavo pamokas. Įdomu, jog 50 proc. mokinių norėjo dirbti planšetėmis, o 50 proc. – kompiuteriu. Mokytojai ieškojo būdų, kaip laviruoti tarp šių pasirinkimų. Šiuo metu kuriame antrą kompiuterių klasę.

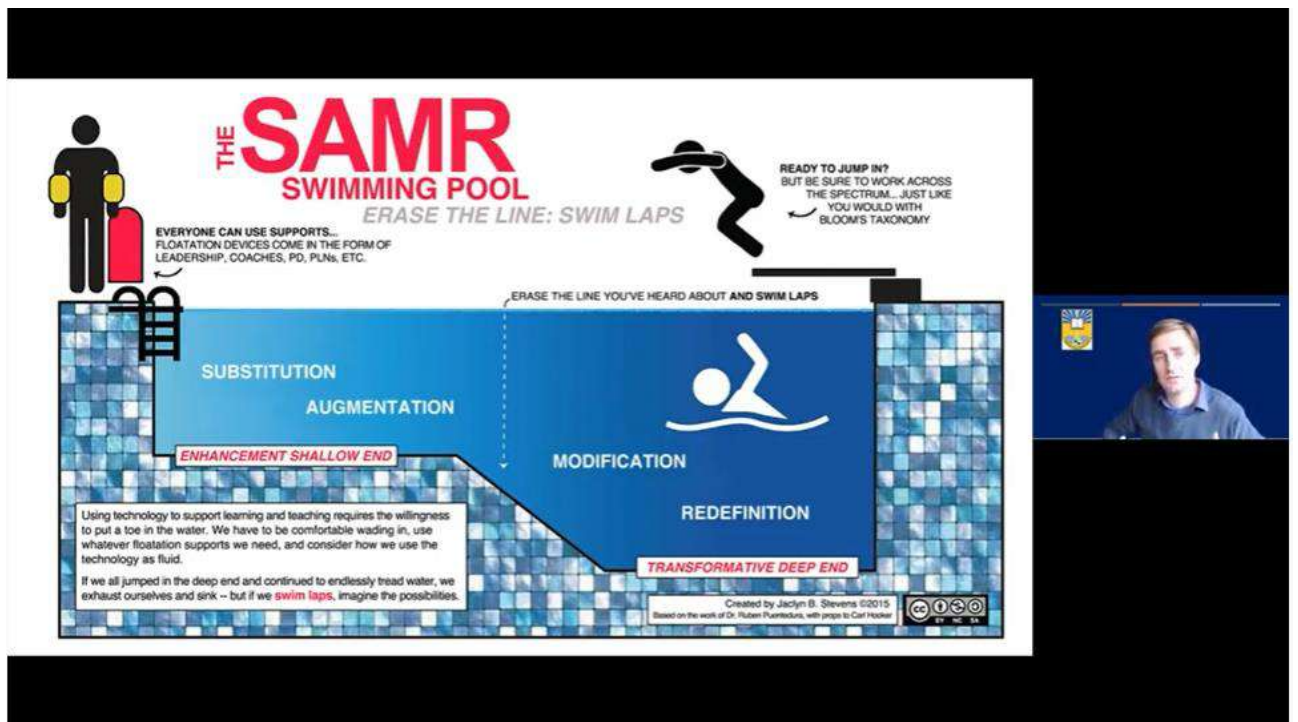
Norbertas Airošius, buvęs Neringos gimnazijos informacinių technologijų mokytojas

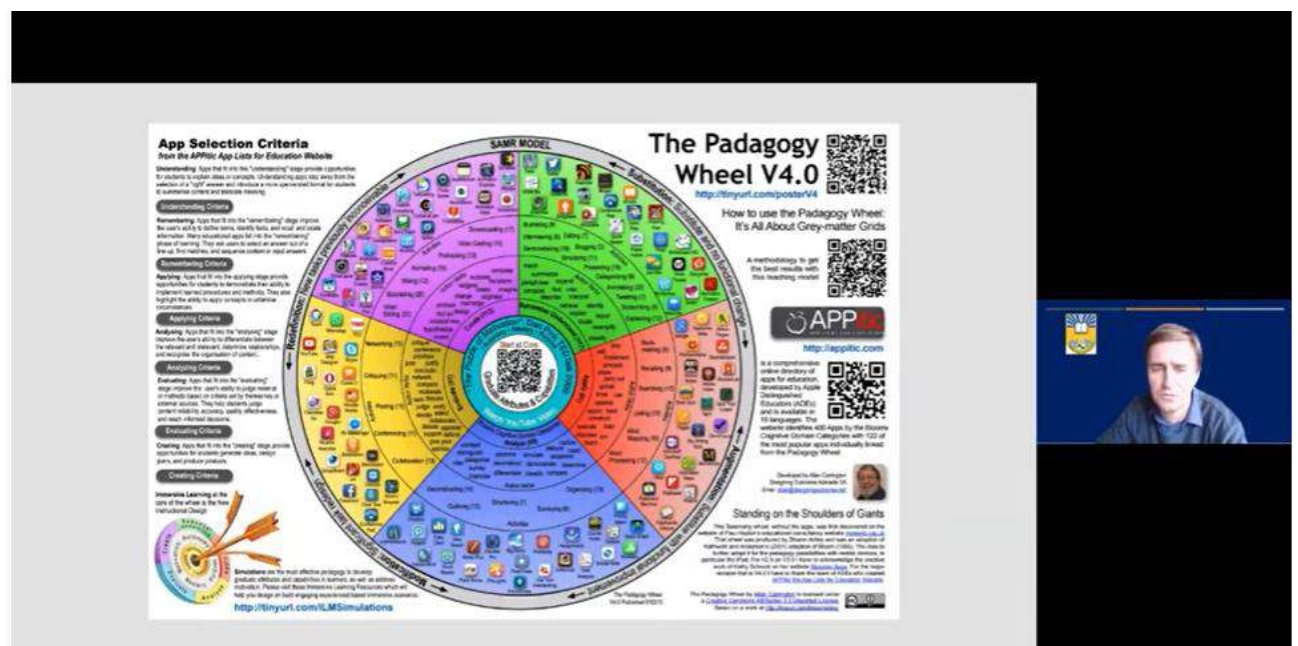
Daug laiko dirbome tiek su užsienio, tiek su mūsų mokyklos mokytojais, kad suprastume jų baimes. Baiminamasi ir dėl to, ar nepadarysime žalos mokiniui, naudodami socialines medijas. Bendradarbiavome su universiteto mokslininkais dėl vienokių ar kitokių technologijų taikymo. Taip pat reikia konferencijų, kad atrasti dalykai galėtų skliti.

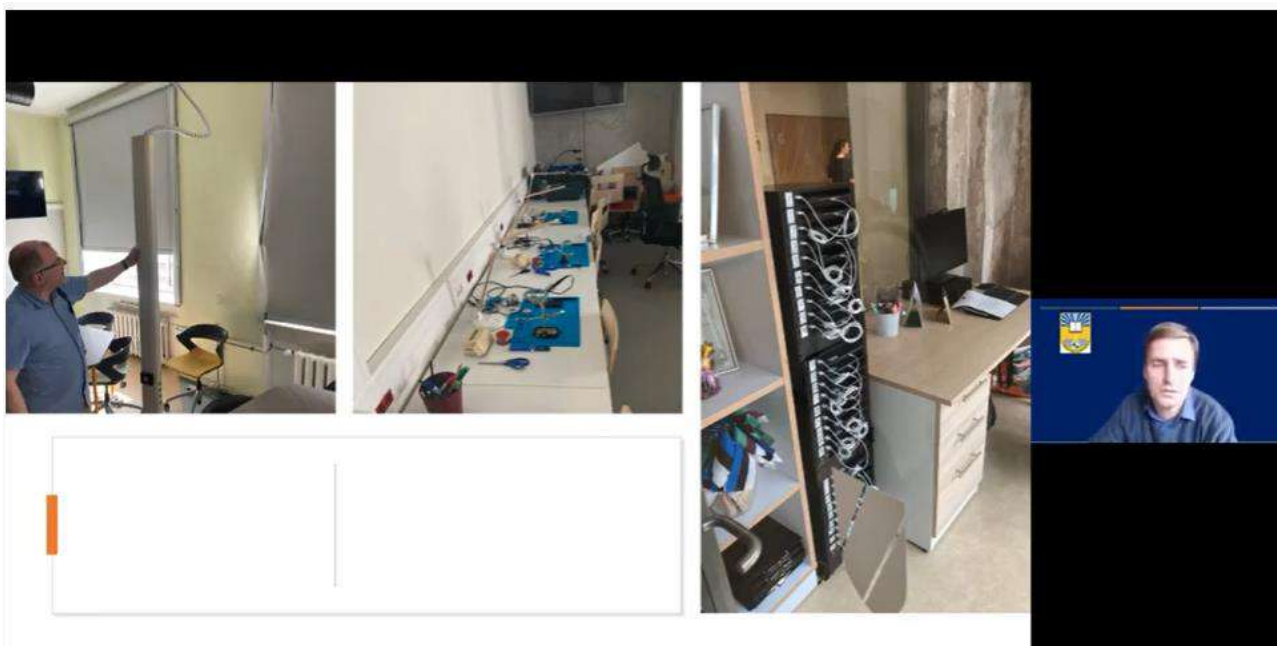
Atsakydami į klausimą, kaip reikėtų teisingai diegti technologijas, remiamės dviem modeliais. Dirbdami su užsienio kolegomis, atsirinkdavome kurią nors vieną temą – ar išteklių, ar vertinimo. Ketverius metus dirbome prie anglų kalbos mokymo, kai nuo paprastų technologijų perėjome prie dirbtinio intelekto. Adresu [Educ.com](https://www.educ.com) tai aprašyta detaliau. Vertinimo strategijos taip pat gali būti įgyvendinamos su edukacinėmis technologijomis, tik labai svarbu yra tikslai, jų įvardijimas. Mūsų mokykloje tie tikslai buvo įvardijami strateginiame plane, taip pat metodinės veiklos plane. Jei norime pagerinti mokinių erdvinio suvokimo gebėjimus, tai įsirašome į planą.

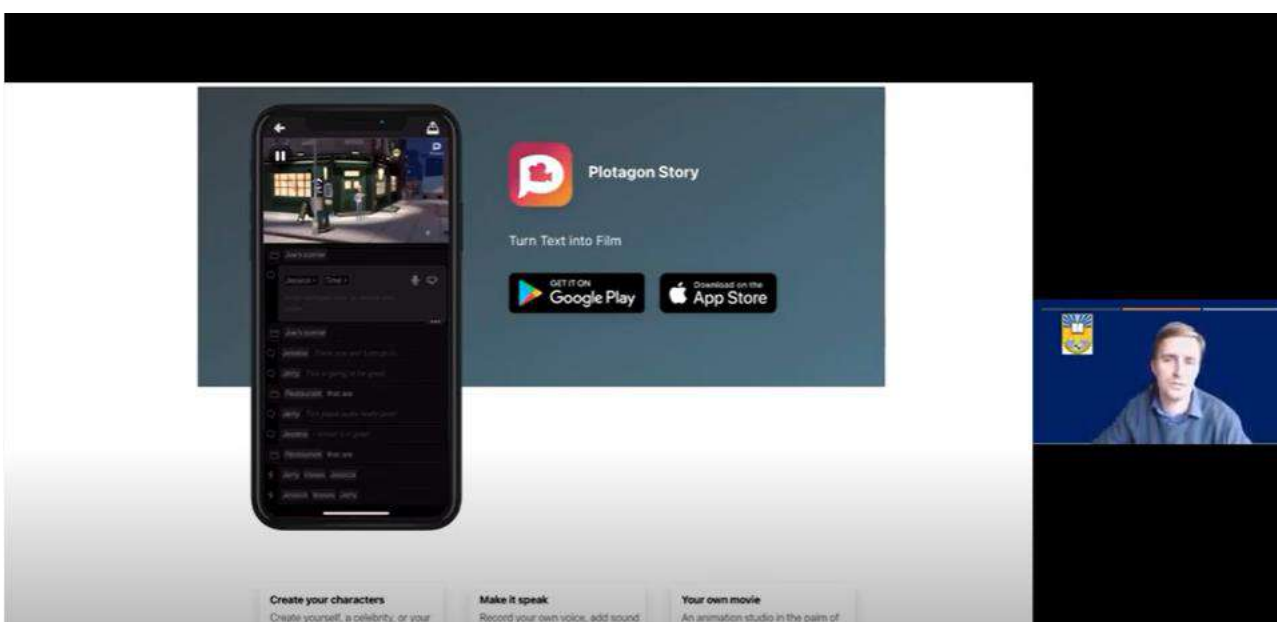
Šis integracijos modelis gali būti paašškintas baseino metafora. Papildomos priemonės gali būti įvairios: tai ir antras mokytojas, ir antra kompiuterių klasė, ir papildoma pamoka. Visa tai palengvina ir pagreitina mokymąsi.

Bandėme išskirti naudingiausias programėles.

Estijoje mokslininkai skaičiuoja, kiek minučių užtrunka mokytojai, pereidami iš vienos programos į kitą. Taip pat kuria pagalbines priemones. Yra žmonės – pagalbininkai, kurie mokyklai padeda kurti technologijų diegimo sprendimus.

Viena iš naujausių technologijų – *Plotagonas* (<https://www.plotagon.com/>), kai vaikai rašo tekstą ir jis verčiamas į vaizdo filmą. Ją naudojami ir režisieriai, kurdami preliminarinius vaizdo siužetus. Ją naudojome 2–3 metus su skirtingomis mokyklomis.

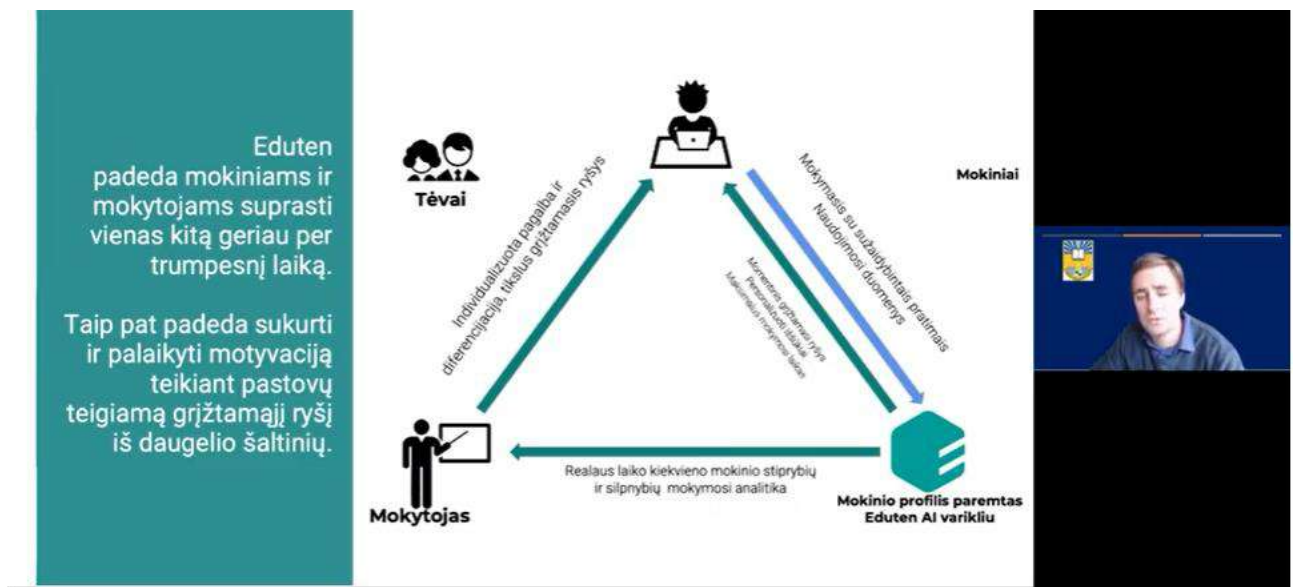

Kita technologija – „DALL E“ (<https://openai.com/blog/dall-e/>), tai yra dirbtinio intelekto kuriami paveikslai iš tekstų aprašymų. Piešiniai paveikslėliuose jau yra sugeneruoti dirbtinio intelekto. Tai keis ugdymo praktiką. Jau dabar išbandėme knygų kūrimą.

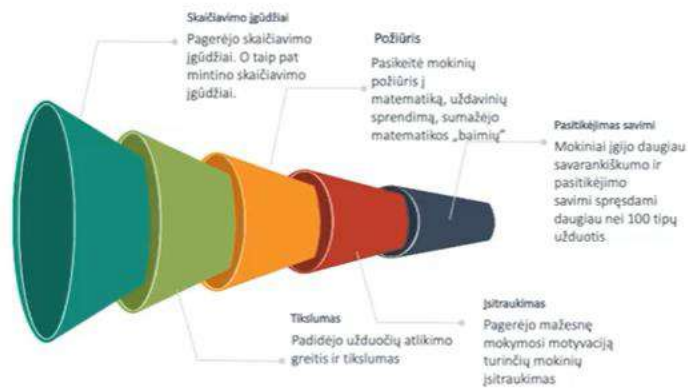
Pabandėme atsirinkti tik tas technologijas, kurios atitinka mūsų kriterijus, pavyzdžiui, taupo mokytojų laiką, mažina chaosą, padeda struktūruoti. Dvejus metus naudojome norvegų dovanotą *LearnLab* ekosistemą, kuri jungia daugelį dalykų.

Mokyklose per anglų kalbos pamokas jau galima naudotis programomis skaito parengtus tekstus ir, pasitelkus dirbtinį intelektą, nurodomos klaidos.

Eduten technologija padeda individualizuoti ugdymą.

Mokinių mokymosi pokyčiai

Auga mokinių skaitmeninė kompetencija ir pasitikėjimas.

Bendradarbiaujančios klasės

Didžiausia bendradarbiavimo pamoka skirta Vasario 16 – Lietuvos valstybės atkūrimo dienai
(Techninės linijos Didžiausia bendradarbiavimo pamoka skirta Vasario 16 – Lietuvos valstybės atkūrimo dienai)

Pradžia Vasarėlis Išdėstas Savaitės inovacijos Bendradarbiaujančios klasės

➤ Mokinių ir klasių registracija

➤ Klasių pagalba ir konsultacijos Facebook grupėje

➤ Pamokų medžiaga: klasių mokymosi priemonės, mokymosi uždaviniai ir kt.

➤ 2022 m. vasario 11 d. 12 val. bendra pamoka (YouTube transliacija) nuoroda bus įrašyta adresu 11 d. 9 val.)

Didžiausia bendradarbiavimo pamoka
VASARIO 16 – AJAI PAVINĖTI

M/C

Taip pat įgyvendiname bendradarbiaujančių klasių projektą.

V16 mokymosi veidos

Kartu su kitos klasės mokytoja pasirinkite mokymosi veiklas bendradarbiavimo pamokai. Rekomenduojama uždėti atidžiai mažose grupėse.

Sukurti Lietuvos simbolį	Sukurti eilėraštį	Sugiedoti himną	Spręsti istorinę problemą
KLASĖS 5-8 kl.	KLASĖS 1-4 kl. 5-8 kl. 9-12 kl.	KLASĖS 1-4 kl. 5-8 kl. 9-12 kl.	KLASĖS 9-12 kl.
DALYVIAI Informacinės t. Istorija	DALYVIAI Lietuvių k. Anglų k.	DALYVIAI Muzika	DALYVIAI Istorija Lietuvių k.
APRAŠYMAS Naudojant animacijos programą sukurti judantį arba statinį Lietuvos simbolį (Vyta, Gedimino pilis ir kt.) 3D formatu. Pristatykite darbą virtualioje...	APRAŠYMAS Supažindinti mokinius su kūrybinio rašymo būdais, eiga ir pakviesti parengti rašinį, eilėraštį tema LAISVĖ, LAISVĖS SUNKIAI IŠVYKIA, BET ...	APRAŠYMAS Pateiktus klasių giedamus himnus sujungti į vieną vaizdo įrašą.	APRAŠYMAS Mokiniai kviečiami analizuoti istorinį kontekstą, pasirinkti bendrą istorinę problemą, ją analizuoti ir pristatyti vieni kitiems.
REKOMENDUOJAMA NURODŲ NT (JAVAKS, PRĖMONĖ) Blender (blender.org) Minecraft	REKOMENDUOJAMA NURODŲ NT (JAVAKS, PRĖMONĖ) flipgrid.com	REKOMENDUOJAMA NURODŲ NT (JAVAKS, PRĖMONĖ) flipgrid.com	REKOMENDUOJAMA NURODŲ NT (JAVAKS, PRĖMONĖ) flipgrid.com Canva.com
DALYVIOŠŲ EKŠIVĖ https://padlet.com/norbertu/v16feller...	DALYVIOŠŲ EKŠIVĖ https://padlet.com/norbertu/v16feller...	DALYVIOŠŲ EKŠIVĖ flipgrid.com/aafdaa7a	DALYVIOŠŲ EKŠIVĖ "
PAVOKA Žinutė LAISVĖ	PAVOKA Žinutė LAISVĖ	PAVOKA Didžiausia bendradarbiavimo pam...	PAVOKA Žinutė LAISVĖ

Transliavome pamokas iš Neringos į kitas Lietuvos klases.

Per 15 metų įdiegėme daug technologijų per projektinę veiklą.

Dalia Tamošiūnaitė, Šiaulių rajono Kuršėnų Lauryno Ivinskio gimnazijos direktorė, informacinių technologijų mokytoja

Gimnazijoje turime galias kompiuterinio raštingumo tradicijas. Pirmas kompiuteris pas mus atsirado 1986 m. Stengiamės, kad visa mokykla būtų to paties raštingumo lygio. Nuo 2010 m. tapome *Microsoft* mokykla, pradėjome dirbti *Office 365*. 2020 m. per vieną savaitę perėjome prie nuotolinio mokymosi. Mokykloje turime profesines besimokančias bendruomenes, kai vieni padeda kitiems. Visos klasės yra aprūpintos kompiuteriais ir interaktyviaisiais ekranais. 2021 m. taikėme hibridinį mokymą. Mokykloje vyksta egzaminai, galime duoti įrangą mokiniui į namus. Turime keturias kompiuterines klases, dvi iš jų stacionarios, dvi klasės yra mobilios, su nešiojamaisiais kompiuteriais. Turime planšetinių kompiuterių klasę grupiniam darbui. Technologijos turi ne trukdyti, o padėti mokytojui ir mokiniui.

Rasa Paulauskienė, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir sporto skyriaus vyriausioji specialistė

Kuršėnų Lauryno Ivinskio mokykloje dirbo mokytojas Arvydas Verseckas, kuris buvo elektroninio dienyno pradininkas Lietuvoje. Todėl ši mokykla gavo pirmoji kompiuterių klasę, kad vykdytų kvalifikacijos tobulinimą visiems savivaldybės mokytojams. Nuotolinio mokymo metu tiek mokiniai, tiek mokytojai patyrė nepatogumų. Bet ir įvyko proveržis. Savivaldybėje 92 proc. mokytojų yra įgiję skaitmeninio raštingumo kompetenciją pagal skaitmeninio raštingumo aprašo reikalavimus. Pernai rajono švietimo centras vedė 23 ilgalaikes skaitmeninio raštingumo kvalifikacijos tobulinimo programas. Prieš pandemiją tik 50 proc. mokytojų naudojo virtualias mokymosi aplinkas. Šiuo metu tik 60 proc. mokytojų jaučiasi gerai pasirengę naudotis skaitmeninėmis technologijomis. Gautos kompiuterinės technikos iš Nacionalinės švietimo agentūros perėmimas vyko gana sklandžiai. Gavę naują įrangą, atliekame inventorizaciją ir gauname duomenis, kiek mokyklos įrangos turi, kiek pageidautų gauti, ir motyvą, kodėl tokios įrangos pageidauja. Neskirstome įrangos tik pagal vaikų skaičių. Kartais pasiūla yra didesnė negu paklausa, todėl tariamės su vadovais. Organizuojame mokymus, kaip naudotis gauta įranga. Pateikiame naudotojo vadovus, vaizdo medžiagą, skirtą mokytojams mokytis. Mokyklas apklausiamo, kaip gautą įrangą vertina ir kokios pagalbos ar konsultacijų reikia. Diskutavome, jog tam, kad gerėtų mokinių pasiekimai, viena iš dedamųjų būtų mokyklos patrauklumo didinimas. O tam būtina, kad mokyklose būtų visa, kas naujausia ir pažangiausia. Kol kas tam trukdo, kad daugelio mokytojų anglų kalbos žinios nėra pakankamos. Mokytojai pageidauja tokių skaitmeninių mokymosi priemonių, susietų su mokinių judėjimu.

Indrė Šuolienė, projekto „Skaitmeninė švietimo transformacija (EdTech) vadovė

Buvo naudingos tyrėjų rekomendacijos. Formuodami nacionalinį projektą „EdTech“, stengėmės maksimaliai atsižvelgti į siūlymus. Siekiant sukurti ekosistemą, svarbu sujungti visus elementus: mokytojų kompetencijas ir įrangą, jos naudojimą. Jau yra galimybė mokytojams išbandyti skaitmeninius sprendimus platformoje. Bet svarbu išmokti atpažinti tinkamiausius sprendimus, tad projekte parengsime metodinę medžiagą. Taip pat svarbu tinklaveika. Yra idėja turėti visuotinę platformą. Projekte bus keletas veiklų, skirtų stiprinti mokytojų skaitmenines kompetencijas. Tikimės sudaryti mokytojams galimybę mokytis lanksčiai.

Viešoji konsultacija

„Pavaduotojų, vadovų lyderystė: naujausi Lietuvos tyrėjų duomenys ir rekomendacijos dėl dirbtinio intelekto ir mokymosi analitikos plėtros mokyklose“

Dr. Asta Ranonytė, Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus pavaduotoja

Neabejoju, kad atliktas tyrimas turi keleriopą poveikį. Tai, kad mūsų smegenys „stabtelė“ ties šia informacija – jau labai didelis poveikis. Šiuos metus turėjome tikrai išskirtinius. Reguliariai mokyklų vadovų smegenys buvo „masažuojamos“ skirtinga informacija apie tyrėjų atliktas veiklas. Kartu tai leido susidaryti kontekstą, kaip tyrėjai mato mokyklą, kokiais aspektais pastiprina mus kaip veikiančiuosius šiame lauke. Kitas dalykas – mokomės praktinio abipusio bendradarbiavimo. Šią kultūrą svarbu ugdyti. O svarbiausia turbūt tai, kad tyrėjai į dirbtinį intelektą pažvelgė labai skirtingais pjūviais. Tyrėjai nesakė,

kad reikia dar kažką nauja sukurti, bet kad mūsų aplinkoje jau yra įrankiai, leidžiantys panaudoti dirbtinį intelektą ugdymo procese. Tai kuria pridėtinę vertę. Pamatyta, kad dirbtinis intelektas netgi sutaupo laiko pamokoje. Džiugu, jog paliestas ir savivaldybės lygmuo, nes tai palengvina naujų idėjų kelią į gyvenimą.

Dr. Julija Melnikova, Klaipėdos universiteto vyresnioji mokslo darbuotoja

Džiaugiamės galimybe pristatyti projektą.

Dirbtinis intelektas mokyklose: mokymosi analitikos plėtojimo scenarijai modernizuojant bendrąjį ugdymą Lietuvoje (S-DNR-20-4) DIMA_LT

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos
mokslo
taryba

vykdytojų institucija:
Klaipėdos universitetas

Projekto vykdytojų komanda:
KU Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetas
Pedagogikos katedra:
Prof. dr. Liuda Rupšienė
Prof. dr. Rūta Girdzijauskienė
dr. Julija Melnikova
dr. Aida Norvilienė
dr. Aleksandra Batuchina
dr. Eglė Pranckūnienė
dr. Gita Šakytė-Statnickė
doc. dr. Gražina Šmitienė

KU Jūros technologijų ir gamtos mokslų fakultetas
Doc. dr. Dalia Baziukė (Informatikos ir statistikos katedros docentė)

finansuotoja partneris:
VŠĮ „Mokyklų tobulinimo centras“

Projekto vykdytojų komanda:
Agnė Motiejūnė
(programos „Renkuosi mokyti“ vadovė)
Norbertas Airošius
(projekto „Bendradarbiaujančios klasės“ vadovas)
Rita Stankevičienė (vykdančioji direktorė)

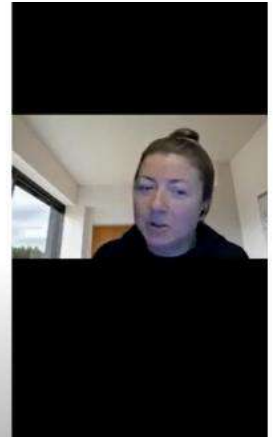
MOKYKLŲ
TOBULINIMO
CENTRAS

Projekto tikslas – sukurti mokymosi analitikos plėtojimo scenarijus, pagrįstus veiklos tyrimu (action research), siekiant modernizuoti bendrąjį ugdymą Lietuvoje pasitelkus dirbtinį intelektą.

Projekto metu įgyvendintas kompleksinis tyrimas, kurio metu buvo integruojamos ir tarpusavyje siejamos įvairios veiklos: akademinis mokslinės literatūros tyrimas; empirinis švietimo praktikų patirties tyrimas; kūrybinė mokytojų ir tyrėjų veikla kuriant mokomąją medžiagą bei ateities scenarijus.

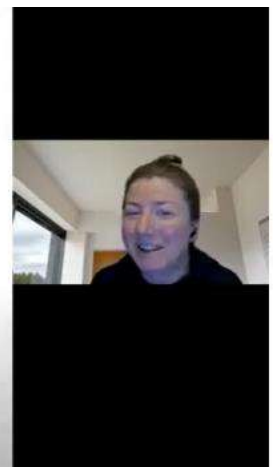
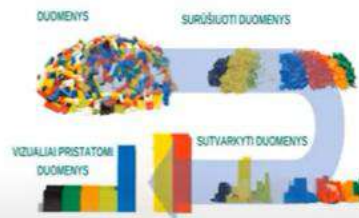
- Dėmesys buvo kreiptas ir į pasaulinę dirbtinio intelekto ir mokymosi analitikos plėtrą, atskleidžiant pastarųjų naudojimo:
 - situaciją užsienio šalių mokyklose,
 - pasaulines reglamentavimo ir skatinimo iniciatyvas,
 - naudą ir trūkumus.
- Siekiant įvairiapusiškai atskleisti Lietuvoje esančią situaciją, projekto metu buvo atlikti daliniai tyrimai, kurių rezultatai pateikti šiose tyrimo ataskaitose:
 - Mokymosi analitikos įrankių apžvalga,
 - Mokymosi analitikos ir dirbtinio intelekto naudojimo bendrojo ugdymo mokyklose gairės,
 - Mokinių apklausa apie mokymąsi LearnLab ir Eduten Playground platformose,
 - Mokinių tėvų apklausa apie jų vaikų mokymąsi Eduten Playground ir LearnLab platformose,
 - Dirbtinio intelekto ir mokymosi analitikos naudojimo mokyklose problemos ir jų sprendimai: interviu ataskaita.

Visa tyrimo medžiaga yra mūsų interneto svetainėje. Yra išleistas mokslinis leidinys „Mokymosi analitika: ateitis prasideda šiandien“.

- Mokyklose renkami, kaupiami, analizuojami įvairių duomenų rinkiniai. Tai yra demografiniai duomenys apie mokinius, mokytojus ir tėvus, statistiniai duomenys apie mokymosi aplinką, išteklius, mokinių mokymosi pažangą (egzaminų, atsitiktomųjų bei standartinę testų rezultatus ir kt.).
- Kaip įsivaizduojame mokytoja, analizuojantį duomenis apie mokinių mokymąsi? Gal jis ar ji po pamokų keletą valandų rašo dienoraštį, analizuoja užrašus, kur fiksovo mokinių stebėjimo įžvalgas? Kokius duomenis jis ar ji analizuoja? Kiek tam reikia laiko? Kas galėtų padėti mokytojams atlikti kokybišką jų mokinių mokymosi duomenų analizę ir taupyti taip joms brangų laiką?
- Šiuolaikinės skaitmeninės technologijos ateina į pagalbą mokykloms ir mokytojams, siūlydamos įvairius darbo su duomenimis įrankius. Nuotolinio mokymosi metu mokyklos įvaldė Google arba Office 365 įrankius, kurie leidžia įvairius duomenis kaupti vienoje vietoje. Daugelis mokyklų naudoja elektroninius dienyms, kurie leidžia operatyviai teikti informaciją tėvams apie jų vaikų mokymąsi.
- Dar daugiau galimybių suteikia ir skaitmeninės platformos integruota mokymosi analitikos funkcija, kai dirbtinis intelektas sutvarko, surūšiuoja ir vizualizuoja mokinių mokymosi duomenis. Tuomet mokytojas gali greičiau priimti sprendimus dėl tolesnių mokymo etapų, informuoti mokinius ar jų tėvus, kaip sekėsi įveikti tam tikrą mokymosi ciklą.

Mokymosi analitikos duomenų aiškumas

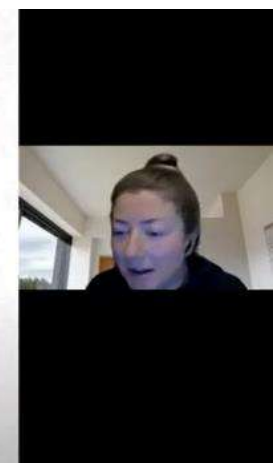

Šiandien daug kalbame apie duomenimis grįstus sprendimus. Mokytojai turi analizuoti duomenis, naudoti analizių rezultatus pedagoginiams sprendimams priimti ir tobulinti ugdymo procesą. Tai atima daug laiko. Norėtume atkreipti jūsų dėmesį į pažangesnius skaitmeninius sprendimus, tai yra į skaitmenines platformas, kurios integruoja mokymosi analitikos ir dirbtinio intelekto funkcijas: surūšiuoti ir kitaip sutvarkyti duomenis, pateikti juos vizualiai. Tai leidžia geriau pamatyti mokinio pažangą.

- Mokymosi analitika – viena iš dirbtiniu intelektu paremtų skaitmeninių technologijų, kuri jau dabar plačiai naudojama švietimo sferoje, o ateityje jų svarba tik didės.
- Viena vertus, mokymosi analitika siūlo dirbtiniu intelektu pagrįstus mokymosi stebėjimo ir valdymo būdus. Kita vertus, mokymosi analitika įgalina protinę, prisitaikomąją, personalizuotą, nuspėjamąją mokymąsi.
- Mokymosi analitika paremtas mokymasis pagerina besimokančiųjų įsitraukimą ir motyvaciją, pagreitina jų mokymąsi, skatina naudoti efektyvias mokymosi strategijas.
- Ši technologija padeda įvertinti ir paremti mokinių mokymąsi, suprasti ir tobulinti ugdymo praktiką, priimti sprendimus dėl ugdymo programų, kovoti su ankstyvu mokinių atsisiraukimu iš švietimo sistemos.
- Kaip tyrimų sritis, mokymosi analitika yra mokymosi (pvz., švietimo tyrimai, ugdymo technologijos) ir analitikos (pvz., statistika, vizualizacija, dirbtinis intelektas) mokslų konvergencija.
- Daugiau žinodami apie besimokančiųjų mokymosi įpročius ir mokymuisi įtaką darančius aplinkos veiksnius, galime veiksmingai pagerinti mokymą bei mokymąsi.

Mokymosi analitika yra duomenų apie mokinius ir jų aplinką matavimas, rinkimas, analizė ir ataskaitų teikimas, siekiant suprasti ir optimizuoti mokymąsi ir aplinką, kurioje jis vyksta (Siemens, 2013).

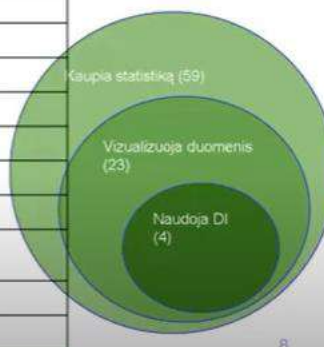

Mokymosi analitika suteikia galimybę taikyti prisitaikomąją, personalizuotą ir nuspėjamąją mokymą(si).

-
- The diagram illustrates the Monitoring Visualization-Dashboard system. It shows the interaction between a Teacher, the dashboard, the LMS/PLE, and the Students, along with data sources and privacy considerations.
- Teacher:** Provides feedback on performance and direct instruction to the dashboard.
 - Monitoring Visualization-Dashboard:** Displays monitoring data and learning analytics (e.g., time spent, areas of interest, number of requests, participation rates, correlation with results).
 - Learning Analytics:** A database source providing learning analytics to the dashboard.
 - LMS/PLE:** The Learning Management System/Personal Learning Environment, which receives data from the dashboard and provides learning history (chance, skill, feedback) to both the Teacher and the Students.
 - Students:** Receive learning history from the LMS/PLE.
 - Data Privacy:** A cloud component connected to the LMS/PLE, ensuring data privacy.
 - Analytics Data Mining:** A database source connected to the Data Privacy cloud.

A woman with light brown hair tied back, wearing a dark top, is speaking during a video call. The background shows an indoor setting with a window and a doorway.

Skaitmeninės mokymo(si) priemonės pagal ugdymo sritis	Vnt.	Kaupia statistiką	Vizualizuoja duomenis	Naudoja DI
Pradinis ugdymas	105	31	15	3
Matematinis ugdymas	58	25	17	3
Informatikos ugdymas ir IT	51	22	14	3
Gamtamokslinis ugdymas	67	20	12	1
Kalbinis ugdymas	73	17	12	2
Socialinis ugdymas	69	16	8	1
Technologinis ugdymas	45	13	6	0
Pasirenkamieji dalykai/dalykų mod/proj.veikla	31	9	5	0
Meninis ugdymas	49	8	6	0
Dorinis ugdymas	19	8	6	0
Unikalių pavadinimų skaičius	244	59	23	4

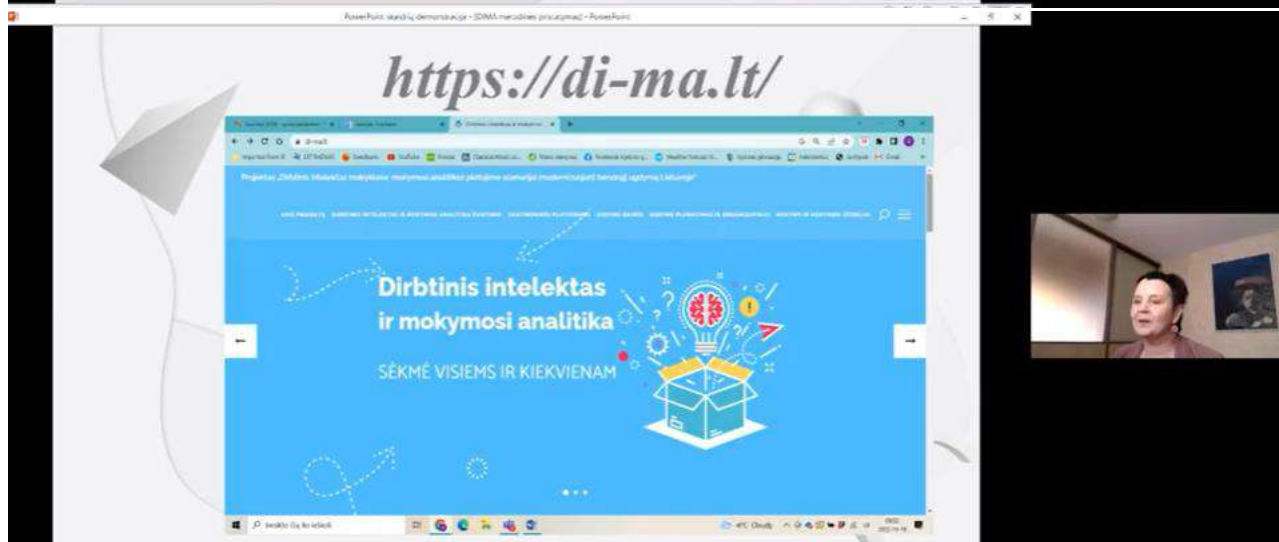
A woman with blonde hair tied in a bun, wearing a dark jacket, is speaking during a video call. The background shows an indoor setting with a window and a doorway. The video frame is partially obscured by black bars at the top and bottom.

- Siekdami edukacinės praktikos tobulinimo Lietuvos mokyklose išskyrėme pažangiausius pasaulinėje praktikoje technologinius sprendimus, integruojančius mokymosi analitikos ir dirbtinio intelekto įrankius.
- Tokius sprendimus vadiname „Pažangios mokymosi platformos“.
- Šios platformos suprojektuotos tokiu būdu, kad galėtų padėti mokiniiui ir mokytojiui efektyviai valdyti mokymo ir mokymosi procesus, pasitelkiant mokymosi analitikos ir dirbtinio intelekto patarimus.

- Siūlydami Lietuvos mokykloms išbandyti pažangias mokymosi platformas siekiame pademonstruoti geriausius, moksliskai pagrįstus technologinius sprendimus.
- Šios platformose integruota mokymosi analitika yra visų tipų 1) apibendrinančioji ir aprašomoji; (2) formuojančioji 3) nuspėjamoji ir nurodomoji.
- Moksliniai tyrimai įrodo tokių technologijų sprendimų naudą mokymo(s) procesui ir jo dalyviams.
- Šios platformos skatina įtraukijį ir įtraukiantį mokymą(s), savivaldą, adaptyvumą, personalizuotą mokymosi modelius.

A woman with blonde hair tied back, wearing a dark jacket, is speaking during a video call. She is positioned in the center of the frame, with a window and indoor lighting visible in the background.

Prof. dr. Rūta Girdzijauskienė, Klaipėdos universiteto vyriausioji mokslo darbuotoja

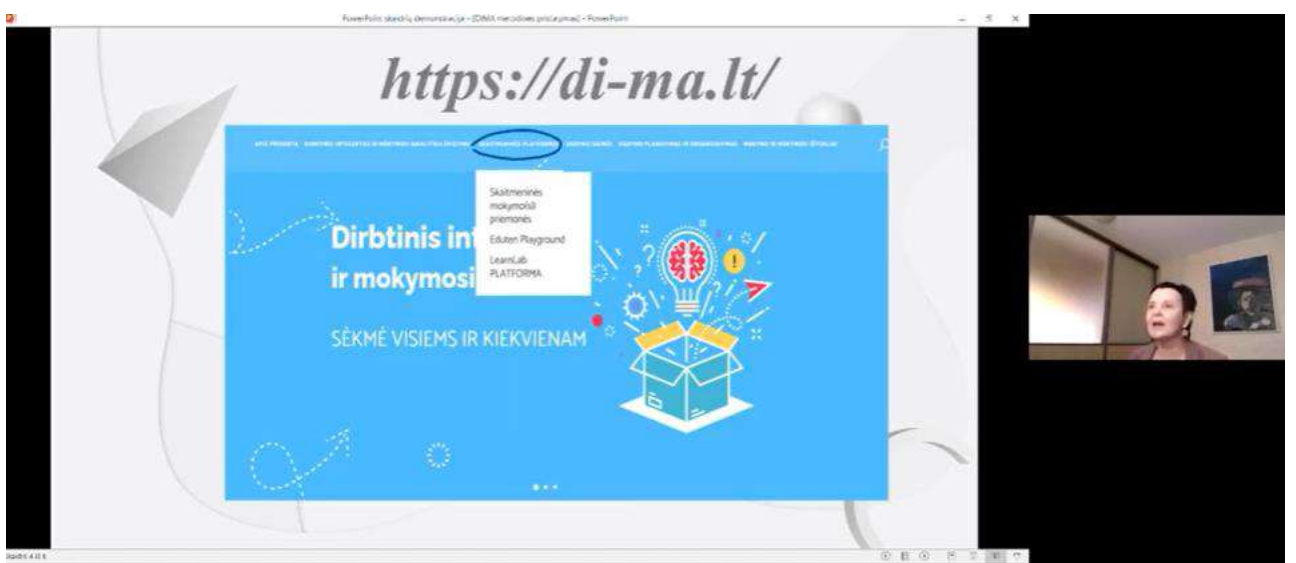
Metodinė priemonė yra parengta kaip interneto svetainė.
Klaidinga galvoti, kad technologinės priemonės jau savaime moko.

Čia galime rasti 21 poziciją.

Paaiškiname, kodėl naudinga naudoti dirbtinį intelektą.

Pristatėme dvi skirtingas platformas.

<https://di-ma.lt/>

Dirbtinis intelektas ir mokymosi SĖKMĖ VISIEMS IR KIEKVIENAM

Skaitmeninės mokymosi priemonės

Eduten Playground

LearnLab PLATFORMA

Eduten Playground padeda mokymams ir mokymosi supratimui vienas kitą geriau per trumpesnę laiką.

Padeda sukurti ir palaikyti motyvaciją teikiant pastovų teigiamą grįžtamąjį ryšį iš daugelio šaltinių.

Diagram illustrating the platform's structure and components, including a central figure and surrounding text boxes.

„EdutenPlayground“ platforma, orientuota į matematikos mokymą.

<https://di-ma.lt/>

Dirbtinis intelektas ir mokymosi SĖKMĖ VISIEMS IR KIEKVIENAM

Skaitmeninės mokymosi priemonės

Eduten Playground

LearnLab PLATFORMA

Eduten Playground padeda mokymams ir mokymosi supratimui vienas kitą geriau per trumpesnę laiką.

Padeda sukurti ir palaikyti motyvaciją teikiant pastovų teigiamą grįžtamąjį ryšį iš daugelio šaltinių.

Diagram illustrating the platform's structure and components, including a central figure and surrounding text boxes.

„LearnLab“ platforma nukreipta į giluminį mokymąsi giluminiam supratimui.

Siekime, kad mokymosi procesas pasidarytų įtraukusis.

https://di-ma.lt/

Emocinis įsitraukimas apima jausmus ir pojūčius mokymosi situacijoje. Jei reaguodami į pamokos temą mokiniai išreiškia jausmus (džiaugsmą, susidomėjimą, liūdesį), jų veido išraiška ar balso intonacija rodo susidomėjimą užduotimis, malonumą dalyvauti pamokoje, suprantame, kad jie yra emociskai įsitraukę.

Pažintinis įsitraukimas susijęs su besimokančiųjų pastangomis suprasti, pažinti, išmokti. Jei mokiniai užduoda su pamokos tema susijusių klausimų, pateikia įžvalgų ar komentarų apie tai, ko mokosi, skiria laiko papildomoms žinioms surasti ar gebėjimams įgyti, stebimas pažintinis įsitraukimas.

Apie įsitraukimą galime spręsti iš elgesio, t. y. stebėti, ar mokiniai dėmesingai susikaupę, aktyviai atsakinėja į klausimus, greitai reaguoja į nurodymus.

Pateikiame ir įžvalgas.

Yra ir vaizdo įrašų.

Galima rasti medžiagos, kaip įtraukusis ugdymas per skaitmenines platformas yra įgyvendinamas atskirose pradinio ugdymo srityse.

PowerPoint slaidų demonstracija - (DIMA) mokytojų pristatymas - PowerPoint

<https://di-ma.lt/>

DIRBTINIS INTELEKTAS IR MOKYMOŠI ANALITIKA

SĖKMĖ VISIEMS IR KIEKVIENAM

Pradžią tarp abejonės ir motyvacijos
Ugdymo tikslų ir pasirenkamų skaitmeninių priemonių dėmė
Technologiniai ir žmogiškieji iššūkiai
Dirbtinis intelektas ir mokymosi analitika planuojant ugdymą
Sąveika ir tinklaveika

PowerPoint slaidų demonstracija - (DIMA) mokytojų pristatymas - PowerPoint

<https://di-ma.lt/>

DIRBTINIS INTELEKTAS IR MOKYMOŠI ANALITIKA

SĖKMĖ VISIEMS IR KIEKVIENAM

Gamtamokslinis ir matematinis ugdymas
Socialinis ugdymas
Kalbinis ugdymas
Pradinis ugdymas
Nuorodos

Čia paskelbti mokytojų darbai: pamokų planai ir užduotys.

PowerPoint slaidų demonstracija - (DIMA) mokytojų pristatymas - PowerPoint

<https://di-ma.lt/>

DIRBTINIS INTELEKTAS IR MOKYMOŠI ANALITIKA

SĖKMĖ VISIEMS IR KIEKVIENAM

Gamtamokslinis ir matematinis ugdymas

Dr. Eglė Pranckūnienė, Klaipėdos universiteto mokslo vyresnioji mokslo darbuotoja

Kaip mes įsivaizduojame ateitį? Kūrėme naratyvus – ateities scenarijus. Įsivaizduojame vieną Lietuvos mokyklą 2025 m.

Vienoje Lietuvos mokykloje 2025-aisiais...

Šiandien mokytojas pasiūlo mokiniams su savo kompiuterius prisijungti prie skaitmeninės platformos. Visi mokiniai turi asmeninius kompiuterius, kuriuos jiems skyrė mokykla. Juos gali bet kada panaudoti pamokoje, lengvai prisijungti prie mokytojo nurodytos platformos, vieni ar drauge su kitais atlikti užduotis. Kompiuteriai nėra brangūs, bet patogūs naudoti, jie gerai veikia. Už kompiuterių priežiūrą atsakingas mokyklos IT specialistas nuolat juos patikrina, reikalui esant pataiso ar pakeičia. Mokantis platformoje kompiuteriai prijungti prie greito, stabilaus ir saugaus interneto.

Mokiniai mokosi įvairiose skaitmeninėse platformose. Vienose, po interaktyvaus mokytojo pristatymo, jie gauna užduotis, susipažįsta su jų atlikimo kriterijais, susėda į jiems įprastas bendradarbiaujančias grupes ir imasi darbo. Mokytojas stebi individualų ar grupių darbą, konsultuoja mokinius, padeda, kai jiems reikia pagalbos, bendrauja su mokiniais, neskubėdamas ir neskubindamas jų. Žvilgtelėjęs į savo kompiuterį, jis iš karto mato vizualizuotus duomenis – kaip visai klasei ir kiekvienam asmeniškai sekasi atlikti užduotis, kas, kur ir kaip stringa. Jeigu daugelis stringa, jis iš karto priima sprendimą pasiaiškinti problemą su visa klase. Jeigu klydo tik keli vaikai – jis tiksliai prieina prie tų vaikų ir padeda jiems. Skaitmeninė platforma vienu metu apdoroja daugybę duomenų ir pateikia apibendrintą analitiką, padedančią mokytojui geriau suprasti mokymosi situaciją ir priimti geriausius sprendimus, kuriuos „pasufleruoja“ platformoje įdiegtas dirbtinis intelektas. Tai padeda mokiniams gilintis į savo mokymąsi ir patiems įveikti kylančius iššūkius.

Visi mokiniai turi savo asmeninius kompiuterius, kuriuos jiems skiria mokykla.

Kai mokiniai atlieka namų darbus, mokytojai tai mato savo kompiuteriuose. Jie gali iš karto reaguoti, atsakyti į kylančius klausimus, padėti spręsti problemas. Toks tarpusavio ryšys sustiprina pasitikėjimą savimi, padeda ugdyti atkaklumą, o mokytojui – dar geriau pažinti mokinį. Šilti, pagarbūs tarpusavio santykiai atsispindi ir mokantis klasėje, mokiniai nebijo mokytojų klausti, susidūrę su sunkumais žino, kad sunkumus turi ir gali įveikti, o ne pasiduoti, kad visada sulauks paramos; susiformuoja pagarba grįsta klasės bendradarbiavimo kultūra – mokiniai taip pat geranoriškai padeda vieni kitiems, geba teikti konstruktyvų, palaikantį grįžtamąjį ryšį. Tėvai džiaugiasi bendradarbiavimu su mokykla, pasitiki mokytojais bei jaučiasi saugiai.

Mokytojas, matydamas mokinių namų darbus, jau iš vakaro žino, ką reikėtų daryti per kitą pamoką, į ką sutelkti dėmesį ir kuriems mokiniams reikia daugiau pagalbos, o kuriems – naujų iššūkių. Skaitmeninėse platformose apstu paruoštų ir išbandytų pamokų scenarijų, įtraukiančių užduočių, įdomios mokymosi medžiagos bei vertinimui skirtų klausimynų, refleksijos įrankių, automatiškai generuojančių ataskaitas. Mokymosi scenarijai ir būdai, siūlomi platformoje, orientuoti į aktyvų įvairių gebėjimų mokinių mokymąsi, tyrinėjimą, kūrybiškumo, kritinio mąstymo ugdymą, bendradarbiavimą, giluminį mokymąsi. Mokomoji medžiaga, užduotys yra pateikiamos mokiniams patrauklia forma, skatinančia gilų įsitraukimą. Visas ugdymo turinys remiasi bendrosiose programose įtvirtinta ugdymo filosofija ir yra susietas su ugdymo tikslais, siekiniais, vertybėmis.

Visi žino, kad joks dirbtinis intelektas, jokia mokymosi analitika ir jokia skaitmeninė platforma nepakeis mokytojo. Tai tik padeda mokytojui priimti pedagogiškai vertingus sprendimus, nešvaistyti laiko rutininiais darbais, o jį skirti gyvam bendravimui su mokiniais.

Ką siūlome

1. Mokyklų vadovų domėjimasis skaitmeninėmis ugdymo inovacijomis	2. Strateginis mokyklos požiūris į skaitmeninius sprendimus; Skaitmeninių inovacijų koordinatorius mokykloje	3. Aiškūs susitarimai dėl mokinių mokymosi duomenų analizavimo ir sprendimų priėmimo; Mokytojų ir mokinių duomenų saugumo klausimai	4. Vieno prisijungimo politika
5. Aiški dalijimosi kompiuteriais ir planšetėmis tvarka mokykloje	6. Kolegialus mokytojų darbas ir bendradarbiavimas	7. Kompetencijomis grįsto ugdymo turinio įgyvendinimo politika mokykloje	8. Mokymosi analitika – nuo klasės lygmens link mokyklos lygmens

14

Aurelijus Liaudanskas, Klaipėdos Gedminų progimnazijos direktorius

Mokykla, gaudama priemones, privalo atlikti ir tam tikrus darbus. Kai mūsų pradinių klasių mokytojai vis daugiau pradėjo taikyti skaitmenines priemones arba platformas ugdymo procese, kilo klausimas, ar visos šios priemonės yra tinkamos? Mokykloje buvo įkurta IT diegimo grupė, kuri atrinko tinkamiausias priemones. „Eduten“ truputį žinojome iš anksčiau, jau buvome ją išbandę. Sukūrėme formą, kurioje mokytojai surašytų visas savo naudojamas skaitmenines priemones, jų licencijų galiojimo laiką, finansus (kainas ir pan.). Tai padėjo planuojant mokyklos biudžetą. Mokytojai pristatė naujas platformas kolegoms. Mokytojai taip pat tyrė, kokią pridėtinę vertę šios priemonės kuria mūsų mokiniams (motyvacijai, pasiekimams ir kt.). Buvo matuojama pačių mokytojų kompetencijų ūgtis. Nustatėme, kokios pagalbos reikės mokytojams, jei šios platformos bus naudojamos (kokių reikės mokymų, mentorių), taip pat, kokios reikia išorinės pagalbos. Mums reikėjo ir gerai veikiančio interneto. Įrangą gavome iš kai kurių projektų, kai kurią įrangą įsigijome už savo lėšas. Stebėseną vykdėme mokinių anketavimo būdu, pasižiūrėjome jų darbus. Kartu su administratoriumi galime įeiti į platformą ir pasižiūrėti, kiek mokinių joje atlieka užduočių. Buvo sutarta, kad nebebus „priverstinių“ seminarų. Laisvai kviečiame mokytojus, jau naudojančius vieną ar kitą platformą, kviešti savo kolegas į pamokas. Kolegos ateina ir, jei reikia, suteikia visokeriopą pagalbą.

Asta Jankauskienė, Klaipėdos Gedminų progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Nors abi platformos labai skirtingos, jas abi mūsų mokytojai puikiai priėmė. Jų naudojimas daro didelį poveikį mokinių pasiekimams. Keičiasi pamokos vadyba. Vaikas tampa aktyviuoju pamokos dalyviu, o mokytojas – konsultantu. Tai suteikia galimybes įvairių gebėjimų vaikams siekti savo užsibrėžtų tikslų. Kiekvienas vaikas „Edutene“ gali pasirinkti savo lygmenį. „LearnLabe“ darbelius mokiniams gali labai lengvai individualizuoti. Vienas šeštokas pasakė, kad mokytis „LearnLabe“ yra nemažas iššūkis, bet labai įdomu ir kad jis jaučia, jog daro didelę pažangą. Ačiū už suteiktą galimybę tobulėti, ugdant skaitmenines kompetencijas.

Dr. Arvydas Girdzijauskas, Klaipėdos Vydūno gimnazijos direktorius

Visus metus dalyvavome DIMOS projekte, kurį taip sutrumpintai vadinome. Tai nepaprastai naudingi įrankiai – kaip mokytojų pagalba. Bet ateities įsivaizdavimas ir atėjimas į ateitį šiek tiek skiriasi. Suomijoje, Norvegijoje kiekvienas mokinys turi kompiuterį. Prisijungimas prie tinklų yra kaip ir kasdienybė. Tai šiek tiek skiriasi nuo mūsų mokyklų. „Edukos“ platformoje taip pat yra skiltis „mokymosi analitika“ ir todėl verta panagrinėti šių lietuviškųjų platformų galimybes. Šiuo metu mokytojai naudoja apie 200 įvairių skaitmeninių programų ir įrankių. Norint „vieno prisijungimo“, visų šių erdvių optimizavimo, tai mokymosi analitiką reikėtų integruoti.

Indrė Micienė, Klaipėdos Vydūno gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Mūsų mokytojų skaitmeninės kompetencijos ypač išaugo po karantino. „Eduten“ tikrai prigijo mūsų mokykloje. Jis pasižymi lengvu, paprastu naudojimu, puikiomis diferencijavimo galimybėmis, leidžia duomenis vizualizuoti, galima jungtis tiek kompiuteriu, tiek planšete. „LearnLab“ nenaudojame. Mokytojai atmetė dėl gana sudėtingo naudojimo. Turinys nėra iki galo išverstas, todėl mokytojai, nemokantys kalbos, susiduria su naudojimosi sunkumais, galima naudotis tik kompiuteryje. Joje vaikas mokosi su savo šeimos nariais, tad yra sunku pamatyti tikrą vaiko darbą ir tikrą jo augimą. Būtų galima naudoti, jei kiekvienas vaikas turėtų po kompiuterį. Mokytojai pasiruošę naudoti dirbtinį intelektą, bet reikia įrankių.

Daina Valackienė, Vilniaus „Sietuvos“ progimnazijos direktorė

Mūsų siekis – sudominti mokinius, juos motyvuoti siekti sėkmės ir pažangos. Norime, kad naudojami skaitmeniniai instrumentai padėtų mokytojui per kuo trumpesnę laiką pasirengti pamokai, nes naudodami instrumentus gauna grįžtamąjį ryšį. „Eduten“ „prisijaukinome“, siekdami pagerinti matematikos dalyko mokymosi pasiekimus. Šiuo metu šią platformą naudoja 20 pedagogų.

Vaida Babravičienė, Vilniaus „Sietuvos“ progimnazijos direktorės pavaduotoja ugdymui

Vieną pamoką per savaitę skiriame darbui su šiuo skaitmeniniu įrankiu. Skaitmeninė „Eduten“ mokymosi aplinka mokiniams yra patraukli. Mokiniai pabrėžia uždavinių įvairovę, žaismingą dizainą, galimybę pasirinkti uždavinio sunkumo lygmenį, ypač – trofėjų rinkimą už aktyvų ir motyvuotą mokymąsi. Mokytojai gali personalizuoti mokinių mokymąsi, gauti greitą grįžtamąjį ryšį, diferencijuoti turinį pagal mokinių individualias galimybes ir poreikius. Mokytojas turi daugiau laiko ne pamokų turinio rengimui, o mokymui, konsultavimui, pagalbos teikimui mokiniams. „Kelių mygtukų“ paspaudimu gali teikti informaciją mokinių tėvams. „LearnLab“ platforma daugiau tinka mokytis anglų kalbos. Mokiniai gali joje naudoti mobiliuosius telefonus. Buvo išmėgintas knygų ir aplankų kūrimas. Ši aplinka labai tiktų nuotoliniam ar hibridiniam mokymui.

Alvydas Puodžiukas, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Mokyklų veiklos skyriaus vedėjas

Išgirdau tyrėjų pranešimą ir mokyklų vadovų pasisakymus, kaip jie dirba, suprantu, jog platformos yra didelė pagalba mokytojui ir tai atitinka mokinių mokymosi rezultatus. Per karantiną visi Lietuvos mokiniai buvo aprūpinti planšetėmis, galbūt jos jau paseno ir reikia naujų. Galbūt ne kitų, bet dar kitų metų biudžete atsirastų lėšų mokinių kompiuteriams. Jūsų patirtį reikia viešinti, kad ir kitos mokyklos galėtų įsitraukti.

Dr. Loreta Žadeikaitė, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Studijų, mokslo ir technologijų departamento vyriausioji patarėja

2021 m. labai sunkiai „įsisuko“ tyrimai, tyrėjai turėjo tik 8–9 mėnesius laiko. Jie padarė milžinišką darbą. LMT finansavo net septynis reikšmingus tyrimus švietimo srityje. Puiku, kad visų tyrimų rezultatai yra pristatyti, kai kurių net ne vienoje viešojoje konsultacijoje. Viešosios konsultacijos buvo tarsi „tiltas“, skirtas bendradarbiauti tyrėjams, vadovams ir mokytojams, švietimo politikams. Mokykloms labai svarbios idėjos atėjo iš mokslininkų „lūpų“. Mokymasis bendradarbiaujant praturtina visus. Tyrėjų rezultatai buvo panaudoti, rengiant dokumentus, pažangos priemones. Bet šie tyrimai buvo reikalingiausi mokykloms, mokiniams ir savivaldybėms.